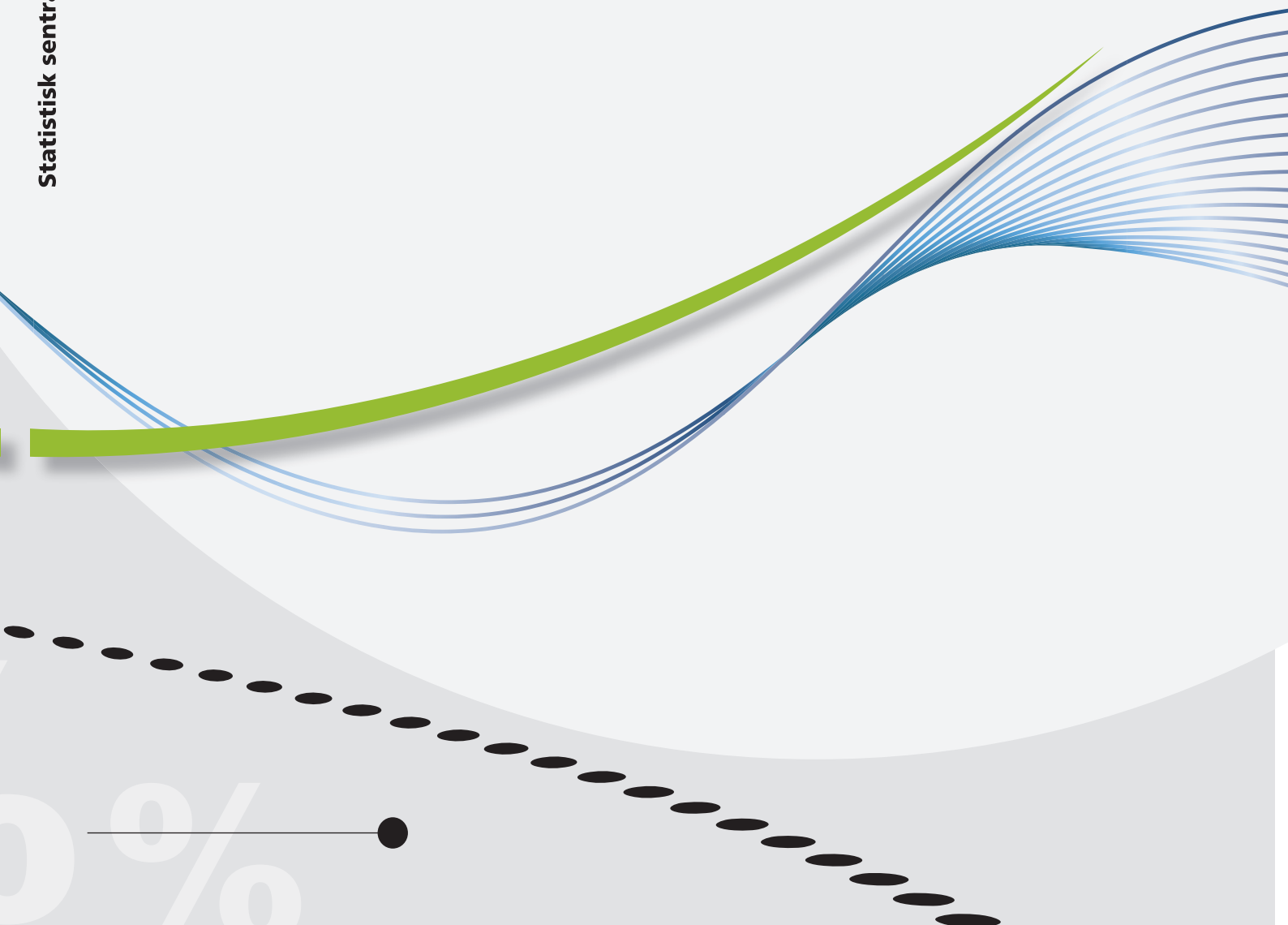

Kristine Kolshus og Svein Homstvedt

Næringer og samfunn i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak – utprøving av muligheter for statistikkproduksjon

Underlagsnotat for forvaltningsplanen for
Nordsjøen/Skagerrak

Kristine Kolshus og Svein Homstvedt

**Næringer og samfunn i tilknytning til
Nordsjøen/Skagerrak
– utprøving av muligheter for
statistikkproduksjon**

Underlagsnotat for forvaltningsplanen for
Nordsjøen/Skagerrak

© Statistisk sentralbyrå Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN 978-82-537-8381-9 Trykt versjon	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-8382-6 Elektronisk versjon	Oppgave mangler	..
ISSN 1891-5906	Oppgave mangler foreløpig	...
Emne: 00.00.20	Tall kan ikke offentligjøres	:
Publisert mai 2012	Null	-
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Arbeidet med dette notatet ble initiert av Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif), som har i oppgave å lede det faglige utredningsarbeidet med å utvikle den helhetlige forvaltningsplanen for Nordsjøen/Skagerrak. Planen skal legges fram i 2013. Statistisk sentralbyrå ble i 2011 trukket med i prosessen med å framskaffe et faktaunderlag for dette planarbeidet. Mandatet var relativt vidt; å sammenstille og analysere statistikk over demografi, arbeidsmarked, verdiskaping og næringsstruktur i og i tilknytning til området, samt identifisere kunnskapsbehov og gi forslag til oppfølging av disse på kort og lang sikt.

Notatet er et forsøk på å systematisere det vi vet om problemstillingen og utvikle kompetanse i tverrgående prosjekter. Det har karakter av nybrottsarbeid, både fordi Nordsjøen/Skagerrak ikke er et fast definert område der statistikken for havområdet lett kan hentes ut fra eksisterende databaser, og fordi det ikke på forhånd var klart hvor mye særskilt bearbeiding som ville være nødvendig. Mye av arbeidet har bestått i å utvikle et rammeverk for hva som skulle tas med og for hvilke enheter, og deretter tilrettelegge statistikken og beskrive den slik at den ble mest mulig utsagnskraftig.

Mange medarbeidere har gitt større og mindre bidrag i dette arbeidet, og dette har vært helt nødvendig for å komme ut med et resultat. Forfatterne vil gjerne takke Inge Aukrust, Anne Turi Baklien, Frode Brunvoll, Erik Engeli, Henning Hartvedt, Magne Holstad, Trine Haagensen, Elisabeth Isaksen, Marte Kittilsen, Ola Nordbeck og Grethe Sparby for verdifull bistand med å framskaffe, tilrettelegge og/eller beskrive statistikken.

Redaksjonen ble avsluttet 1. februar 2012.

Klima- og forurensningsdirektoratet har finansiert arbeidet med prosjektet.

Statistisk sentralbyrå, 8. mai 2012

Hans Henrik Scheel

Sammendrag og konklusjoner

Formålet med dette underlagsnotatet er å gi et strukturert faktagrunnlag over samfunnsmessige forhold med relevans for Nordsjøen/Skagerrak: Hva slags virksomhet genererer dette området, hvilken verdiskaping representerer det? Oppgaven var å vurdere hvorvidt eksisterende statistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB) kunne belyse disse problemstillingene. Data skulle sammenstilles i et notat som skulle tjene som underlag for et forvaltningsplanarbeid for Nordsjøen/Skagerrak, definert som norsk økonomisk sone utenfor grunnlinja sør for 62° nord.

Basert på eksisterende statistikk har det vist seg å være en utfordring å presentere sammenlignbare tall for aktiviteter i og i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak, etter som Nordsjøen og Skagerrak ikke er en felles geografisk variabel i statistikk som beregnes for næringsaktiviteter i Norge. Statistikk i SSB finnes på ulikt geografisk nivå. Nasjonalregnskapstall er geografisk fordelt med fylke som minste enhet. Dette medfører en nokså grovmasket allokering til Nordsjøen/Skagerrak etter som deler av den økonomiske virksomheten i disse fylkene har lite med Nordsjøen/Skagerrak å gjøre, men det gir en pekepinn. Demografisk statistikk er mer regionalt finfordelt, og her har vi valgt å bruke alle kommunene som grenser til havområdet under ett som analyseenhet. For særskilte problemstillinger har vi også framskaffet tall som mer direkte viser nærheten til havet.

Noen næringer (bl.a. fiske, oppdrett, olje og tjenester tilknyttet disse virksomhetene) er uløselig knyttet til havområdene uavhengig av hvor de er formelt lokalisert, og her har vi valgt å inkludere all virksomhet uavhengig av beliggenhet.

Resultatet er et lappeteppes av ulike statistikker, basert på offisiell statistikk men med en tilleggs-usikkerhet som bunner i ulike avgrensningsprinsipper. Notatet gjenspeiler et utviklingsarbeid som ev. må videreføres dersom det er aktuelt å gjøre tilsvarende arbeider seinere eller for andre områder.

Resultatene så langt viser at bosetting og virksomhet i Norge i stor grad er knyttet til kysten langs Nordsjøen og Skagerrak. Folketallet i kommunene langs kysten av Østfold, Vestfold til og med Sogn og Fjordane var ved inngangen til 2011 på 1,78 millioner innbyggere, nær dobbelt så mye som i kystkommunene til Indre Oslofjord. Veksten i folketallet er 66 prosent siden 1951, nesten like mye som i Oslo-regionen og i underkant av dobbelt så mye som i innlandet i Sør-Norge. I 100-metersbeltet bor nær 10 prosent av befolkningen i kystkommunene på 2,6 prosent av arealet i disse kommunene.

Det har vært stor flytting både inn og ut av kystkommunene som grenser til forvaltningsområdet. Netto tilflytting var størst i perioden 1998-2002. Innvandringen har vært betydelig, og mye større enn utvandringen. Innvandringen har vært særlig stor fra nye EU-land. Sysselsettingen har vært stabil de siste 4 åra; ca. 900 000 personer, etter en forutgående kraftig vekst i perioden 2004-2007.

Hovedkilden ved estimering av verdiskapningen i og i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak har vært de fylkesvise nasjonalregnskapene, hvor havrelaterte næringer i tilknytning til Nordsjø- og Skagerrakfylkene ble definert. De fylkesvise dataene ble justert i henhold til ny informasjon om aktivitetsnivået i Nordsjøen og Skagerrak etter spesielle gjennomganger av grunnlagsdataene i blant annet olje- og gassutvinningsnæringen.

Tallene viser at i 2007 kunne 22 prosent av verdiskapningen og 3 prosent av sysselsettingen i Norge knyttes til aktiviteter i Nordsjøen og Skagerrak og relaterte områder. I forhold til 10 år tidligere har sysselsettingsandelen holdt seg stabil, mens andelen av verdiskapningen som kan spores tilbake til forvaltningsområdet, har økt jevnt. Olje- og gassutvinningsnæringen stod i 2007 for 84 prosent av den totale verdiskapningen og 19 prosent av sysselsettingen i de havrelaterte næringene i Nordsjøen og Skagerrak og relaterte områder. De havrelaterte næringene i Nordsjøen/Skagerrak og tilknyttede områder utgjorde $\frac{3}{4}$ av verdiskapningen i alle havrelaterte aktiviteter i Norge i 2007. Denne andelen har holdt seg stabil mellom 1997 og 2007.

Innhold

Forord	3
Sammendrag og konklusjoner	4
1. Innledning	6
2. Formål	7
3. Definisjoner og avgrensning av forvaltningsområdet	8
3.1. Prinsipper for avgrensning av områder og aktiviteter i tilknytning til forvaltningsområdet.....	8
3.2. Geografiske avgrensninger.....	9
3.3. Aktivitetsavgrensning.....	14
3.4. Definisjoner av viktige økonomiske og demografiske variable.....	15
4. Datagrunnlag og metode	19
5. Areal, befolkning og infrastruktur	22
5.1. Areal.....	22
5.2. Befolkning.....	23
5.3. Infrastruktur - bygningsmassen.....	31
6. Sysselsetting, utdanning og pendling	35
6.1. Sysselsatte.....	35
6.2. Arbeidsledighet.....	37
6.3. Inn- og utpendling.....	38
6.4. Inntekt.....	39
6.5. Utdanning.....	40
7. Samlet oversikt over aktivitetene i Nordsjøen/Skagerrak	43
7.1. Brutto regionalprodukt fordelt på fylkesgrupper.....	43
7.2. Brutto regionalprodukt per sysselsatt fordelt på fylkesgrupper.....	44
7.3. Næringsaktiviteter i Nordsjø- og Skagerrakfylkene.....	45
7.4. Verdiskaping i havrelaterte næringer i og i tilknytning til Nordsjø- og Skagerrakfylkene.....	46
7.5. Sysselsetting i havrelaterte næringer i og i tilknytning til Nordsjø- og Skagerrakfylkene.....	50
8. Olje- og gassutvinning og relaterte næringsaktiviteter	52
8.1. Olje- og gassutvinning, inkludert rørtransport, i norsk økonomi.....	52
8.2. Olje- og gassutvinning, inkludert rørtransport, i Nordsjøen.....	54
8.3. Landvirksomhet tilknyttet olje- og gassutvinning.....	61
8.4. Tjenester i tilknytning til olje- og gassutvinning.....	64
9. Fiske, fangst og akvakultur	67
9.1. Fiske og fangst.....	67
9.2. Aktiviteter i tilknytning til fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak.....	74
9.3. Fiskeoppdrett.....	76
10. Annen næringsaktivitet relatert til Nordsjøen/Skagerrak	83
10.1. Turisme.....	83
10.2. Sjøtransport.....	87
11. Kunnskapsbehov og forslag til oppfølging	91
Referanser	94
Vedlegg A: Kommuner fordelt etter region og nærhet til kysten	95
Figurregister	98
Tabellregister	100

1. Innledning

I forbindelse med at Regjeringen skal lage en helhetlig forvaltningsplan for Nordsjøen/Skagerrak innen 2013, presenterer Statistisk sentralbyrå i denne underlagsrapporten statistikk som kan inngå som en del av beslutningsgrunnlaget i det videre arbeidet med forvaltningsplanen for Nordsjøen/Skagerrak.

Det faglige utredningsarbeidet med forvaltningsplanen pågår i perioden 2010-2012, og utredningene skal gjelde i perioden fram til 2030.

En helhetlig forvaltningsplan for Nordsjøen og Skagerrak skal geografisk dekke områdene utenfor grunnlinjen under norsk jurisdiksjon nord til 62°N. Der det er relevant, vil utredningsarbeidet også dekke områder og problemstillinger innenfor grunnlinja og utenfor norsk økonomisk sone.

Det er Klima- og forurensningsdirektoratet som leder det faglige utredningsarbeidet, og det er satt ned flere arbeidsgrupper for å belyse forskjellige temaer i tilknytning til aktivitetene i Nordsjøen/Skagerrak.

Statistikken som presenteres i denne underlagsrapporten, inngår som en del av arbeidet til en arbeidsgruppe som har som oppgave å gi en beskrivelse og vurdering av verdiskaping og samfunnsmessige forhold. Arbeidsgruppen blir ledet av Klima- og forurensningsdirektoratet, og skal:

”...beskrive betydningen av de ulike næringene i eller i tilknytning til forvaltningsplanområdet, herunder virkninger på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Det skal gis et bilde av nå-situasjonen, utviklingen i en valgt periode og forventet utvikling framover. Relevant statistikk skal samles inn, og det skal gis en samlet og systematisk oversikt over demografi, arbeidsmarked, verdiskaping og næringsstruktur i og i tilknytning til forvaltningsområdet. Sammenlignbare tall på tvers av sektorer og næringer skal presenteres. Eventuelle kunnskapsbehov skal identifiseres, og det skal gis forslag til oppfølging av disse på kort og lang sikt”.

Denne underlagsrapporten er ment å gi en systematisk oversikt over muligheter for statistikkproduksjon for verdiskaping og samfunnsmessige forhold tilknyttet forvaltningsplanområdet. Som utgangspunkt for arbeidet ble det besluttet at dataene som benyttes i størst mulig grad skal være knyttet til statistikker som regelmessig blir produsert av Statistisk sentralbyrå. Dette sikrer mulighetene for å gi en samlet oversikt over statistikkgrunnlaget, og muligheter for å etablere rutiner for kostnadseffektivt å kunne oppdatere tidsseriene som presenteres. Innenfor de tidsrammer som arbeidet har vært foretatt, har det ikke vært muligheter for å etablere ny datafangst.

Nordsjøen/Skagerrak er ikke en geografisk avgrensning benyttet i statistikkproduksjon i SSB². En vesentlig del av prosjektet har derfor vært å vurdere relevant statistikk med tanke på å kunne fremskaffe tall for næringsaktiviteter i Nordsjøen/Skagerrak, samt å definere hva som skal regnes for områder/aktiviteter *i tilknytning til* forvaltningsområdet. Denne underlagsrapporten vil derfor også gi en beskrivelse av eksisterende statistikk i SSB om verdiskaping og samfunnsmessige forhold tilknyttet Nordsjøen/Skagerrak *og tilknyttede områder*. En diskusjon av hva som skal regnes med til dette er gitt i kapittel 3.

¹ http://www.klif.no/nyheter/dokumenter/nordjoen_forvaltningsplan_mdbrev050511.pdf

² Det er kun tall for fangstmengde og -verdi for fisk som fordeles etter fangstområde. Tall for 2008 er publisert (<http://www.ssb.no/fiskeri/>)

2. Formål

Målet med denne underlagsrapporten har vært å vurdere eksisterende statistikk i Statistisk sentralbyrå for å kunne se på mulighetene for å gi en systematisk oversikt over verdiskaping og samfunnsmessige forhold i og i tilknytning til forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak.

Mandatet for arbeidet har vært:

”Konsulenten skal utarbeide en rapport som beskriver betydningen av næringene i og i tilknytning til forvaltningsplanområdet. Relevant statistikk skal samles inn, og det skal gis en samlet og systematisk oversikt over

- *demografi*
- *arbeidsmarked*
- *verdiskaping*
- *næringsstruktur*

Sammenlignbare tall på tvers av sektorer og næringer skal presenteres. Eventuelle kunnskapsbehov skal identifiseres, og det skal gis forslag til oppfølging av disse på kort og lang sikt³”

I innledende møter med arbeidsgruppen i Klima- og forurensningsdirektoratet ble det gjort klart at Statistisk sentralbyrå ikke har tilgjengelig statistikkmateriale for å dekke omfanget av hele mandatet, og at det ikke var rom for å innhente nytt tallmateriale for de områder der eksisterende statistikk i Statistisk sentralbyrå ikke strekker til.

Et tilleggsformål med denne underlagsrapporten er derfor også å:

- *”synliggjøre de områdene der det eksisterer statistikk for næringsaktiviteter i og for områder/aktiviteter i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak”.*
- *”peke på mangler og mulige utbedringsområder”*
- *”vurdere muligheter for nye sammenstillinger av eksisterende statistikk”*

³ http://www.klif.no/nyheter/dokumenter/nordjoen_forvaltningsplan_mdbrev050511.pdf

3. Definisjoner og avgrensning av forvaltningsområdet

3.1. Prinsipper for avgrensning av områder og aktiviteter i tilknytning til forvaltningsområdet

Når sammenlignbare tall på tvers av geografiske områder og næringsaktiviteter skal presenteres, bør i utgangspunktet samme terminologi, definisjoner og avgrensninger benyttes for de ulike områdene det innhentes relevant statistikk for.

Som et utgangspunkt ligger det i mandatet at:

”Den geografiske avgrensningen for arbeidet med det faglige grunnlaget er satt til området utenfor grunnlinja i norsk økonomisk sone sør for 62° N, inkludert norsk del av Skagerrak samt områder innenfor grunnlinja og utenfor norsk økonomisk sone der dette er relevant for å beskrive forhold i forvaltningsplanområdet”.

Forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak er definert i mandatet, men det er ikke spesifisert hvilke aktiviteter som skal inkluderes, og det er heller ikke entydig gitt hvilken avgrensning som skal benyttes for områder og næringsaktiviteter i tilknytning til forvaltningsområdet.

Dette leder til følgende spørsmål som må avklares:

- Hvilke geografiske områder på sjø og i land er relevante når det gjelder å beskrive verdiskapingen i Nordsjøen?
- Bør vi operere med én standardisert geografisk inndeling som skal gjelde all beskrivelse, eller må vi bruke flere inndelinger?
- Er det næringsaktivitet til Nordsjøen/Skagerrak som er helt uavhengige av geografisk lokalisering?
- Hvilke næringsaktiviteter foregår i Nordsjøen/Skagerrak?

Og ikke minst: Hva slags statistikk skal presenteres og hva finnes det data for?

Det er ikke entydig gitt hvilken avgrensning som skal benyttes for å belyse verdiskaping og samfunnsmessige forhold *i tilknytning til* Nordsjøen/Skagerrak.

Nordsjøen er et ubebodd havområde der det drives ulike næringsaktiviteter i samspill med befolkning, bosetting og næringsveier på land. Kyststripa er tett befolket særlig i sør, men i hvilken grad lokalisering av bosetting og næringsvirksomhet har sammenheng med nærheten til kysten og havet er ikke alltid opplagt. Det finnes næringsvirksomhet i innlandskommuner som kan tilbakeføres til havet, og det er tilsvarende virksomhet i kystkommunene som ikke har noen sammenheng med Nordsjøen. Det vil derfor være et skjønnsspørsmål hva som skal regnes som *verdiskaping og samfunnsmessige forhold* i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak.

På bakgrunn av dette foreslår vi å nytte en kombinasjon av en geografisk avgrensning og en aktivitetsavgrensning.

I dette kapitlet drøftes dette nærmere og definisjoner lagt til grunn for beregningene presenteres. I kapittel 3.2 drøftes ulike operasjonelle geografiske avgrensninger av forvaltningsområdet, i kapittel 3.3 drøftes hvilke næringsaktiviteter som bør omtales og i kapittel 3.4 defineres hvilke relevante variable for verdiskaping og andre samfunnsmessige forhold som kan presenteres, og det defineres variable for henholdsvis demografi, areal og infrastruktur.

3.2. Geografiske avgrensninger

Utfordringen med å framskaffe statistikk til forvaltningsplanen ligger i stor grad i å finne og bruke geografiske enhetene som gjenspeiler forvaltningsområdet. Data er i ulik grad tilgjengelige, avhengig av hvilke spørsmål som skal behandles. I utgangspunktet har vi følgende muligheter for stedfesting av regionaliserte data:

- Koordinat
- Kommune
- Fylke

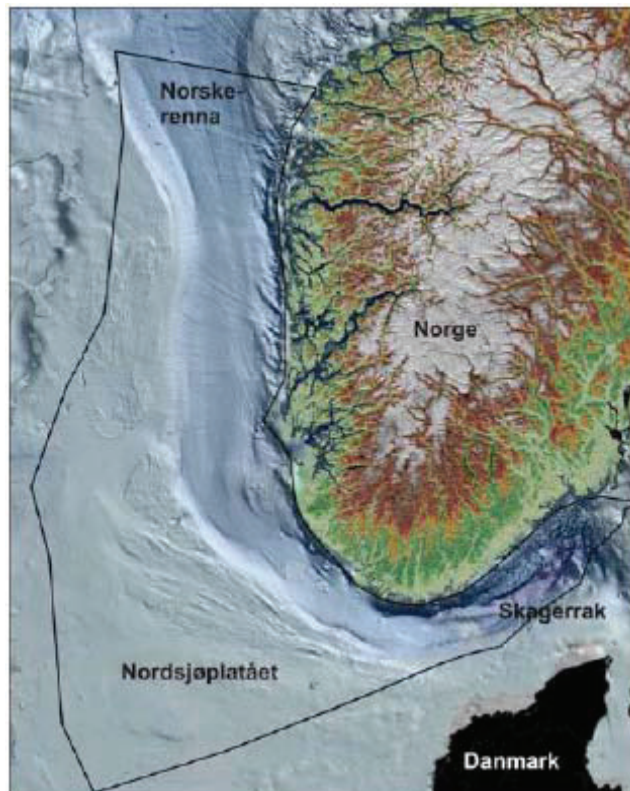
Rådata finnes i noen grad på koordinatnivå. Koordinatfestet informasjon kan fritt aggregeres til de enheter man ønsker, innenfor begrensninger knyttet til konfidensialitet, praktisk tilgjengelighet og praktisk bruk. Mye statistikkdata finnes på kommune- og fylkesnivå, i forhold til forvaltningsområdet vil disse være mulige å bruke, men inndelingene har ulik relevans avhengig av formål. Kommunevis og til dels fylkesvis statistikk er også i overkant detaljert. Mye av det praktiske statistikk-arbeidet har derfor bestått i å utvikle geografiske aggregater og deretter framskaffe statistikk for disse. Vi opererer med følgende områdeinndelinger beskrevet nedenfor:

- Forvaltningsområdet
- Kommuner til forvaltningsområdet
- Fylker til forvaltningsområdet

Forvaltningsområdet

Det geografiske forvaltningsområdet knyttet direkte til Nordsjøen og Skagerrak skal ”dekke områdene utenfor grunnlinjen i norsk økonomisk sone sør for Stad 62°N, inkludert norsk del av Skagerrak” (figur 3.1).

Området som er gjenstand for analyse, er ikke en del av standardiserte geografiske inndelinger for Norge, og det må gjøres noen praktiske tilnærminger for å presentere statistikk for dette, og avhengig av hvilke problemstillinger som behandles. For noen problemstillinger kan vi bruke aggregerte fylkesgrupper, for andre en spesialinndeling av kommuner. I noen men beskjeden grad kan vi analysere ift fysisk avstand fra kysten, og for noen spørsmål finnes det data for havområdene i seg selv, men ikke regionalisert. Alle måter å inndele på har sine styrker og svakheter ift presisjon og utsagnskraft for statistikken.

Figur 3.1. Forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak

Kilde: Faggruppen for Nordsjøen – arealrapporten.

Inndeling etter fylkesgrupper

Områder tilknyttet Nordsjøen/Skagerrak defineres i første rekke som kyststrekningen som grenser mot havområdene Nordsjøen/Skagerrak. Denne kyststrekningen knyttes til følgende åtte fylker: Østfold, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane. Disse har vi med et fellesnavn kalt ”Fylkene til forvaltningsområdet”.

Innenfor dette store området er det noen regionale ulikheter som av og til er vist, ved at næringsaktivitetene i fylkene definert som områder tilknyttet Nordsjøen/Skagerrak skilles i to geografiske grupper. Videre er også kysten nordover delt i to. Vi har valgt å aggregere fylkene i 5+1 fylkesgrupper (dvs. 6 områder) for bedre å belyse de større regionale variasjonene:

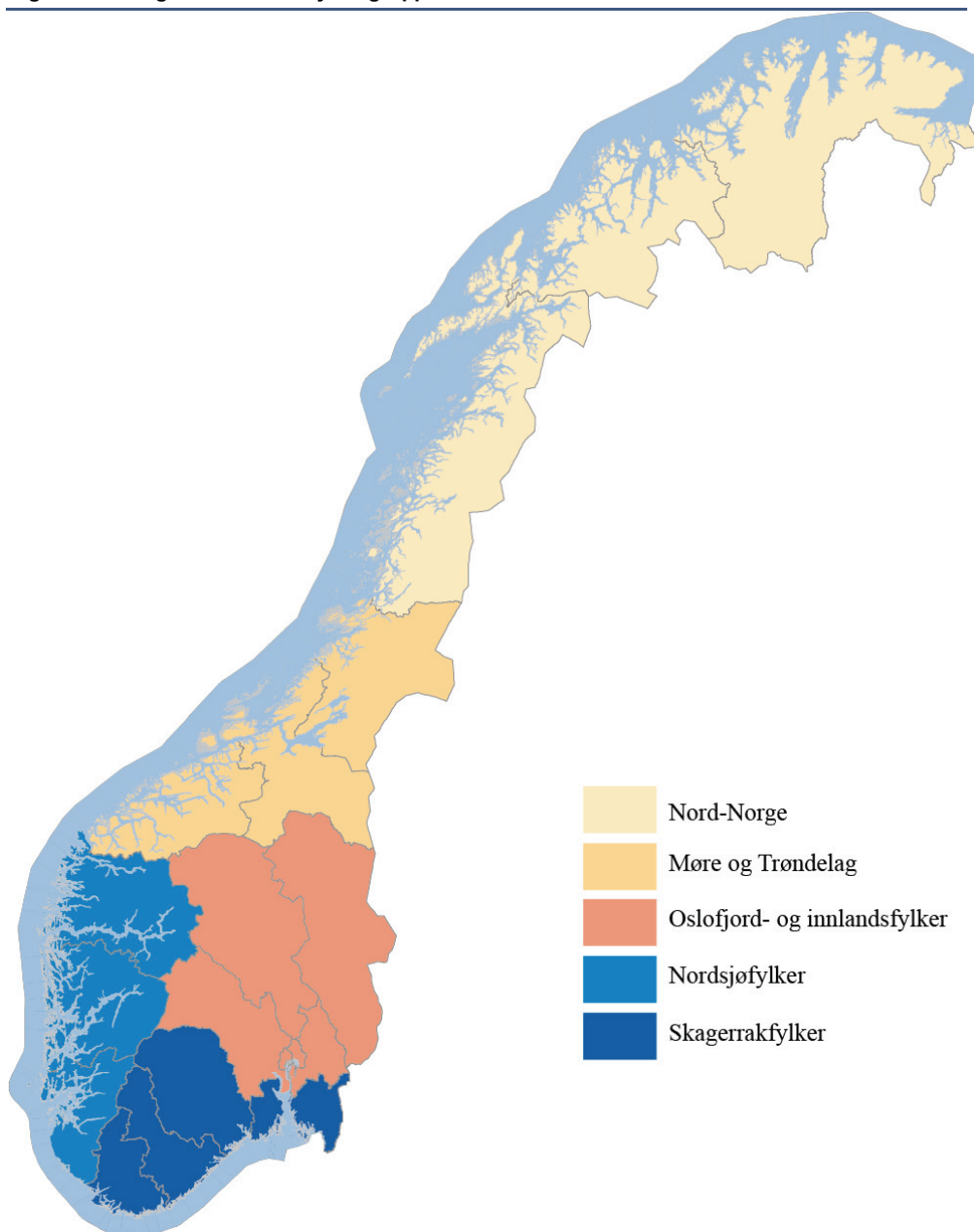
1) Skagerrak-fylkene:	Østfold, Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder
2) Nordsjøfylkene:	Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane
3) Oslofjord- og innlandsfylkene:	Akershus, Oslo, Hedmark, Oppland, Buskerud
4) Møre og Trøndelag:	Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag
5) Nord-Norge:	Nordland, Troms, Finnmark
6) Ekstrafylket	Aktiviteter direkte til Nordsjøen og Skagerrak (se kapittel 3.3)

Etter som næringsvirksomhet og -struktur imidlertid er ulik i Skagerrak-fylkene og Nordsjø-fylkene, er fylkene i forvaltningsområdet delt i to undergrupper (1 og 2). De andre tre fylkesgruppene tjener som relieff til de to undergruppene i forvaltningsområdet.

Det såkalte ”ekstrafylket” er en konstruksjon for virksomhet utenfor fastlands-Norge, og dekker mer enn virksomheten i Nordsjøen og Skagerrak.

Fylkene er selvsagt heterogene både dem i mellom og innen hvert fylke med hensyn på næringsvirksomhet og verdiskapning. Å operere med fylke som minsteenheter i analyse av verdiskapningen ved et tilgrensende havområde vil derfor nødvendigvis måtte medføre noe varsomhet i forhold til å trekke konklusjoner. For mange emner finnes imidlertid ikke tall for lavere geografisk nivå enn fylke.

Figur 3.2. Norge inndelt etter fylkesgrupper

Kartgrunnlag: Statens kartverk.

Inndeling etter kommune grupper

Hvordan påvirker nærheten til havet bosetting, infrastruktur og virksomhet? Vi har ikke statistikk som direkte kan illustrere dette. Det går imidlertid an å analysere noen konsekvenser det kan ha at Nordsjøen/Skagerrak er nærmeste nabo i sør og vest. Der vi har statistikk på kommunenivå, er dette gjort ved å skille ut kystkommunene i fylkene definert som kommuner med kystlinje mot Nordsjøen/Skagerrak eller fjordene innafør.

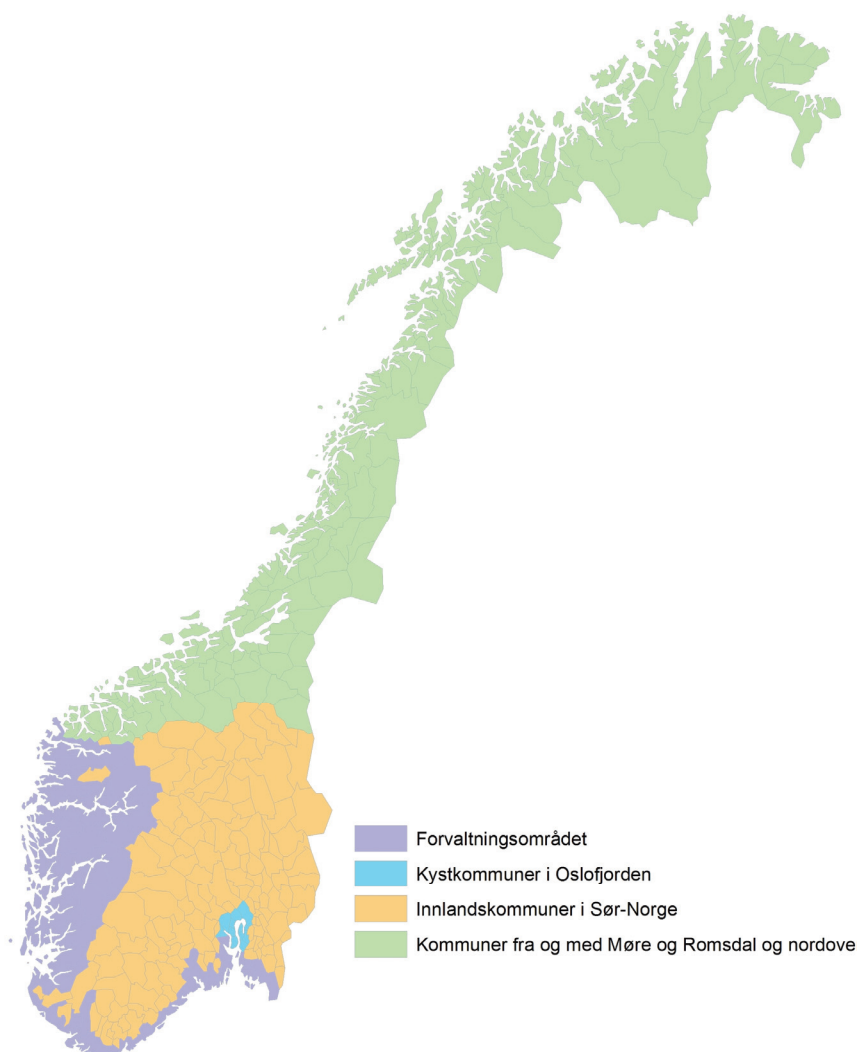
Det gjør at vi kan operere med følgende grupper til sammenliknende analyse (se også figur 3.3):

- 1) Kommuner til Nordsjøen/Skagerrak (også kalt Forvaltningsområdet)
- 2) Kommuner til Indre Oslofjord (i kortform kalt Indre Oslofjord)
- 3) Kommuner til innlandet i Sør-Norge⁴ (Hedmark, Oppland, deler av Østfold, Akershus, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Sogn og Fjordane, i kortform kalt Innlandet i Sør-Norge)
- 4) Møre og Romsdal og nordover

Denne måten å inndele landet på, gir mer presise data ift. forvaltningsområdet som skal analyseres enn inndeling etter fylker, og er brukt der statistikkunderlaget gjør dette mulig. Inndelingen har vist seg særlig anvendelig for demografisk statistikk. De samme advarslene som for inndelingen vist i kapittel 3.2 etter fylkesgrupper gjelder imidlertid, men i noe mindre grad i og med at området er snevret inn til det mer kystnære; dvs. kommuner som ligger ved havet.

I utgangspunktet er kommunene som grenser til forvaltningsområdet behandlet som én region. For noen spørsmål, der det kan være mer markante ulikheter innen disse kommunene eller mellom de større regionene, er forvaltningsområdet splittet pr. fylke eller på Nordsjøen og Skagerrak, dvs. Østlandet/Sørlandet og Vestlandet. De andre kommunegruppene tjener igjen som relieff til primærområdet.

Figur 3.3. Norges kommuner inndelt i sammenliknende regioner

Kartgrunnlag: Statens kartverk.

⁴ Prinsipielt skulle det også vært med kommuner i Hordaland fylke i denne gruppa. Men i dette fylket fins det ikke rene innlandskommuner uten nærhet til hav og fjord (og i Sogn og Fjordane finnes det bare to innlandskommuner).

Inndeling etter nærhet til kysten

Hva innebærer ”umiddelbar nærhet til kyst og hav”? Skaper havet verdier på land som påvirker bosetting og verdsetting? Antakelig gjør det dette i ganske stor grad, men det er sjelden man forsøker å måle direkte på det, og det finnes ikke rutinemessig utarbeidet statistikk som kan belyse forholdet. Det er imidlertid antatt som en kjensgjerning at folk gjerne vil bo og tilbringe sin fritid og drive noen typer næringsvirksomhet ved kysten.

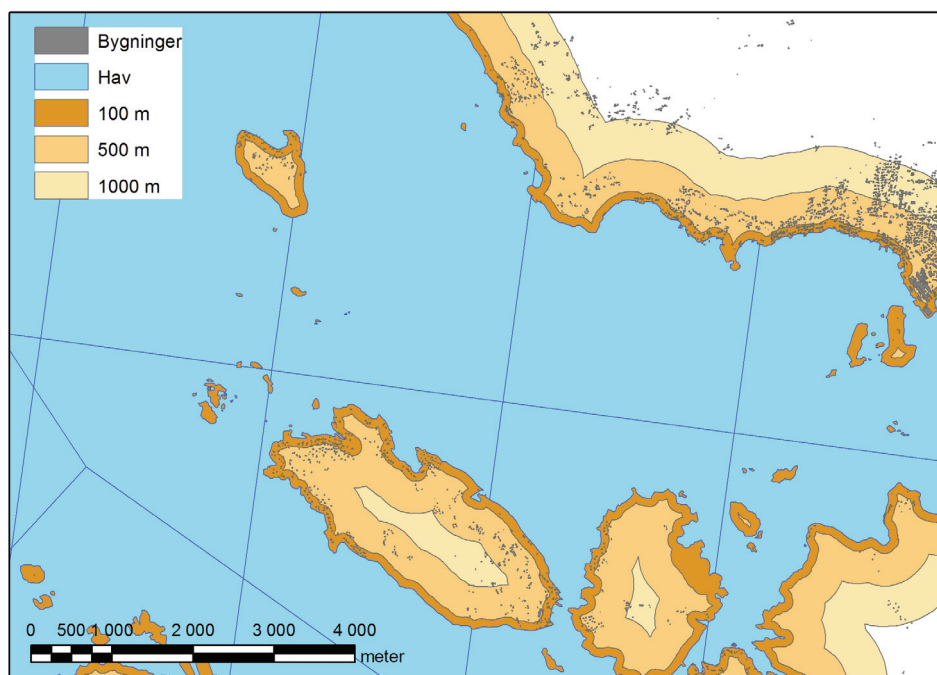
Arbeidshypotesen er at bosetting og virksomhet er konsentrert nærmest kysten og avtar innover land. I noen grad har vi kunnet undersøke denne hypotesen; det gjelder særlig for temaene befolkning og infrastruktur (i form av bygningsmassen). Dette er gjort ved å inndelegge kystkommunene i soner, etter avstand fra havet, i følgende belter:

- 0 – 100 m fra kysten
- 100 – 500 m fra kysten
- 500 m – 1 km fra kysten
- Mer enn 1 km fra kysten

En illustrasjon av dette er gitt i figuren nedenfor. Sonebeltene er vist i brune og gule sjatteringer, enkeltbygninger som grå punkter. Til bygningsmassen i de ulike avstandssonene kan det koples på personer, slik at det er mulig både å telle opp og analysere på demografiske variable. I dette prosjektet har vi måttet begrense oss til optellinger og noe økonomisk statistikk myntet på turisme (se kapittel 5 og 10).

Metoden har potensial til å sofistikeres og standardiseres, for bedre å vise kystens betydning for bosetting, fritidsvirksomhet og økonomisk aktivitet. Det vil imidlertid logisk følge at man standardiserer også andre bakgrunnsvariable som avstander til annen virksomhet, topografi, grunnforhold, infrastruktur (veier og annen tilgang) og demografi. En standardisering her vil være en ressurskrevende prosess som i så fall vil kunne forsvares under forutsetning av at kystnærhet gir varige nye enheter i statistikkene.

Figur 3.4. Inndeling av landet langs kysten i soner. Eksempel fra Strand kommune, Rogaland

Kilde: Kartgrunnlag: Statens kartverk. Bygningspunkter: Matrikkelen.

3.3. Aktivitetsavgrensning

Hvilke aktiviteter er knyttet til forvaltningsområdet – uavhengig av aktivitetenes lokalisering – og hvilke aktiviteter skal inkluderes når ringvirkninger av aktivitetene i Nordsjøen/Skagerrak skal belyses?

Statistikk for aktivitetene i selve Nordsjøen/Skagerrak inngår i geografiske inndelinger enten som en del av ”norsk sokkel”, ”Ekstrafylke” eller som en del av næringsaktivitetene som knyttes til kystfylkene. Det har derfor ikke vært mulig å benytte eksisterende statistikk som utgangspunkt for å kunne gi en oversikt over hvilke aktiviteter som finner sted i eller i tilknytning til forvaltningsområdet.

Til statistikkformål defineres alle næringsaktiviteter ifølge standard næringsklassifisering (<http://www.ssb.no/sn2007/>). Selv om standard næringsklassifisering er en detaljert næringsklassifisering, så er det sjelden at det publiseres statistikk etter ønskelig detaljerte aktivitetsinndelinger. Valgt aktivitetsavgrensning henger nært sammen med hvilket datagrunnlag som er tilgjengelig.

Tabell 3.1 viser aktivitetsinndelingen som benyttes når sammenlignbare økonomiske tall på fylkesgrupper presenteres (kapittel 7). Der strukturstatistikk benyttes for å estimere aktiviteten i selve forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak, kan en mer detaljert aktivitetsinndeling brukes. Dette gjøres blant annet i kapittel 8 og kapittel 9 for å framskaffe statistikk for henholdsvis Utvinning av olje og gass (skiller mellom onshore- og offshore-aktiviteter) og Fiske, fangst og akvakultur.

Tabell 3.1. Aktivitetsinndeling benyttet i sammenlignbare analyser på nasjonalt nivå⁵

Jordbruk og skogbruk

Fiske, fangst og fiskeoppdrett

Utvinning av råolje og naturgass

Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning

Bergverksdrift

Verkstedindustri

Bygging av skip og oljeplattformer

Industri for øvrig

Kraft og vannforsyning

Bygge- og anleggsvirksomhet

Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.

Hotell- og restaurantvirksomhet

Utenriks sjøfart

Transport ellers

Tjenesteytende næringer

Offentlig administrasjon og forsvar

Undervisning

Helse og sosialtjenester og andre sosiale og personlige tjenester.

Rørtransport

Med utgangspunkt i standard næringsklassifisering og fylkesfordelt nasjonalregnskap kan enkelte næringer i større grad enn de resterende skilles ut som såkalte ”havrelaterte næringer”. Disse er næringene er uthevet med fet skrift i tabell 3.1.

Innenfor skipsfart er det kun utenriks sjøfart som er inkludert i betegnelsen ”havrelaterte næringer”. Årsaken er at kystgående skipsfart ikke kan skilles ut av næringen ”Transport ellers” i de fylkesvise nasjonalregnskapene (FNR).

⁵ Næringer som er gjenstand for mer detaljert analyse er vist med fet skrift, se kommentar under tabellen.

Gitt tilgjengelig statistikk i SSB og tilgjengelige mikrodata som kan publiseres i henhold til konfidensialitetsreglementet, har det vært mulig å skille ut *aktivitetsdata* for olje- og gassutvinningsnæringen og fiske- og fangstnæringen og oppdrett i Nordsjøen/Skagerrak.

Aktivitetsdata kun for skipsfart i forvaltningsområdet kan ikke fremskaffes, men *aktivitetsdata* for skipsfart som krysser Nordsjøen/Skagerrak, er presentert i kapittel 10.

Det foregår annen næringsvirksomhet i selve Nordsjøen/Skagerrak utenom olje- og gassutvinning, fiske- og fangst og skipsfart, men for disse andre næringer er det mer problematisk å identifisere hvilke virksomheter som foregår i selve Nordsjøen/Skagerrak.

Dette gjelder blant annet for samferdsel og lufttransport (til og fra plattformer), hotell og restaurant (offshore drives det bl.a. overnattings- og restauranttjenester) samt "offshore" del av tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning der det ikke har vært mulig å skille ut den delen av aktiviteten som kun begrenser seg til Nordsjøen/Skagerrak. En avgrensning av disse tjenestene til forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak ligger ikke automatisk inne som et kriterium i gjeldende statistikk. Innenfor rammene av prosjektet er det ikke foretatt arbeid for å forsøke å stedfeste disse tjenestene. Det er imidlertid mulig å skille ut andel av disse tjenestene som drives offshore vs. andel som drives onshore (se kapittel 8). Annen næringsvirksomhet som direkte kan knyttes til havet eller kysten, er vanskelig å identifisere. For enkelte næringsaktiviteter har det vært mulig å skille ut bedriftsnummer for bedrifter registrert i kystkommunene og/eller innenfor et geografisk avstandsbelte fra kysten (for eksempel 100-metersbeltet). Denne informasjonen er så koblet mot grunnlagstall for omsetning og sysselsetting i Bedrifts- og foretaksregisteret for å få ut økonomiske data for et mer avgrenset område relatert til Nordsjøen/Skagerrak enn det som er mulig gjennom de fylkesvise nasjonalregnskapene. I Bedrifts- og foretaksregisteret registreres imidlertid ikke nok grunnlagsdata til å beregne bruttoproduktet for næringsaktiviteter.

I noen grad har vi kunnet anta at for enkelte virksomheter er beliggenhet en viktig faktor, og at lokalisering svært nær havet kan være en årsak til eller en forutsetning for rentabel drift. Vi har derfor inkludert omsetningsstatistikk spesielt for hotell og restauranter i 100-metersbeltet til kysten (se kapittel 10) i notatet.

3.4. Definisjoner av viktige økonomiske og demografiske variable

I dette kapitlet gis en oversikt over de statistikkvariable som benyttes for å gi en systematisk oversikt over sammenlignbare tall for verdiskaping, næringsstruktur, demografi og arbeidsmarked.

Økonomiske variabler

Bruttonasjonalprodukt og bruttoregionalprodukt

I offisiell statistikk benyttes ofte brutto nasjonalprodukt (BNP) som et mål på samlet verdiskaping for et land. BNP viser verdien av alt som skapes/produseres i et land. BNP omfatter verdiskapingen i all markedsrettet næringsvirksomhet, dessuten offentlig forvaltning, ideelle organisasjoner og produksjon for eget bruk. BNP per innbygger brukes ofte som et mål på velstandsnivået i et land⁶.

⁶ Kilde: <http://www.ssb.no/regnskap/>

BNP er definert etter produksjonsmetoden⁷:

$$\begin{aligned}
 &= \text{Produksjon (basisverdi)} - \text{Produktinnsats (kjøpverdi)} + \text{Produktskatter} - \\
 &\quad \text{Produktsubsidier} \\
 &= \text{Produksjon (produsentverdi)} - \text{Produktinnsats (kjøpverdi)} + \text{Importskatter} + \\
 &\quad \text{Merverdi-avgift} + \text{Toll} \\
 &= \text{Bruttoprodukt i alt (basisverdi)} + \text{Produktskatter} - \text{Produktsubsidier} \\
 &= \text{Bruttoprodukt i alt (produsentverdi)} + \text{Importskatter} + \text{Merverdiavgift} + \text{Toll}
 \end{aligned}$$

Verdiskaping for bedrifter vil være markedsverdien av produksjonen minus eventuelle subsidier fra myndighetene fratrukket produktinnsats samt avgifter til myndighetene (mva, toll o.s.v.). I offisiell statistikk kalles denne verdiskapingen for "*Bruttoprodukt i basisverdi*". Verdiskaping for en næring vil være summen av verdiskapingen ("*Bruttoprodukt i basisverdi*") for alle bedriftene i næringen.

I offisiell statistikk benyttes Bruttoregionalprodukt (BNPR) som et mål på samlet verdiskaping i et gitt fylke. BNPR vil være summen av verdiskapingen i alle regionens næringer korrigert for to forhold: a) Finansnæringens netto rentemargin og b) Subsidier og avgifter betalt mellom bedrifter og regionale myndigheter.

$$\text{BNPR} = \text{Sum regionale bruttoprodukt til basisverdi} + \text{Sum regionale produktskatter} - \text{Sum regionale produktsubsidier} + \text{Sum verdi indirekte målte banktjenester}$$

Måling av BNPR knytter seg til produksjonsfaktorene, og målet er at all aktivitet skal føres til det fylket der den faktisk fant sted, uavhengig av om hovedkontoret for virksomheten ligger i et annet fylke. Innenfor næringene samferdsel, vannkraft, fiske samt bygg og anlegg, og i fordelingen av produksjonsskatter og produksjonssubsidier, brukes egne fordelingsnøkler. Av disse grunnene foreligger alltid de fylkesfordelte tallene mye senere enn de endelige nasjonalregnskapstallene.

Bearbeidingsverdi

Bearbeidingsverdi er produksjonsverdi minus kjøp av varer og tjenester (som ikke er kjøpt inn for direkte videresalg). Tall for bearbeidingsverdi gis i nærings- og strukturstatistikken, mens nasjonalregnskapet i stedet gir tall for bruttoproduktet, som er nesten sammenfallende. Bearbeidingsverdi og bruttoprodukt brukes ofte som mål på verdiskaping.

Produksjon

Produksjon er verdien av varer og tjenester fra innenlandsk produksjonsaktivitet, dvs. fra markedsrettet virksomhet, produksjon for eget bruk og ikke-markedsrettet virksomhet i offentlig forvaltning og i ideelle organisasjoner.

Produksjon av varer og tjenester er ikke det samme som salg av varer og tjenester. Produksjon publiseres i basisverdi, dvs. at produktsubsidier er inkludert, men ikke merverdiavgift eller andre produktskatter (se basisverdi). I offentlig forvaltning og annen ikke-markedsrettet virksomhet bestemmes produksjon som sum av lønnskostnader, netto produksjonsskatter, kapitalslit og produktinnsats.

Fangstverdi (fiske og fangstnæringen)

Fangstverdi er summen fiskeren får utbetalt for fangsten. I denne summen er lagsavgiften trukket fra, mens produktavgiften ikke er trukket fra. Alle pris- og frakttilskudd er lagt til. Sikringstrekk og merverdiavgift er ikke regnet med.

Førstehåndsverdi (akvakultur)

Ved salg av slaktet matfisk er førstehåndsverdien den prisen oppdretteren får ved salg av uforedlet fersk eller frosset fisk. Verdien av fisk foredlet videre i eget anlegg inngår i førstehåndsverdien. Verdier er oppgitt uten merverdiavgift og i

⁷ Kilde: <http://www.ssb.no/vis/emner/09/01/begreper/begreper.html>

løpende kroneverdi. All verdi er førstehandsverdi, med unntak av eksport- og importverdi.

Demografiske variable

Folketall

Folketall er samtlige innbyggere som er registrert i befolkningsstatistikken som bosatte. Det kan være ulike krav til presisjonen i tallene, avhengig av detaljrikdommen som er nødvendig. Innbyggerne i Norge kan nær 100 prosent stedfestes til kommune. For stedfesting til adresse er det noen flere mangler, ca. 60 000 innbyggere mangler bostedsadresser for 2011.

Sysselsatte

Sysselsatte er definert som personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken (tredje uke i november), samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon e.l.

Innflytting / utflytting

Innflytting / utflytting er regnet etter om innbyggerne har skiftet bostedsadresse i Folkeregisteret i løpet av året. Medregnet her vil være flyttinger innen egen kommune.

Statsborgerskap

Statsborgerskap er definert som personens hjemstavnsland. Dette kan være et helt annet land enn inn-/utvandringen er skjedd fra.

Innvandring / utvandring

Innvandring / utvandring er skifte av oppholdsland fra og til Norge.

Pendling

Pendling er beregnet som antall sysselsatte som bor i en kommune og arbeider i en annen kommune. Det kan være noen svakheter ved statistikken her, ved at vi ikke vet nøyaktig hvor for eksempel selvstendige næringsdrivende er sysselsatt, samt at det kan forekomme at sysselsatte er registrert på hovedkontor i stedet for operativ avdeling, som kan være et helt annet sted.

Inntekt

Inntekt er beregnet som bruttoinntekt, dvs. summen av all lønnsinntekt, næringsinntekt og kapitalinntekt.

Infrastruktur

Bygninger

Bygninger er definert som faste bygningskonstruksjoner over 15 m² grunnflate, som er grensen for registrering i Matrikkelen. Vi opererer med følgende hovedgrupper av bygninger:

1) Boligbygninger, definert som summen av Matrikkelens bygningstyper

- Enebolig
- Tomannsbolig
- Rekkehus, kjedehus, andre småhus
- Store boligbygg
- Bygning for bofellesskap
- Annen boligbygning

Garasje, uthus, anneks knyttet til bolig er behandlet separat.

2) Fritidshus, definert som summen av bygningstypene

- Fritidsbolig
- Koie, seterhus og lignende

Naust, båthus, sjøbu samt garasje, uhus, anneks knyttet til fritidsbolig er behandlet separat.

3) Næringsbygg og andre bygg, definert som bygg som ikke er boligbygninger eller fritidshus.

4. Datagrunnlag og metode

Mange datakilder er nyttet for statistikken i denne rapporten, delvis som ordinær uthenting av statistikk, dels som spesialsammenstillinger fra statistikkbanken, og dels som egne tabellkjøringer ut fra rådata.

Følgende kilder er de viktigste:

- Befolkningsstatistikken
- Nasjonalregnskapet inkl. fylkesfordelt nasjonalregnskap
- Registerbasert sysselsettingsstatistikk
- Statistikk over pendling og arbeidsreiser
- Statistikk over innenlandske flyttinger
- Statistikk over innvandring og utvandring
- Statistikk over bygninger etter bruken (fra Matrikkelen)
- Strukturstatistikker for de enkelte næringene som omtales

Metodikken har i hovedsak bestått i å hente ut, sammenstille og analysere tilgjengelig statistikk. For noen områder har det ikke vært tilstrekkelig finmaskede data tilgjengelig i SSBs åpne databaser (Statistikkbanken), og vi har fått utkjørt spesialtabeller som igjen har vært bearbeidet videre. Inkludert i dette er tabellkjøringer fra koordinatfestede databaser ved hjelp av geografiske informasjonssystemer (GIS).

I kapittel 3 er det slått fast at det ikke finnes noe komplett statistikkssystem som kan danne grunnlag for direkte å fastslå verdiskaping i og i tilknytning til forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak.

For å belyse ringvirkninger av en næringsaktivitet kan vanligvis Nasjonalregnskapets kryssløpstabeller benyttes for å identifisere hvilke næringer/produkter som forbrukes og produseres som følge av en næringsaktivitet, og for hele landet. I og med at aktivitetene i Nordsjøen/Skagerrak ikke kan skilles ut i nasjonalregnskapet eller at det i Statistisk sentralbyrå ikke utarbeides kryssløpstabeller basert på det fylkesvise nasjonalregnskapet, kan ikke denne metoden benyttes her.

Nordsjøen/Skagerrak er ingen eksisterende standard avgrensning i offisiell statistikk i Statistisk sentralbyrå, og datatilfanget er begrenset. Det har derfor vært nødvendig å analysere helt ned til mikronivå for å kunne vurdere om det er grunnlag for å kunne presentere statistikk for de ulike næringsaktivitetene i forvaltningsområdet.

Tall på kommunenivå har i stor grad vært aggregert til benevnelsen kommuner til Nordsjøen/Skagerrak, i kortform Forvaltningsområdet. Dette er en inndeling som i stor grad går på tvers av fylkesinndelingen, og medførte en at vi opprettet en standardisert koding av kommuner. Fastsetting av hvilke kommuner som skulle regnes som kystkommuner (til Indre Oslofjord og Forvaltningsområdet) ble gjort ved hjelp av GIS (Geografiske InformasjonsSystemer) på den måten at der en del av kommunegrensen krysser kystlinjen, blir kommunen regnet som kystkommune, uavhengig av hvor lang eller kort kystlinjen til kommunen måtte være, og uavhengig av om kystlinjen var innerst i en lang fjordarm.

GIS har videre vært brukt til å kartlegge noen virksomheter etter avstand fra kysten (prinsippet er beskrevet i kapittel 3.2 om inndeling etter nærhet til kysten). Programmet beregner nye grenselinjer etter 100, 500 og 1000 meters avstand fra kysten, dvs. at det fra ethvert punkt på kystlinja først slås en linje normalt på kystlinja og merkes av et punkt i 100, 500 eller 1000 meters avstand, og deretter knyttes disse avstandspunktene sammen til en sammenhengende linje innafor kystlinja. Ved hjelp av stedfestet bygningsregister (og befolkning knyttet til denne) og stedfestet bedriftsregister, er det beregnet hvor mange bygg, mennesker og

bedrifter (for bedrifter der avstand til havet er antatt å være en viktig del av eksistensgrunnlaget for bedriftene) som befinner seg i ulike avstandssoner fra kysten.

Gjennomgangen av eksisterende statistikkssystemer i SSB viste at det kun var for fiskeristatistikken at Nordsjøen og Skagerrak eksisterte som et utvalgskriterium i regulær statistikk. Grunnlagsdataene viste også at det for olje- og gassutvinning var mulig å skille ut aktiviteten i Nordsjøen fra aktiviteter i andre områder. For skipsfart, den tredje store næringsaktiviteten som drives i Nordsjøen/Skagerrakområdet, viste det seg vanskelig å identifisere hvilke grunnlagsdata som var knyttet til forvaltningsområdet.

Det fylkesvise nasjonalregnskapet (FNR) er den mest detaljerte statistikken for Norge totalt sett hvor sammenlignbare tall for alle næringsaktiviteter presenteres etter en geografisk inndeling⁸. I offisiell statistikk finnes det ikke tall for verdiskaping på kommunenivå.

Skal sammenlignbar statistikk for verdiskaping og sysselsetting for næringsaktiviteter i og i tilknytning til forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak utarbeides og næringssammensetninger mellom disse og øvrige aktiviteter i Norge analyseres, må derfor denne oversikten baseres på det fylkesvise nasjonalregnskapet (FNR). I det fylkesvise nasjonalregnskapet (FNR) vil det være mulig å skille ut verdiskapingen (bruttoprodukt) og sysselsetting fordelt på næringer og fylker for hele landet. De fylkesvise tallene systematiseres på to hovedmåter; en versjon hvor all næringsaktivitet allokeres til de ulike fylkene og en versjon hvor det opprettes et ”Ekstrafylke”.

Når resultater presenteres for aktiviteten i Nordsjøen/Skagerrak-relaterte fylker, er aktivitetene på kontinentalsokkelen tatt ut og ligger i ”Ekstrafylket”. Her samles aktiviteter som ikke kan knyttes til et bestemt fylke. Dette gjelder virksomheten på Svalbard, kontinentalsokkelen, militære baser i utlandet, ambassader og lignende.

Inkluderes all næringsaktivitet i ekstrafylket og i Nordsjø- og Skagerrakfylkene, vil imidlertid også en del næringsaktivitet som ikke direkte har ringvirkninger til selve Nordsjøen og Skagerrak inkluderes. Men, med utgangspunkt i næringsinndelingen er det mulig å skille ut såkalte ”havrelaterte næringer og aktiviteter” og presentere disse for seg. Denne arbeidsmetoden kan ses på som en ”top-down” tilnærming til å tallfeste verdiskapingen og sysselsettingen for næringsaktiviteter i og i nærheten til Nordsjøen og Skagerrak.

Mulighetene for å identifisere aktiviteter som foregår kun i Nordsjøen og Skagerrak er utprøvd. Det er kun for Olje- og gassutvinning og Fiske og fangst at eksisterende statistikkgrunnlag var detaljert nok til å kunne skille ut den delen av disse aktivitetene som foregår i Nordsjøen og Skagerrak (se kapittel 8 og 9).

Arbeidet som er gjort i forbindelse med å analysere strukturstatistikken for ulike havrelaterte næringer, dvs. identifisere mikrodata i strukturstatistikken som kan gjøre det mulig spesifikt å skille ut aktiviteter i Nordsjøen/Skagerrak og i kystområdene i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak, ses på som en ”bottom-up” tilnærming. Ulempen med å benytte denne tilnærmingen som grunnlag for beregningene er at strukturstatistikken i liten grad inneholder tall for verdiskaping (bruttoprodukt) i henhold til definisjonene gitt i nasjonalregnskapet.

Bruk av strukturstatistikk for de ulike havrelaterte næringsaktivitetene er allikevel meget nyttig, da det i større grad er mulig å knytte aktivitetene til et mindre geografisk område enn hva FNR gjør. Denne siste ”bottom-up” metoden gir derfor ikke sammenlignbar statistikk for bruttoprodukt for de ulike næringsaktivitetene i

⁸ Per november 2011 omfatter det fylkesvise nasjonalregnskapet fordelt på næringer årene 1997 til 2007. Kilde: <http://www.ssb.no/fnr/>

og i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak, men en opplisting av produksjonsnivå for de ulike næringene som presenteres lot seg gjennomføre (se kapittel 7).

De næringsfordelte fylkesvise nasjonalregnskapene dekker tidsperioden 1997-2007⁹.

⁹ Merk at det fylkesvise nasjonalregnskapet som nå er offisielt, per dags dato ikke er direkte sammenlignbart med det endelige nasjonalregnskapet. Dette er kun midlertidig. Det endelige nasjonalregnskapet ble publisert i slutten av november 2011 etter ny næringsstandard (NACE rev 2). Det fylkesvise nasjonalregnskapet vil bli revidert i løpet av første halvdel av 2012. De ulike strukturstatistikkene publiseres etter ny næringsstandard og er mer aktuelle enn det fylkesfordelte nasjonalregnskapet. For enkelte statistikkområder er allerede foreløpige tall for 2010 publisert.

5. Areal, befolkning og infrastruktur

5.1. Areal

Arealrelaterte enheter er ikke økonomiske variabler i seg selv, men er likevel nøkkelvariabler som er antatt å kunne illustrere intensiteten i aktivitet langs kysten og nær havet. Som vi har vist over, er de fleste data vi har om aktivitetene i *tilknytning til Nordsjøen og Skagerrak knyttet til land.*

Data om demografi er i hovedsak relatert til *kommunene som grenser til kysten.* Innenfor disse igjen er det gjort noen særskilte analyser i forhold til 100-metersbeltet langs sjøen.

Utgangshypotesen er at nærhet til kysten tiltrekker seg aktivitet, særlig i form av bosetting og fritidsboliger, men også næringsvirksomhet, spesielt næringer som forutsetter nærhet til havet (f.eks. fiskeoppdrett, skipsverft) men også næringer som mer indirekte har nærhet til havet som en viktig kvalitet og et konkurransefortrinn. Dette gjelder virksomheter innenfor turisme, bl.a. hotell- og restaurantnæringene. Beliggenhet og arealdimensjonen er derfor viktig bakgrunnsinformasjon for andre indikatorer.

Arealet av kystkommunene som grenser til forvaltningsområdet utgjør i alt 50 500 km², eller snaut 16 prosent av arealet av Norges hovedland. Arealet er ulikt fordelt mellom Øst- og Vestlandet; 41 300 km² eller 82 prosent av arealet av kystkommunene ligger i de tre Nordsjøfylkene, mens 9 100 km² eller 18 prosent ligger i de fem østlandsfylkene. Den ulike fordelingen har sin årsak i topografien; på Vestlandet er det lange fjorder inn i landet. Kort avstand fra fjord til fjell gjør at kommunene gjerne omfatter begge deler, blir store i areal, og veldig få kommuner er rene innlandskommuner. På Østlandet er det mindre innslag av lange fjorder, terrenget er slakere, det er mer bosetting innover i landet, avstanden til det ubebodde fjellet er større, og det er flere rene innlandskommuner. Kystkommunene er oftest ikke så store i utstrekning. Beliggenheten og arealet av kystkommunene er illustrert i figur 3.3.

Av det samlede arealet av kystkommunene som grenser til forvaltningsområdet ligger 1 328 km² eller 2,6 prosent i de nærmeste 100 meterne mot kyst og hav. Dette er betydelig mer enn de andre regionene med kystlinje, men likevel er andelen av arealet som er direkte kystnært ikke stort. Som vi skal komme tilbake til, er virksomheten i dette beltet likevel betydelig.

Hvordan arealet fordeler seg på de fire regionene og på 100-metersbeltet, framgår av tabellen nedenfor (merk at vi for dette formålet har holdt innlandet i Sør-Norge utenfor).

Tabell 5.1. Areal av regionene i alt samt 100-metersbeltet. Km² og prosent. 2010

	Areal av kommunene i regionene km ²	Areal av 100-m-beltet ved havet km ²	Andel av kommunenes areal som er i 100-m-beltet Prosent
I alt for 3 av 4 regioner	221 687	4 126	1,9
Forvaltningsområdet	50 469	1 328	2,6
Indre Oslofjord	1 883	32	1,7
Møre og Romsdal og nordover	169 334	2 766	1,6

Kilde: Arealstatistikk, SSB

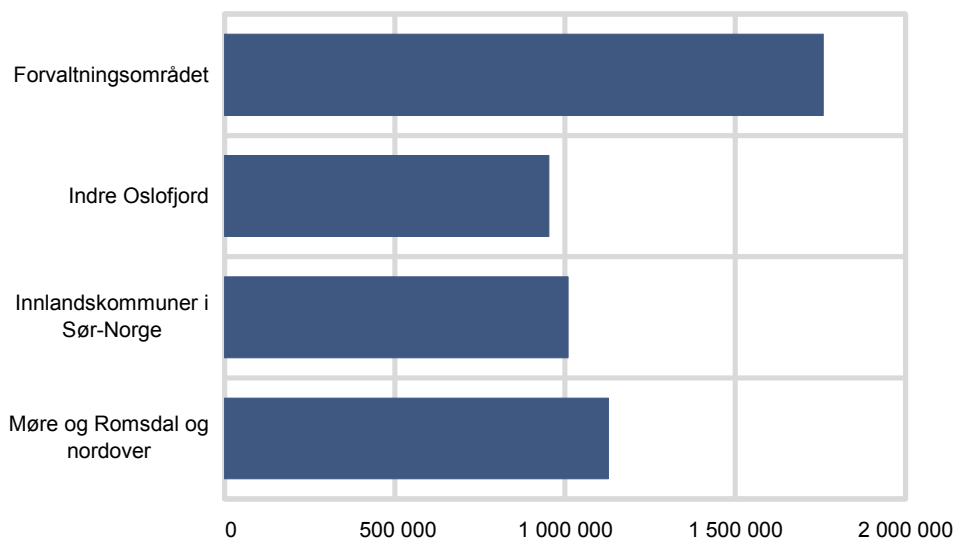
5.2. Befolkning

Folkemengde i 2010

Selv om arealet av kyststripa er lite, er befolkning og bosetting i stor grad knyttet opp mot dette arealet.

Av den totale befolkningen i Norge, var 38,8 prosent bosatt i kystkommunene som grenser til forvaltningsområdet ved utgangen av 2010. Dette er mer enn i noen av de andre regionene, som har mellom 17,4 og 23,3 prosent av befolkningstettheten i landet. Kommunene som grenser til indre Oslofjord har færrest innbyggere etter denne regionaliseringen, men dette området er også det klart minste i utstrekning.

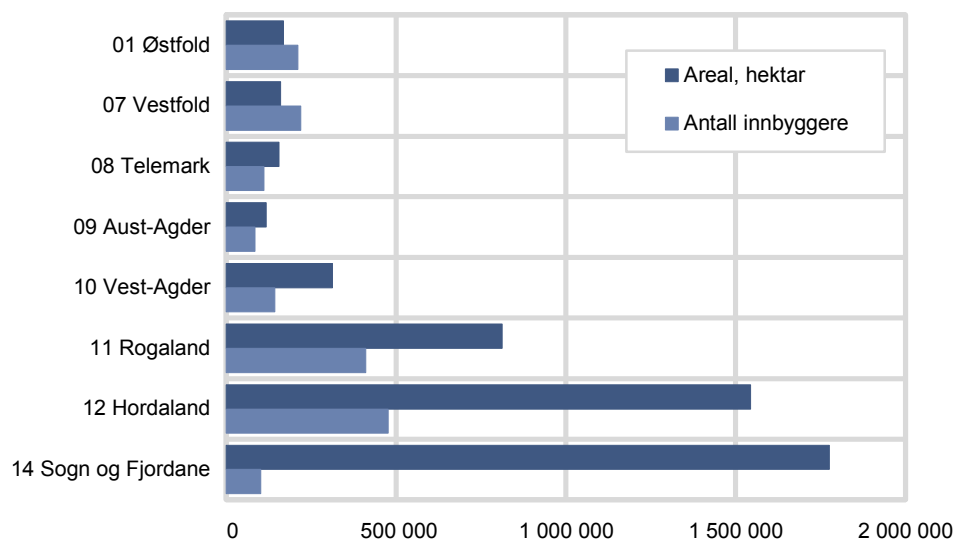
Figur 5.1. Folketall i de fire regionene. 2010

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Kommunene til indre Oslofjord har dermed minst areal og størst befolkningstetthet. Tettheten er her 506 innbyggere/km². Kommunene til forvaltningsområdet har til sammenlikning 34,8 innbyggere/km², innlandskommunene i Sør-Norge 9,9 og kommunene i Møre og Romsdal og nordover 6,7 innbyggere/km².

Figur 5.2. Areal og befolkning i kommunene som grenser til Nordsjøen/Skagerrak, fordelt på fylke. 2010

Kilde: Arealstatistikk og befolkningsstatistikk, SSB.

I kommunene som grenser til Nordsjøen/Skagerrak, er befolkningen ujevnt fordelt. Flest bor det på Vestlandet (figur 5.2). De tre Nordsjøfylkene har til sammen 56 prosent av folkemengden i området. Denne folkemengden er imidlertid spredd over et stort areal; de samme fylkene har 82 prosent av arealet i kommunene som grenser til forvaltningsområdet.

Tegnet med litt bred penn, har kystkommunene i østlandsfylkene til sammen 3,5 ganger større befolkningstetthet enn kystkommunene på Vestlandet. Østfold og Vestfold har høyeste befolkningstetthet i kommunene (tabell 5.2).

Ser vi på den smale kyststripa nærmest havet, er befolkningstettheten over alt større enn for kommunene som helhet. Telemark har den største befolkningstettheten. Tettheten i 100-metersbeltet er mer lik mellom fylkene. Dette illustrerer at befolkningen har klumpet seg langs kysten, både på Østlandet og i enda høyere grad på Vestlandet.

Tabell 5.2. Befolkning, areal og befolkningstetthet for kommunene som grenser til forvaltningsområdet og for 100-metersbeltet i de samme kommunene. Etter fylke. 2010

Kystkommuner i fylket	For kystkommunene i alt			For 100-metersbeltet i kystkommunene		
	Antall innbyggere	Areal, km ²	Befolkningstetthet, innb./km ²	Antall innbyggere	Areal, km ²	Befolkningstetthet, innb./km ²
01 Østfold	210 563	1 682	125	8 391	51,3	164
07 Vestfold	219 887	1 598	138	10 675	51,5	207
08 Telemark	110 921	1 553	71	8 716	31,9	273
09 Aust-Agder	84 742	1 175	72	11 535	66,2	174
10 Vest-Agder	143 059	3 126	46	14 779	95,1	155
11 Rogaland	410 838	8 134	51	33 717	225,4	150
12 Hordaland	476 780	15 440	31	61 520	475,6	129
14 Sogn og Fjordane	101 956	17 761	6	19 336	330,9	58

Kilde: Befolkningsstatistikk, arealstatistikk i SSB.

Tabell 5.3 og figur 5.3 illustrerer også at befolkningen i stor grad har bosatt seg langs den smale kyststripa. Selv om denne for forvaltningsområdet bare utgjør 2,6 prosent av arealet, huser den i snitt 9,6 prosent av befolkningen for det samme området. Det er store regionale variasjoner her: I Sogn og Fjordane bor nær 20 prosent av befolkningen i 100-metersbeltet, mens i Østfold er det 4 prosent.

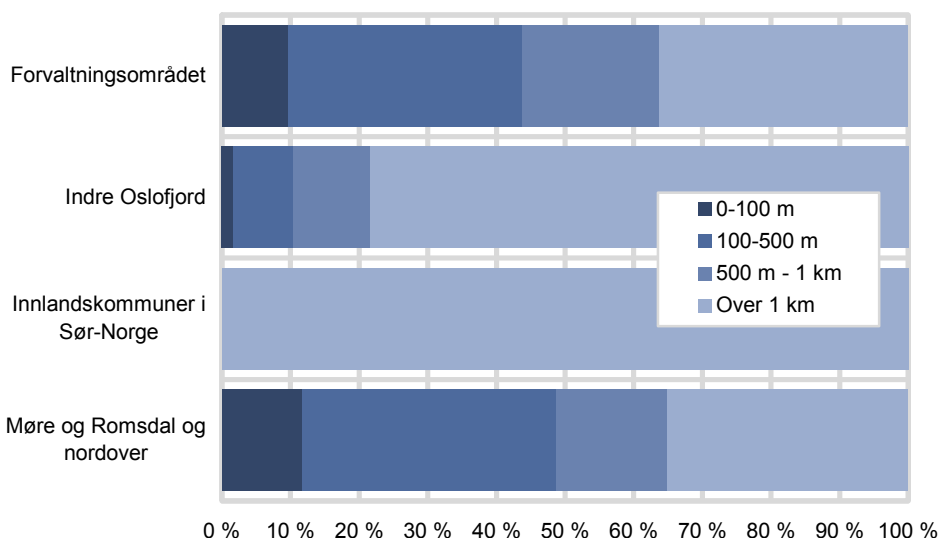
Tabell 5.3. Andel av arealet og befolkningen i kystkommunene til forvaltningsområdet som er lokalisert i 100-metersbeltet. 2011. Prosent

Kystkommuner i fylket	Andel av arealet	Andel av befolkningen
01 Østfold	3,0	4,0
07 Vestfold	3,2	4,9
08 Telemark	2,1	7,9
09 Aust-Agder	5,6	13,6
10 Vest-Agder	3,0	10,3
11 Rogaland	2,8	8,2
12 Hordaland	3,1	12,9
14 Sogn og Fjordane	1,9	19,0

Kilde: Befolkningsstatistikk, arealstatistikk i SSB.

I underkant av halvparten av befolkningen i kommunene som grenser til Nordsjøen/Skagerrak; 43,7 prosent, bor innen en avstand på 500 meter fra kysten. Tilsvarende tall for hele den norske befolkningen er at nær 1/3, dvs. at 29,2 prosent av innbyggerne bor innen 500 meter fra kysten. I tillegg kommer de mange fritidsboligene som brukes til boformål i deler av året. Tallene gir en indikasjon på sjøens ”magneteffekt” på bosettingen.

Figur 5.3. Befolningsmengde langs kystbeltene i regionene. 1.1 2011

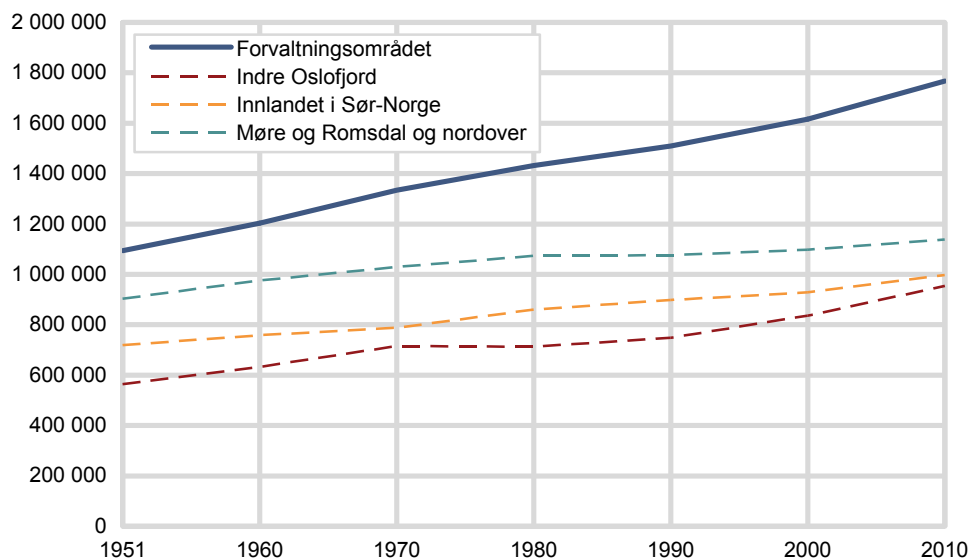

Kilde: Befolningsstatistikk, SSB og GAB/Matrikkelen.

Endringer i folkemengde

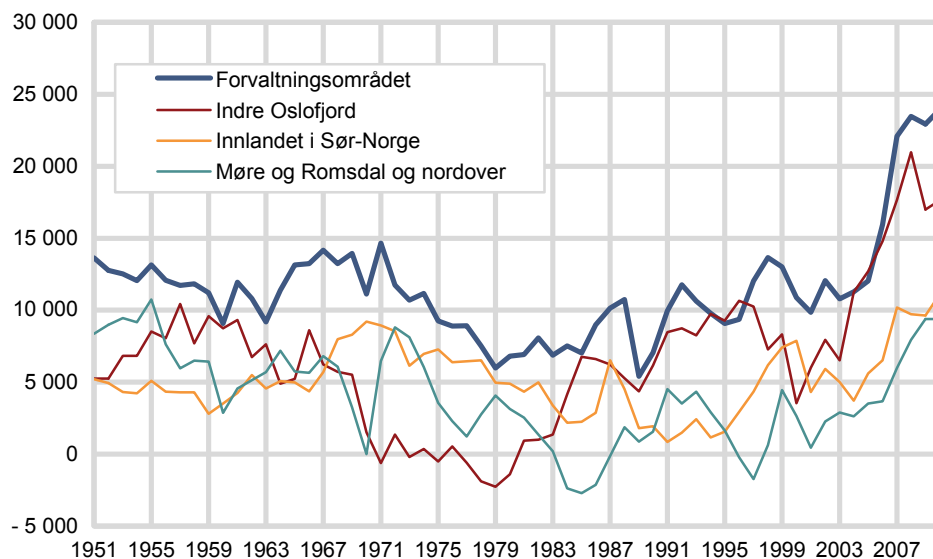
Folkemengden i kommunene som grenser til forvaltningsområdet, har økt fra 1,15 millioner innbyggere i 1951 til 1,91 millioner innbyggere i 2011, en økning på 65 prosent i perioden. Bare kommunene til Indre Oslofjord har økt mer; 68 prosent, mens økningen i innlandet i Sør-Norge har vært 40 prosent og i Møre og Romsdal og nordover 27 prosent.

Figur 5.4. Utvikling i folkemengde i regionene. Antall innbyggere. 1951-2011

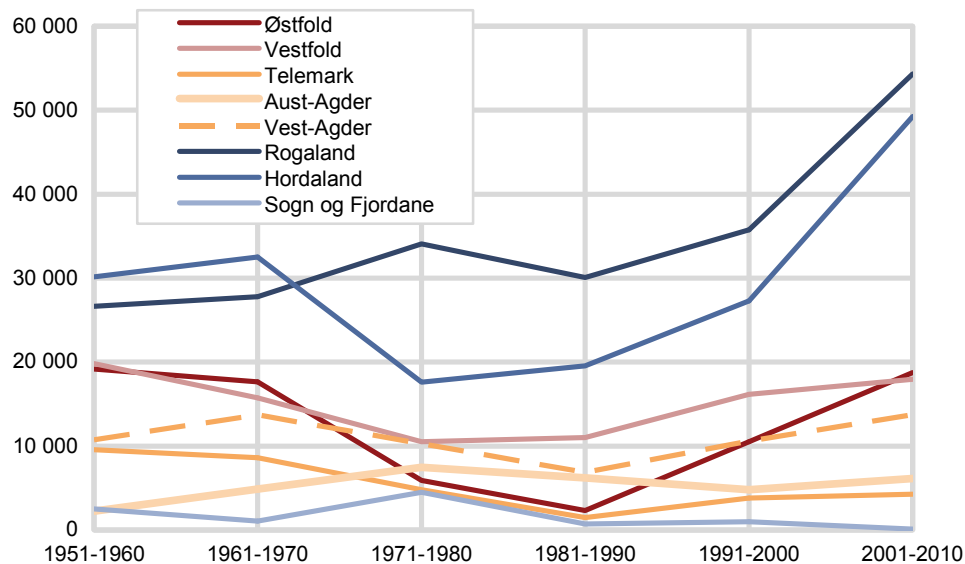
Kilde: Befolningsstatistikk, SSB.

Økningen over tid har vært ujevn i alle regionene (figur 5.5). Det er særlig etter 2005 at det har skjedd en markant økning særlig i kommunene som grenser mot forvaltningsområdet; i løpet av de to neste årene økte den årlige befolkningsveksten fra 12 000 til 22 000 bosatte. I Indre Oslofjord økte befolkningsveksten fra 6 500 bosatte i 2003 til 21 000 i 2008. Også innlandet i Sør-Norge og området fra Møre og Romsdal og nordover hadde en sterk økning i befolkningen i samme perioden.

Figur 5.5. Årlig folketilvekst i regionene. 1951-2010

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Den fylkesvise fordelingen av utviklingstrenden i forvaltningsområdet gjenspeiler det samme, varierende mønsteret som vi har for regionene: det er særlig i årene etter 2007 at økningen har vært markant. Særlig utslagsgivende er utviklingen som har skjedd i Rogaland og Hordaland, til sammen står de kystnære kommunene i disse to fylkene for 62 prosent av folketilveksten i hele regionen samlet de siste fire årene.

Figur 5.6. Årlig folketilvekst i kommunene som grenser til forvaltningsområdet. Fylkesvis sortert. I alt for 10-årsperioder 1951-2010

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

At folketilveksten i Rogaland og Hordaland i hele perioden er størst (figur 5.6), kan umiddelbart forklares med at kommunene i disse fylkene er de mest folkerike av dem som grenser til Nordsjøen/Skagerrak. Imidlertid har også disse kommunene den største prosentvise veksten siste observasjonsåret. Samtidig har kommunene i det siste Nordsjøfylket; Sogn og Fjordane, den laveste både absolutte og relative folketilveksten. Som et kompliserende element i tillegg kommer at de årlige variasjonene er større enn det som framkommer for 10-årsperioder. Forklaringen

på den demografiske utviklingen må skyldes andre forhold enn den ”tyngdekraften” som ligger i eksisterende befolkningsstruktur.

Intuitivt er det rimelig å anta at befolkningsøkningen særlig i kystkommunene i Rogaland og Hordaland er knyttet spesielt til oljevirksomheten i Nordsjøen. Analysen av næringsvirksomheten er behandlet i seinere kapitler.

Ligger det noe i bosettingsstrukturen som tilsier at Nordsjøen/Skagerrak øver tiltrekning på etableringer generelt? Vi kan ikke svare entydig på dette. En indikasjon kan kanskje gis ved å analysere på om bosettingen i større grad klumper seg langs kysten. Vi har kjørt ut tabeller som kan illustrere dette for to år; 2001 og 2011:

Tabell 5.4. Andel av bosatt befolkning etter avstand fra havet. Regionene 2001 og 2011. Prosent

	Forvaltningsområdet	Indre Oslofjord	Innlandet i Sør-Norge	Møre og Romsdal og nordover
I alt, 2001	99,0	99,8	98,2	97,8
0 - 100 m	9,2	1,4	0,0	11,4
100 - 500 m	33,7	8,5	0,0	36,7
500 - 1000 m	20,1	11,3	0,0	15,5
Mer enn 1 km	36,0	78,6	98,2	34,2
I alt, 2011	98,9	98,1	98,9	98,2
0 - 100 m	9,5	1,6	0,0	11,4
100 - 500 m	33,7	8,6	0,0	36,5
500 - 1000 m	19,9	11,0	0,0	15,9
Mer enn 1 km	35,8	76,9	98,9	34,5

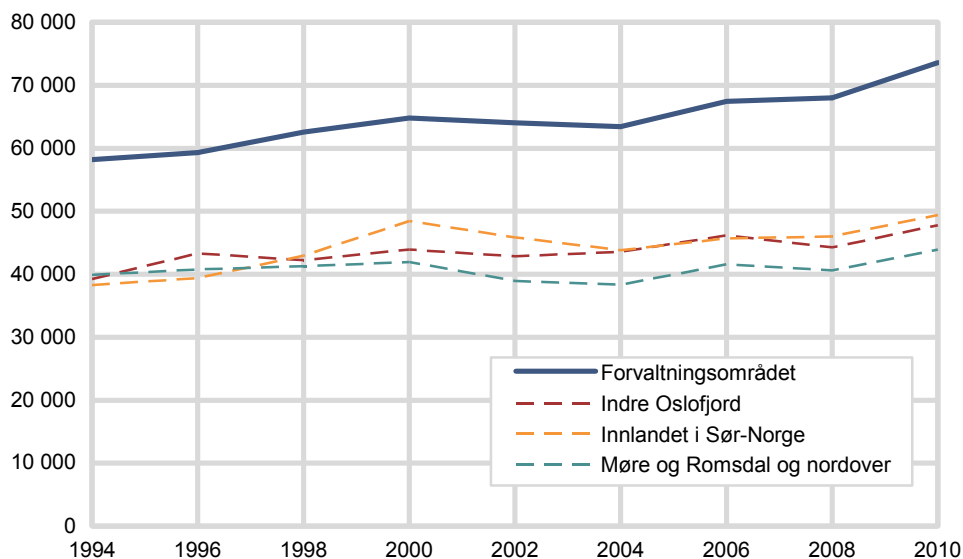
Kilde: Befolkningsstatistikk og GAB/Matrikkelen.

Tallene illustrerer at det knapt er målbare endringer i andelen av befolkningen som bor nær havet i løpet av de siste 10 årene; endringen består i at andelen av befolkningen i de nærmeste 100 meterne fra havet har økt med 0,3 prosent i forvaltningsområdet og 0,2 prosent i Indre Oslofjord. For Møre og Romsdal og nordover er endringene enda mindre. Det har imidlertid vært en markant befolkningsøkning i alle regionene i samme perioden, og tilsvarende har det vært en betydelig utbygging både langs kyststripa og innenfor.

Tabellen viser også at det ikke er mulig å få knyttet hele befolkningen til en entydig bygning (via adresser). Stedfestingsprosenten ligger rundt 98-99, og den har ikke endret seg nevneverdig i positiv retning i siste 10-årsperioden.

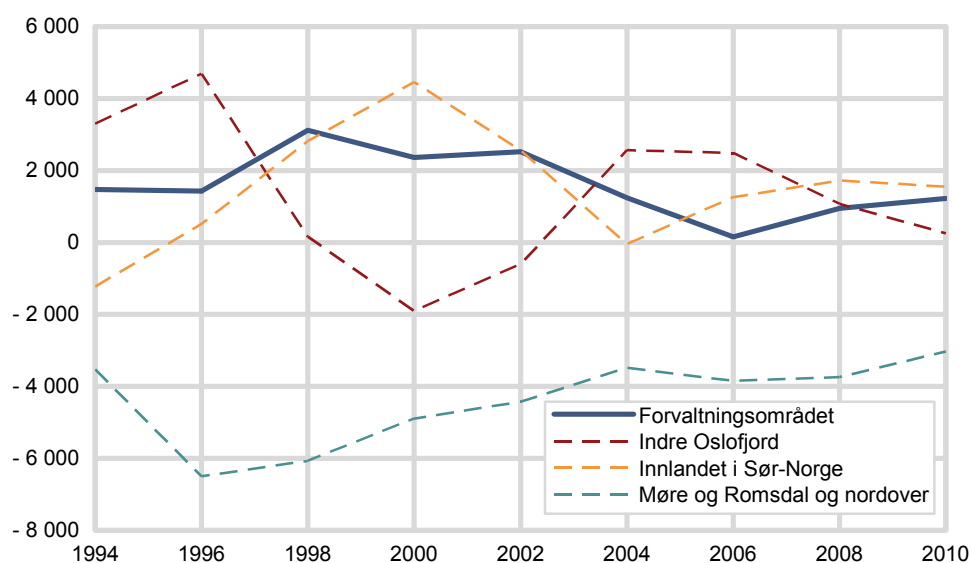
Inn- og utflytting

Av de fire regionene er det forvaltningsområdet som har hatt klart størst innenlands innflytting (figur 5.3). I 2010 var det 73 600 personer som flyttet innenlands til kommuner i forvaltningsområdet. Veksten i innflyttingen var 27 prosent siden 1994. Til sammenlikning var innflyttingen i de andre regionene på mellom 40 000 og 50 000 innbyggere samme året. Noe av denne flyttingen kan ha skjedd mellom kommuner i samme region, og de absolutte tallene må derfor brukes med noe varsomhet.

Figur 5.7. Innflytting til kommuner i regionene. Antall personer. 1994-2010

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Utflyttingen lå på omtrent samme nivå, slik at tallene for netto flytting til regionene dermed er nokså lave (figur 5.9). Samlet sett har forvaltningsområdet hatt en liten nedgang i netto innflytting siden 1994.

Figur 5.8. Netto flytting i regionene. 1994-2010

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

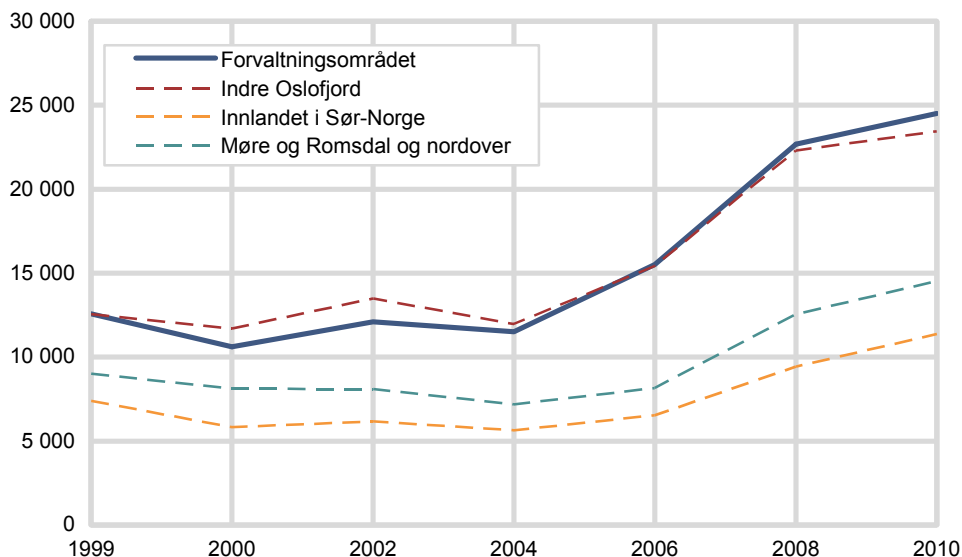
Variasjonene er større i både Indre Oslofjord og innlandet i Sør-Norge enn i de øvrige regionene. Det henger sammen med en stor netto utflytting i særlig Oslo, men også Bærum ved årtusenskiftet. Samtidig har det vært en stor netto innflytting i innlandet i Sør-Norge. Omegnskommunene til Gardermoen regnet fra Skedsmo til Hurdal (som ikke hadde netto tilflytting), som alle er innlandskommuner, stod for 45 prosent av tilflyttingen i hele innlandet i år 2000 og også en merkbart del av tilflyttingen i hele landet.

Inn- og utvandring

Innvandringen til Nordsjø/Skagerrak-kommunene (forvaltningsområdet) økte betydelig i perioden 2004-2008; økningen var på nær 100 prosent (figur 5.10),

deretter har økningen vært svakere. Innvandringen var høy i hele landet, men størst for Nordsjø/Skagerrak-kommunene og Indre Oslofjord-området. Ettersom folketallet i Nordsjø/Skagerrak-kommunene er mye høyere enn i Indre Oslofjord, medfører det at innvandrerne utgjør en større andel av befolkningen i Indre Oslofjord enn i forvaltningsområdet.

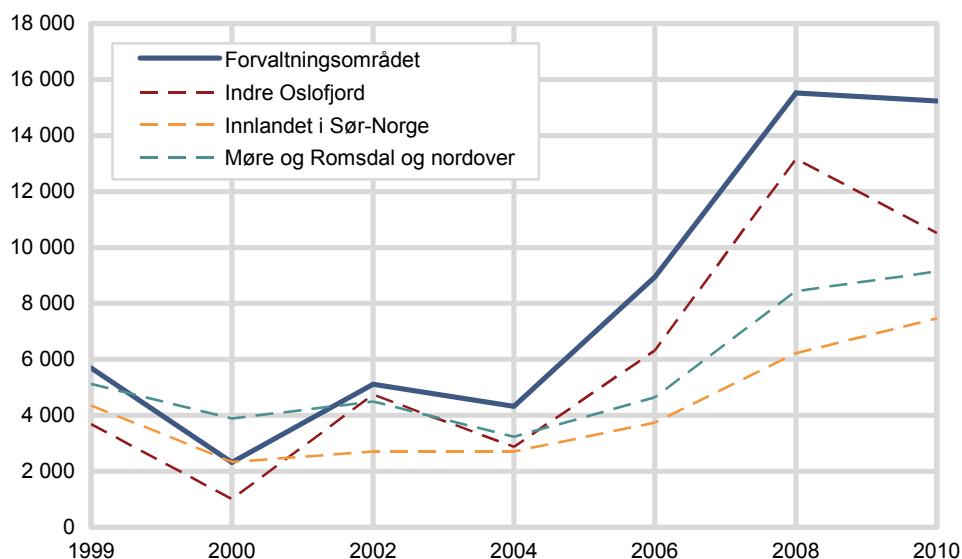
Figur 5.9. Innvandring til Norge fordelt på regionene. 1999-2010. Antall personer

Kilde: Befolkningsstatistikk i SSB.

Utvandringen følger omtrent det samme mønsteret som innvandringen, men var på et mye lavere nivå. Også her har det vært en markant økning i siste 4-årsperiode, men bare snaut halvparten så stor som innvandringen. Utvandringen fra Indre Oslofjord-området har vært klart størst.

Figur 5.10. Netto innvandring til Norge fordelt på regionene. 1999-2010. Antall personer

Kilde: Befolkningsstatistikk i SSB.

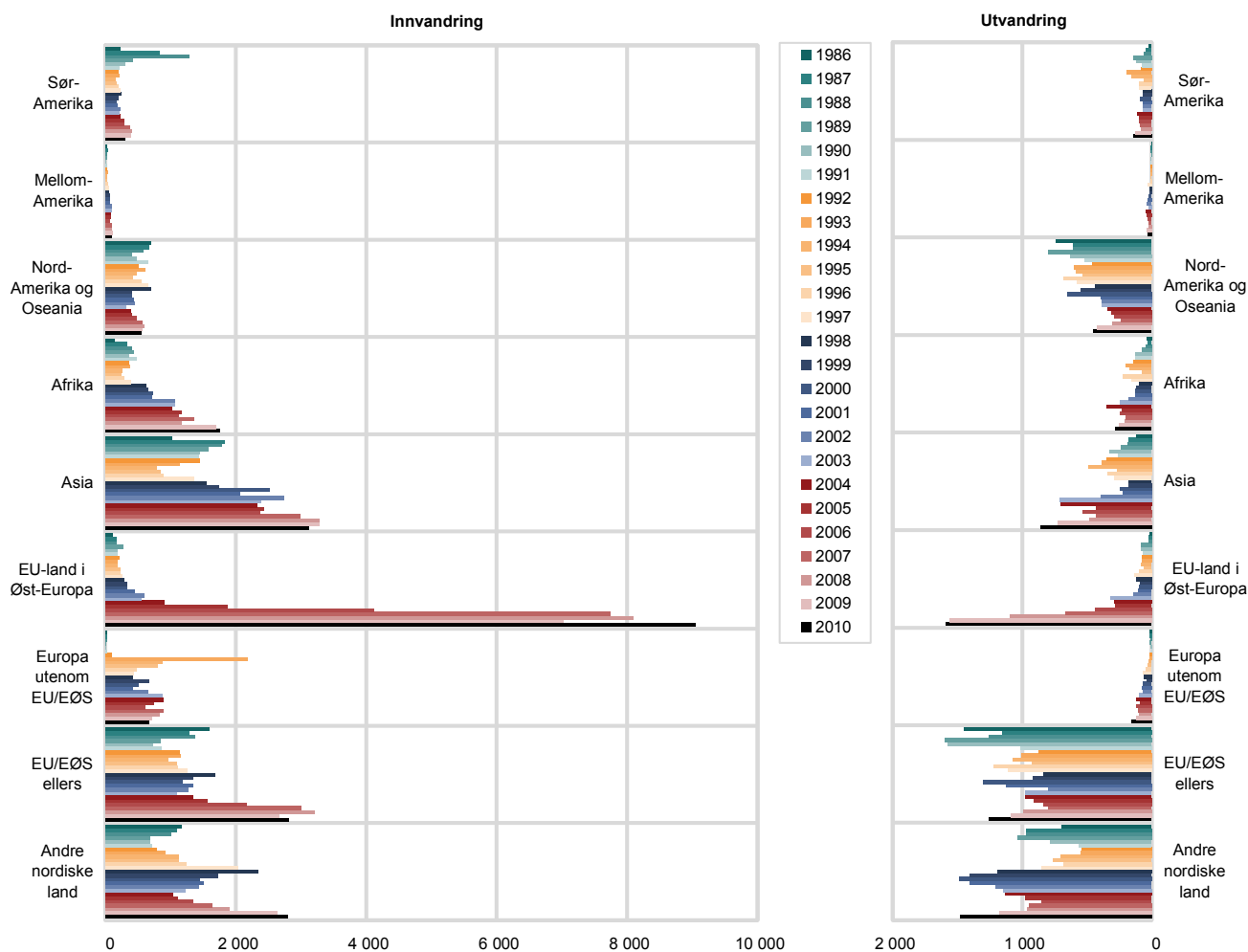
Nordsjø-/Skagerrak-kommunene (forvaltningsområdet) hadde dermed den høyeste nettoinnvandringen av alle de 4 regionene, med om lag 15 000 personer de to siste årene (figur 5.11).

Hvor kommer innvandrerne fra? Mønsteret har endret seg markant de seinere åra. Figur 5.11 viser utenlandsk inn- og utvandring til Nordsjø-kommunene etter nasjonalitet i 25-årsperioden fra 1986 til 2010. Fra 2006 er bildet dominert av innvandring fra EU-land i Øst-Europa, med drøyt 9 000 innvandrere siste året. Deretter kommer innvandring av asiater med i overkant av 3 100 personer, dvs. en drøy tredel av innvandringa fra EU-land i Øst-Europa. Fra andre nordiske land kom 2 800 personer siste året, om lag det samme som fra øvrige EU-land. Fra Afrika kom 1 750 innvandrere, snaut dobbelt så mange som fra hele det amerikanske kontinentet til sammen (950). Snaut 2/3 av disse innvandrerne kom fra Nord-Amerika (Kanada og USA).

Det er en vanlig antakelse at innvandring fra nye EU-land er arbeidsinnvandring, dvs. at innvandringsstatistikken i realiteten indirekte forteller noe om aktivitet og framtidsutsikter særlig i bygge- og anleggsvirksomheten. En høy innvandring fra disse landene (og enkelte andre) vil derfor kunne indikere at det er gode tider for næringslivet i regionen. Statistikken viser også riktig nok en veldig sterk økning i innvandringen særlig fra EU-land i Øst-Europa de seineste åra (figur 5.12).

Det ligger derfor når å anta at det eksisterer en slik sammenheng mellom innvandring og bygg- og anleggsvirksomhet. Det er mulig å undersøke slike forhold empirisk, men det ligger utenfor mandatet for dette notatet. Vi vil understreke at statistikken, slik den her er tilrettelagt, ikke gir grunnlag for å trekke bastante konklusjoner.

Figur 5.11. Inn- og utvandring til Nordsjø-Skagerrak-kommunene etter statsborgerskap. 1986-2010. Antall personer

Kilde: Befolkningsstatistikk i SSB.

Når det gjelder utvandringen fra Nordsjø-kommunene i 2010, er mønsteret det samme, men nivået, forskjellene og utslagene er mindre. Det var flest personer fra EU-land i Øst-Europa, Norden og øvrige EU-land som forlot forvaltningsområdet det siste året.

Inn- og utvandringmønsteret er noenlunde det samme for alle regionene, men nivået på utvandringen er lavere. I kommunene som grenser til Indre Oslofjord, er dominansen av innvandring fra EU-landene i øst ikke så klar. De siste to åra er innvandringen fra Norden på omtrent samme nivået.

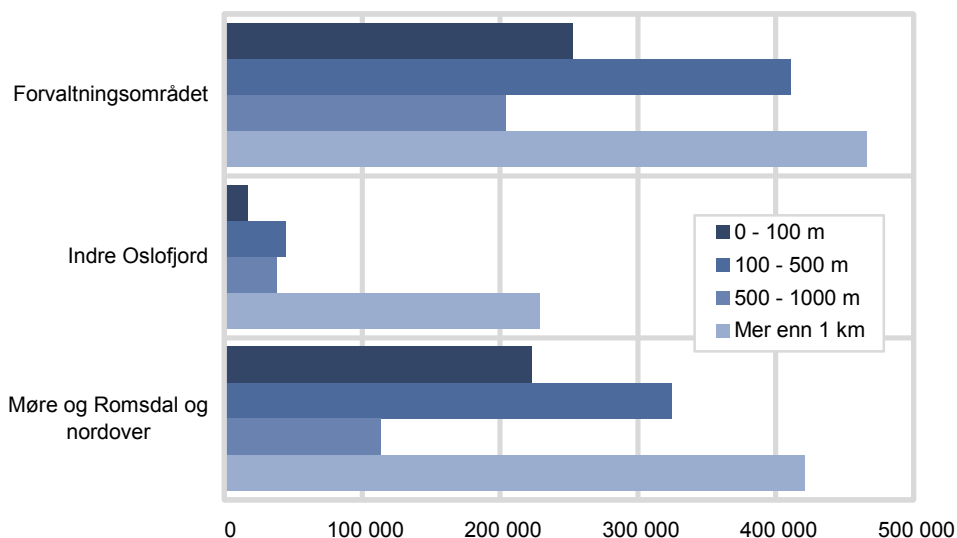
5.3. Infrastruktur - bygningsmassen

Bygningsmassen representerer en stor andel av realkapitalen i landet og de samlede investeringene. Byggevirkosheten er derfor et speilbilde av den økonomiske virksomheten i en region.

Antall bygninger langs kysten

Norge er i stor grad et kystland, og bosettingen har i stor grad samlet seg langs kyststripa. Dette gjenspeiles også i infrastrukturen i form av bygninger (figur 5.12). Analyser fra matrikkelen viser at av en total bygningsmasse på 3,94 millioner bygg, er snaut en halv million eller 12,5 prosent lokalisert langs det tynne 100-metersbeltet og 1,27 millioner bygg eller 32,4 prosent av bygningsmassen innen 500 meter fra kysten.

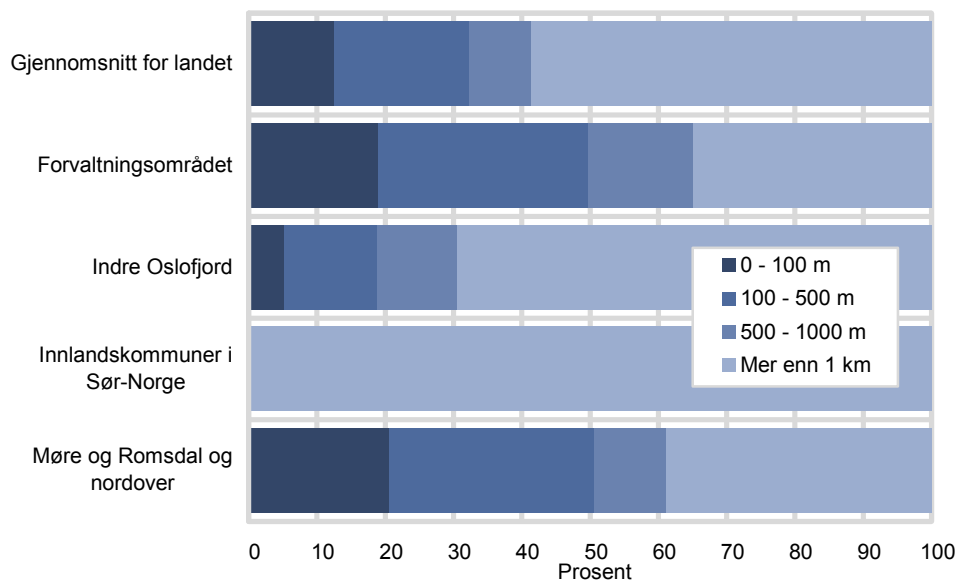
Figur 5.12. Antall bygg i ulike avstand fra kysten. Forvaltningsområdet, kystkommuner i Oslofjorden og landet fra og med Møre og Romsdal og nordover. 1. januar 2011

Kilde: GAB/Matrikkelen.

I kommunene som grenser til forvaltningsområdet, befinner en relativt stor andel av bygningsmassen seg i beltene langs kysten: 19 prosent innen 100 m, 51 prosent innen 500 m og 65 prosent innen 1 km. Dette indikerer at nærheten til kysten har stor betydning for både bosetting og virksomhet. I landet fra Møre og Romsdal og nordover er enda mer av bygningsmassen nærmere 500 meter, mens en mindre andel av bygningene befinner seg mellom 500 m og 1 km fra kysten (figur 5.13).

Figur 5.13. Fordeling av bygningsmassen etter avstand fra havet. Hele landet og fordelt på de ulike regionene per 1. januar 2011. Prosent

Kilde: GAB / Matrikkelen

Tettheten av bygninger i 100-metersbeltet langs kysten er atskillig større enn lenger innover i landet. Tabell 5.3 illustrerer dette. Tettheten er klart størst nær havet i alle regioner.

Tabell 5.5. Antall bygninger, areal og bygningstetthet for 3 av 4 regioner. 2011

		Antall bygninger	Areal, km ²	Tetthet, antall bygninger / km ²
Forvaltningsområdet	100-m-beltet	253 019	1 328,0	190,5
	Hele arealet av kommunene	1 334 448	50 469,3	26,4
Indre Oslofjord	100-m-beltet	17 277	31,7	545,0
	Hele arealet av kommunene	329 626	1 883,4	175,0
Møre og Romsdal og nordover	100-m-beltet	222 897	2 766,5	80,6
	Hele arealet av kommunene	1 082 308	169 334,1	6,4

Kilde: GAB/Matrikkelen

Det er alminnelig antatt at verdien av tomter og bygninger øker med nærhet til havet. Dette kan analyseres empirisk, og det finnes rådata som kan nyttes til en slik analyse. Innenfor dette prosjektet har det imidlertid ikke vært rom for å undersøke forholdet nærmere.

Bygningstyper langs kysten

Den alt overveiende delen av bygningsmassen i 100-metersbeltet er boliger eller fritidsbygninger, eller bygg som hører til disse (garasjer, naust). I forvaltningsområdet gjelder dette 76 prosent av bygningsmassen, i Møre og Romsdal og nordover er det 68 prosent, mens i Indre Oslofjord er andelen hele 81 prosent. Næringsbygg og offentlige bygg utgjør en liten del av den mest kystnære bebyggelsen; i forvaltningsområdet er 35 700 slike, tilsvarende 24,5 prosent av bygningsmassen i 100-metersbeltet når garasjer, naust og annet er holdt utenfor.

Fordelingen av bygningsmassen framgår av tabell 5.6.

Tabell 5.6. Bygninger innen 100 m fra kystlinja etter bygningstype, etter region. 2011

	Forvaltnings-området	Indre Oslofjord	Møre og Romsdal og nordover
Boligbygg	60 550	4 208	53 615
Fritidshus	51 507	4 184	34 631
Næringsbygg	35 705	1 916	40 657
Boligarasje	44 154	4 239	36 396
Garasje til fritidshus samt naust	60 063	2 656	56 837
Andre bygningskonstruksjoner	1 040	74	761

Kilde: GAB/Matrikkelen.

Det er mulig å foreta beregninger av verdien av denne realkapitalen, med utgangspunkt i eiendomsomsetningsstatistikk, mer finmaskede data om bygningstyper og byggeår, beliggenhet i forhold til sentrale funksjoner, avstand til havet m.m. Det ligger imidlertid utenfor dette prosjektets rammer å gjøre den slags analyser. Men veldig grovt går det an å anta at under de nåværende rammevilkårene er blokker mer verdt enn eneboliger og tomannsboliger, fritidsboliger ved sjøen på det sentrale Østlandet vil ofte være mer verdt enn eneboliger ved sjøen, mens klassen næringsbygg dekker over så mange ulike typer og størrelser av bygg at man ikke kan generalisere noe om verdier uten mer informasjon.

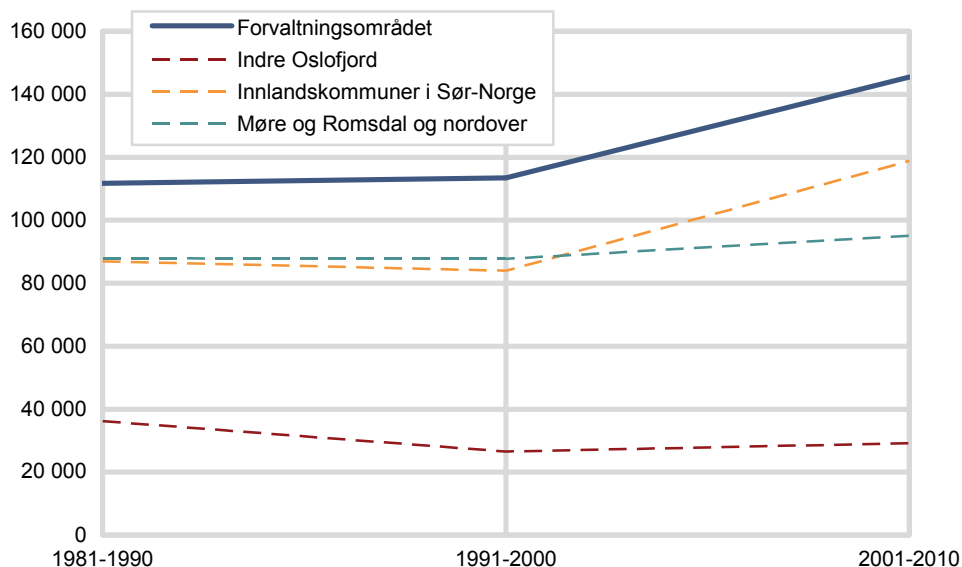
Utvikling i bygningsmassen over tid

Vi vet for lite om når etableringen av bygningsmassen i Norge har funnet sted. I GAB/Matrikkelen er det store huller i utfyllingen av informasjon om byggeår. 1,16 millioner bygninger har oppgitt byggeår, mens hele 2,78 millioner bygninger ikke har det.

Det går imidlertid an å gjøre noen antakelser. Mabygg-prosjektet fra rundt 1985 førte til en bedre utfylling av dateringen gjeldende fra ca. 1980. Det betyr at vi antakelig har brukbar statistikk for de nyeste bygningene samt at det er grunn til å tro at bygg uten oppgitt byggeår i hovedsak er eldre enn ca. 1980. Statistikken over bygninger med kjent byggeår viser at 371 000 bygg ble oppført i perioden 1980-2010 i forvaltningsområdet. Av de fire regionene har forvaltningsområdet hatt den

klart største byggeaktiviteten i denne perioden. Forvaltningsområdet og innlandskommunene har også hatt klart størst vekst i byggeaktiviteten i det siste tiårsintervallet, sammenliknet med Indre Oslofjord og Møre og Romsdal og nordover.

Figur 5.14. Antall bygninger igangsatt fordelt på tiårsperioder. Regioner. 1941-2010

Kilde: GAB/Matrikkelen

I hvilken grad gjenspeiler byggeaktiviteten den økonomiske aktiviteten? Ofte er det en sammenheng mellom byggeaktivitet og økonomiske variable. Byggevirksheten kan gjenspeile investeringsviljen som igjen henger sammen med brutto-produkt, produksjonsverdi etc. Nasjonalregnskapet kan ikke brytes ned på disse regionene. For dette prosjektet er det ikke forsøkt å korrelere fylkesvis nasjonalregnskap og fylkesvis byggestatistikk. En slik korrelering måtte også ta hensyn til bygningstype, byggeareal osv. og ligger utenfor prosjektets ramme.

6. Sysselsetting, utdanning og pendling

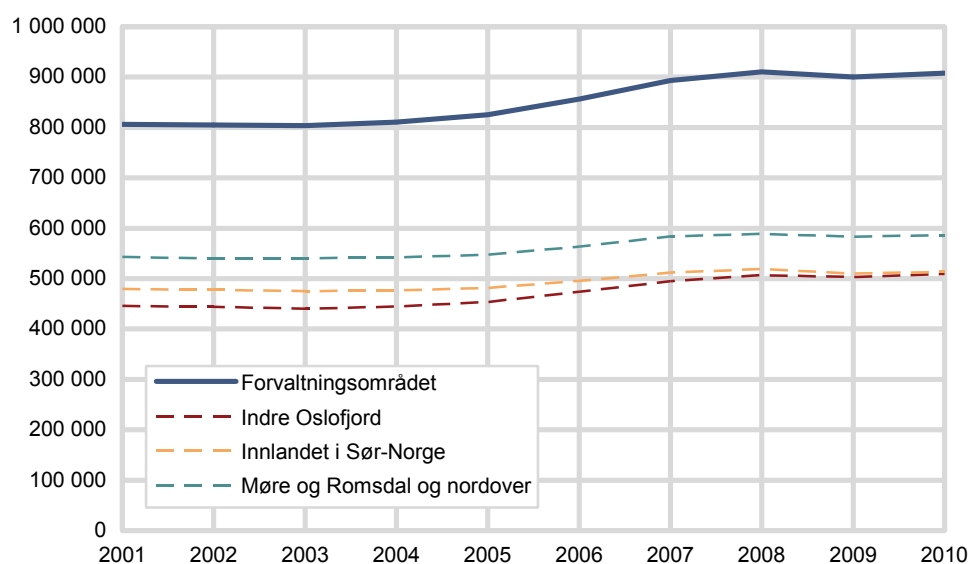
6.1. Sysselsatte

Antall sysselsatte i forvaltningsområdet (kystkommunene til Skagerrak og Nordsjøen) i aldersgruppen 15-74 år utgjorde 907 000 personer i 2010 eller 51,7 prosent av hele befolkningen i området. Antallet er betydelig høyere enn for de andre regionene, men andelen er omtrent på samme nivå for alle regionene; sysselsettingsandelen varierer mellom 50,8 (Innlandet i Sør-Norge) og 53,4 (Indre Oslofjord).

Den registerbaserte sysselsettingsstatistikken omfatter bosatte personer i aldersgruppen 15-74 år som har utført arbeid av minst én times varighet i referanseuken, eller som var midlertidig fraværende fra slikt arbeid. Det betyr at sysselsatte på korttidsopphold (6 måneders opphold eller mindre) ikke er inkludert.

Sysselsettingen i forvaltningsområdet har økt fra ca. 800 000 i 2001 til 900 000 i 2010. Det meste av økningen fant sted mellom 2004 og 2007 (figur 6.1).

Figur 6.1. Sysselsetting i regionene, etter bosted. 2001-2010

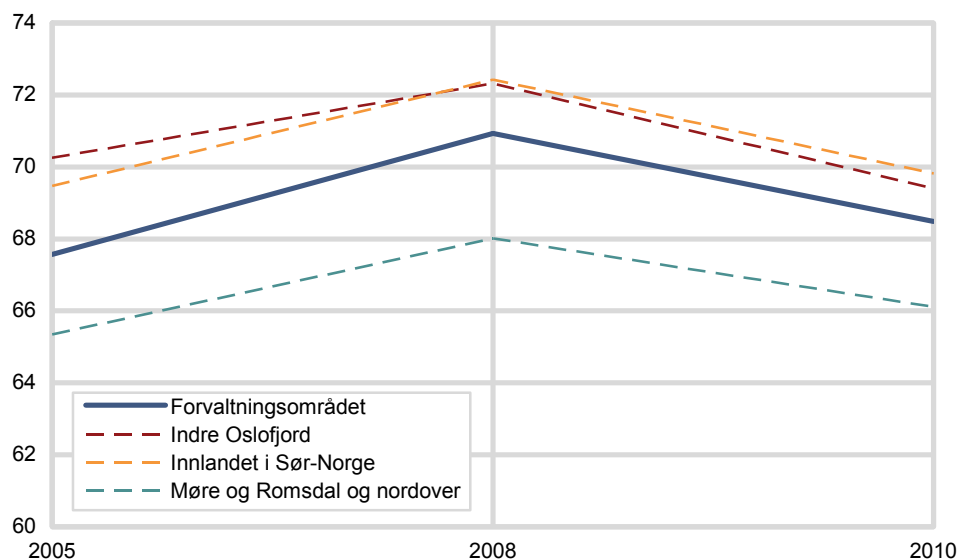

Kilde: Registerbasert sysselsettingsstatistikk.

Sysselsettingsprosenten er antall sysselsatte personer i hver aldersgruppe i prosent av personer i alt i hver aldersgruppe. Sysselsettingsprosenten varierer mellom 65 og 72 prosent for regionene i perioden (figur 6.2). I forvaltningsområdet var sysselsettingsprosenten litt mindre enn i det øvrige Sør-Norge.

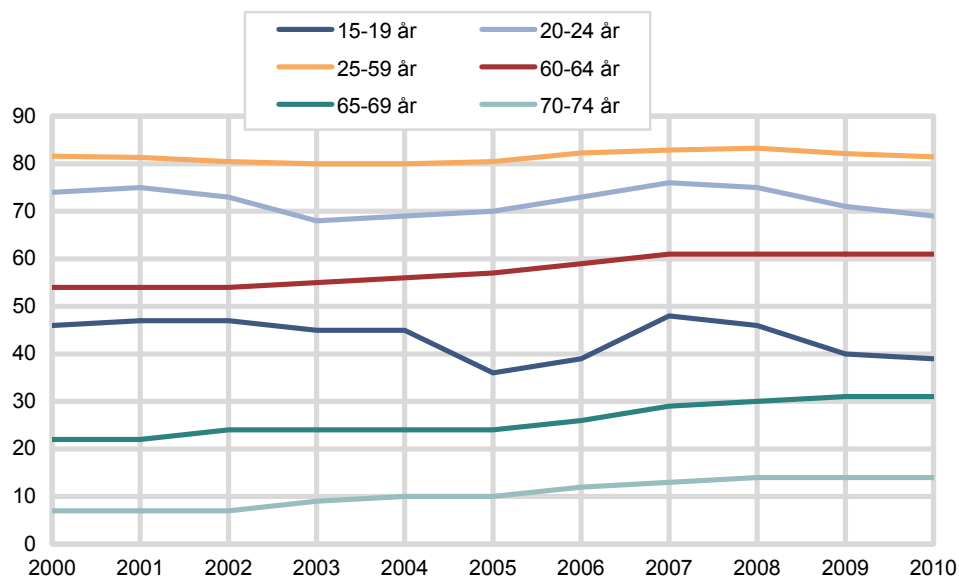
For alle områdene er sysselsettingsprosenten størst for aldersgruppene 25-39 og 40-54 år.

Figur 6.2. Sysselsettingsprosent for aldersgruppen 15-74 år for regionene, etter bosted. Kommunevis gjennomsnitt. 2005, 2008 og 2010

Kilde: Registerbasert sysselsettingsstatistikk i SSB.

Figur 6.3. Sysselsettingsprosent etter aldersgrupper i forvaltningsområdet, etter bosted. Veid gjennomsnitt. Prosent. 2000-2010

Kilde: Sysselsettingsstatistikk i SSB.

Figur 6.3 viser at det har vært litt varierende sysselsettingsprosent for de ulike aldersgruppene i perioden. Størst variasjon har det vært for de yngste aldersgruppene¹⁰, her har sysselsettingsprosenten gått ned siden 2007 etter en kortvarig oppgang. For sysselsatte i aldersgruppene 25–49 år er mønsteret det samme, men utslagene er mindre.

Sysselsettingsprosenten i de eldste aldersgruppene viser et annet mønster: selv om sysselsettingsprosenten synker med økende alder, er det også slik at sysselsettingsprosenten for de samme aldersgruppene har økt i perioden, og relativt sett mest for de eldste aldersgruppene. En tilsvarende utvikling kan vi også iaktta for de andre

¹⁰ Statistikken for årene 2000-2004 omfatter ikke 15-åringene, uten at det ser ut til å slå nevneverdig ut i form av stabil økning etter 2005.

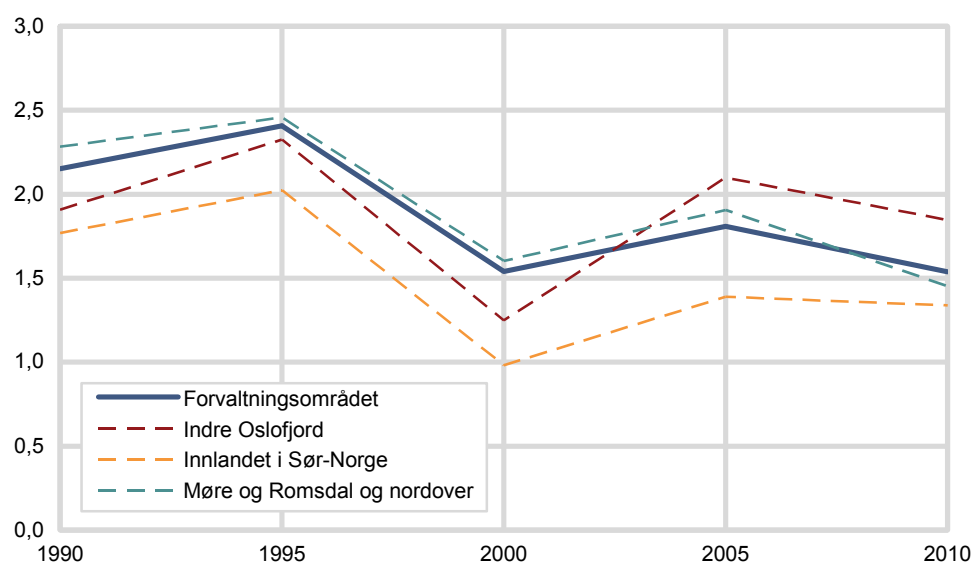
regionene. Utviklingen for disse aldersgruppene er svært parallell regionene mellom i perioden.

For alle aldersgruppene i ”midtsjiktet”, dvs. for 5-årsintervallene mellom 25 og 59 år, ligger sysselsettingsprosenten mellom 75 og 85 prosent, lavest for de eldste alderskullene og tidligst i perioden; det typiske forløpet er at sysselsettingsprosenten gikk litt ned i perioden 2002-2005 for så å stige igjen og så gå litt ned i 2010. Men utslagene er beskjedne.

6.2. Arbeidsledighet

Den registrerte arbeidsledigheten, målt som prosent av befolkningen, har gått ned siden 1990 for alle regionene. I hovedsak er forløpet i regionene det samme, men svingningene er størst i Indre Oslofjord, figur 6.4.

Figur 6.4. Andel registrerte arbeidsledige i regionene i prosent av befolkningen, etter bosted. 1990, 1995, 2000, 2005 og 2010

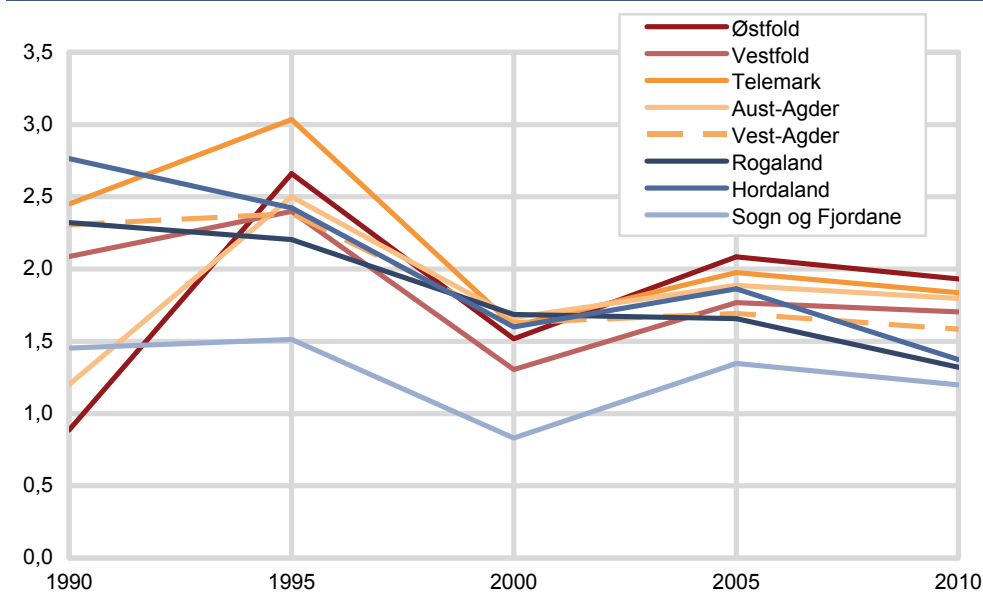

Kilde: Arbeidsmarkedsstatistikk i SSB.

Målt i absolutte tall blir bildet i hovedsak det samme, men nedgangen blir litt mindre på grunn av befolkningsøkningen i perioden. I Indre Oslofjord er nedgangen knapt merkbar.

Det er noen regionale ulikheter innen forvaltningsområdet, se figur 6.5. For det første har ledigheten målt i prosent falt mest på Vestlandet, og ledigheten er lavere i vest enn i øst.

Arbeidsledigheten i kystkommunene har vært størst i Hordaland og Rogaland i hele perioden målt i absolutte tall, og var i forrige århundre stor også som andel av befolkningen, men har falt kraftig i perioden, mens i det tredje Nordsjøfylket har ledigheten vært lav. I 2010 var ledigheten på Vestlandet mindre enn for kystkommunene på Østlandet.

Figur 6.5. Andel arbeidsledige i prosent av befolkningen for kystkommunene som grenser til forvaltningsområdet, etter bosted. 1990, 1995, 2000, 2005 og 2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

6.3. Inn- og utpendling

Statistikken dekker de sysselsattes bosted og arbeidssted, dermed er det også mulig å beregne graden av pendling. Pendling skjer per definisjon når en person er bosatt i én kommune og sysselsatt i en annen.

Statistikken over pendling er detaljert, men det må tas noe forbehold om datakvaliteten. SSBs vurdering er at registrene over hvor folk bor nå er av rimelig god kvalitet for de aller fleste bosatte i Norge. Det er imidlertid noen kjente svakheter knyttet til blant annet studenters bosteder. Registerkvaliteten over arbeidsstedskommune hefter det flere usikkerheter ved, blant annet til arbeidssted for selvstendig næringsdrivende, sysselsatte i store konsern med avdelinger på flere steder etc. Hovedregelen er imidlertid at foretak skal registrere hver lokalt avgrensede funksjonelle enhet (bedrift) og at ansatte registreres på den enhet de har sitt arbeidssted. Imidlertid kan det forekomme mangelfull oppsplitting eller feil registrering av ansatte. Tallene i dette kapitlet må derfor leses med noe forbehold.

Statistikken viser at pendling er utbredt i arbeidslivet, også over grensene for de store regionene vi opererer med. 50 600 sysselsatte pendlet inn i forvaltningsområdet. Hvis vi regner med sokkelen sør for 62. breddegrad til dette området, øker tallet til 67 900. Det er imidlertid flere som pendler ut av regionen; 73 900 har arbeidssted i annen region.

De fleste sysselsatte i kommunene til forvaltningsområdet er bosatt i samme regionen. 600 000 personer har både bosted og arbeidssted i samme kommune, og ytterligere 228 000 bor og arbeider i regionen. Andelen av de sysselsatte som er bosatt i regionen og som pendler ut er på 6,1 prosent.

Det var dermed en tilnærmet balanse mellom inn- og utpendling i regionen, når sokkelen er regnet med, og det aller meste av arbeidskraften bosatt i regionen jobber også der. Mellom kommunene i regionen er det derimot en utstrakt pendling.

Det er bare kommunene rundt Indre Oslofjord som har større pendling inn enn ut; 141 400 mot 44 500. I stor grad henter disse arbeidskraften fra innlandskommuner i Sør-Norge, der det er 129 500 som pendler ut mot 51 100 som pendler inn.

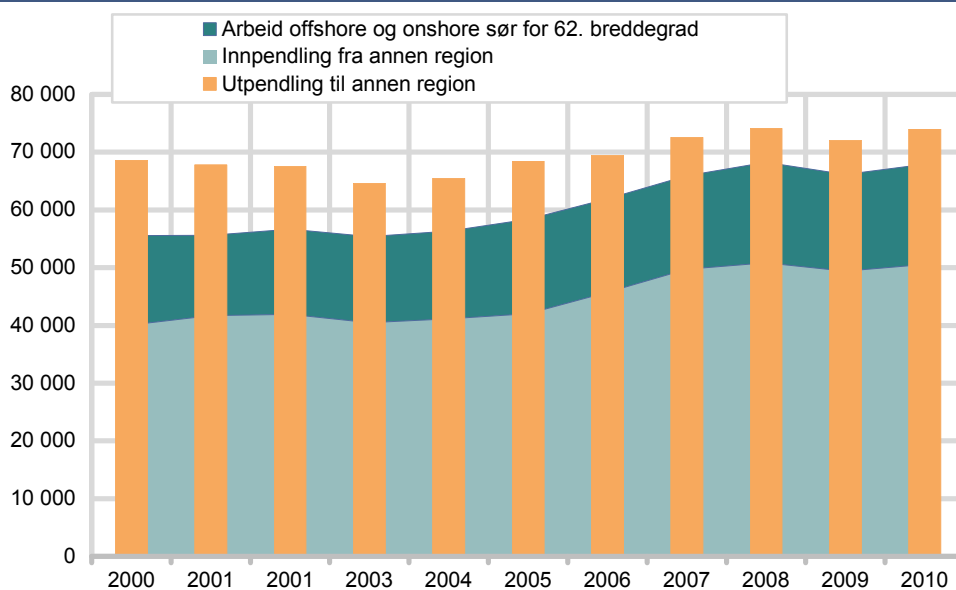
Tabell 6.1. Pendling innen og mellom regionene. 2010

Arbeidssteds- kommune	Pendling inn i alt	Pendling inn fra annen region	Bostedskommune			
			Forvaltnings- området	Indre Oslofjord	Innlands- kommuner i Sør-Norge	Møre og Romsdal og nordover
I alt	836 243		301 970	161 870	247 220	125 183
Utpendling til annen region			73 988	44 490	129 423	26 440
Forvaltningsområdet ..	278 559	50 577	227 982	10 845	31 964	7 768
Indre Oslofjord	258 745	141 365	37 124	117 380	92 545	11 696
Innlandskommuner i Sør-Norge	168 864	51 067	18 688	29 274	117 797	3 105
Møre og Romsdal og nordover	111 361	12 618	5 232	3 834	3 552	98 743
Sokkelen nord for 62 breddegrad	90	90	35	3	1	51
Sokkelen sør for 62 breddegrad	17 364	17 364	12 711	428	1 185	3 040
Svalbard	1 260	1 260	198	106	176	780

Kilde: Registerbasert sysselsettingsstatistikk.

Til Møre og Romsdal og nordover er det 12 600 som pendler inn og 26 400 som pendler ut.

Pendlingen ut av regionen har vært sterkere enn pendlingen inn i regionen i helt siden år 2000. Forskjellen har imidlertid avtatt over tid; i år 2000 utgjorde summen av pendlere inn og arbeidere på sokkelen 81 prosent av dem som pendlet ut. I år 2010 var denne andelen økt til 92 prosent.

Figur 6.6. Antall sysselsatte som pendler inn og ut av forvaltningsregionen, og antall sysselsatte på sokkelen sør for 62. breddegrad. 2000-2010

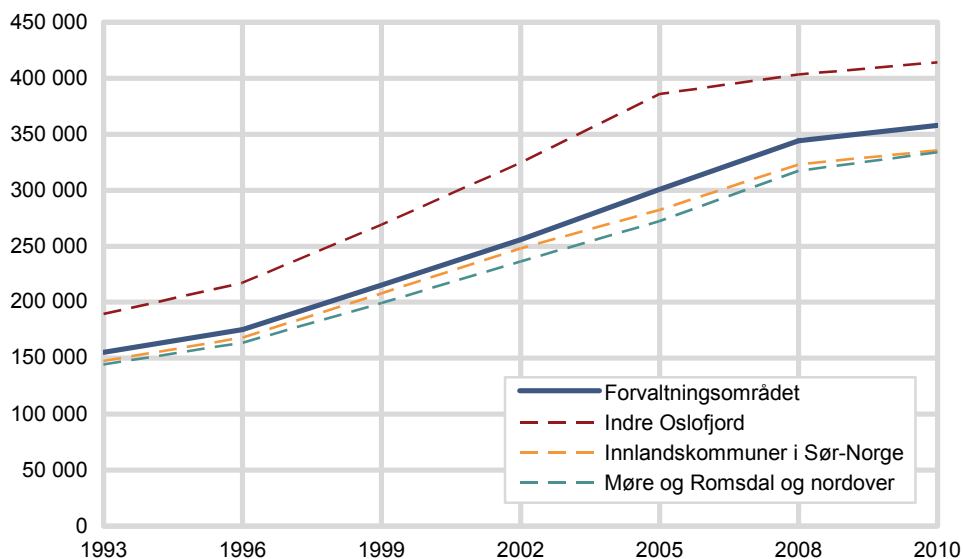
Kilde: Registerbasert sysselsettingsstatistikk.

6.4. Inntekt

Inntekten, dvs. bruttoinntekt definert som summen av all lønnsinntekt, næringsinntekt, pensjon og kapitalinntekt, har vokst kraftig siden 1993. For forvaltningsområdet har den økt med 130 prosent målt i løpende priser, det er litt mer enn Indre Oslofjord (119 prosent) og omtrent på nivå med de andre regionene.

I forvaltningsområdet lå gjennomsnittlig bruttoinntekt på 358 000 kr i 2010, ca. 20 000 kr *over* tilsvarende for innlandet i Sør-Norge og Møre og Romsdal og nordover, og ca. 56 000 kr *under* tilsvarende for Indre Oslofjord.

Figur 6.7. Gjennomsnittlig bruttoinntekt. De fire regionene. 1993-2010

Kilde: Skattestatistikk for personer, SSB.

Vi har ikke tall som kan illustrere fordelingen av inntekter mellom grupper av befolkningen.

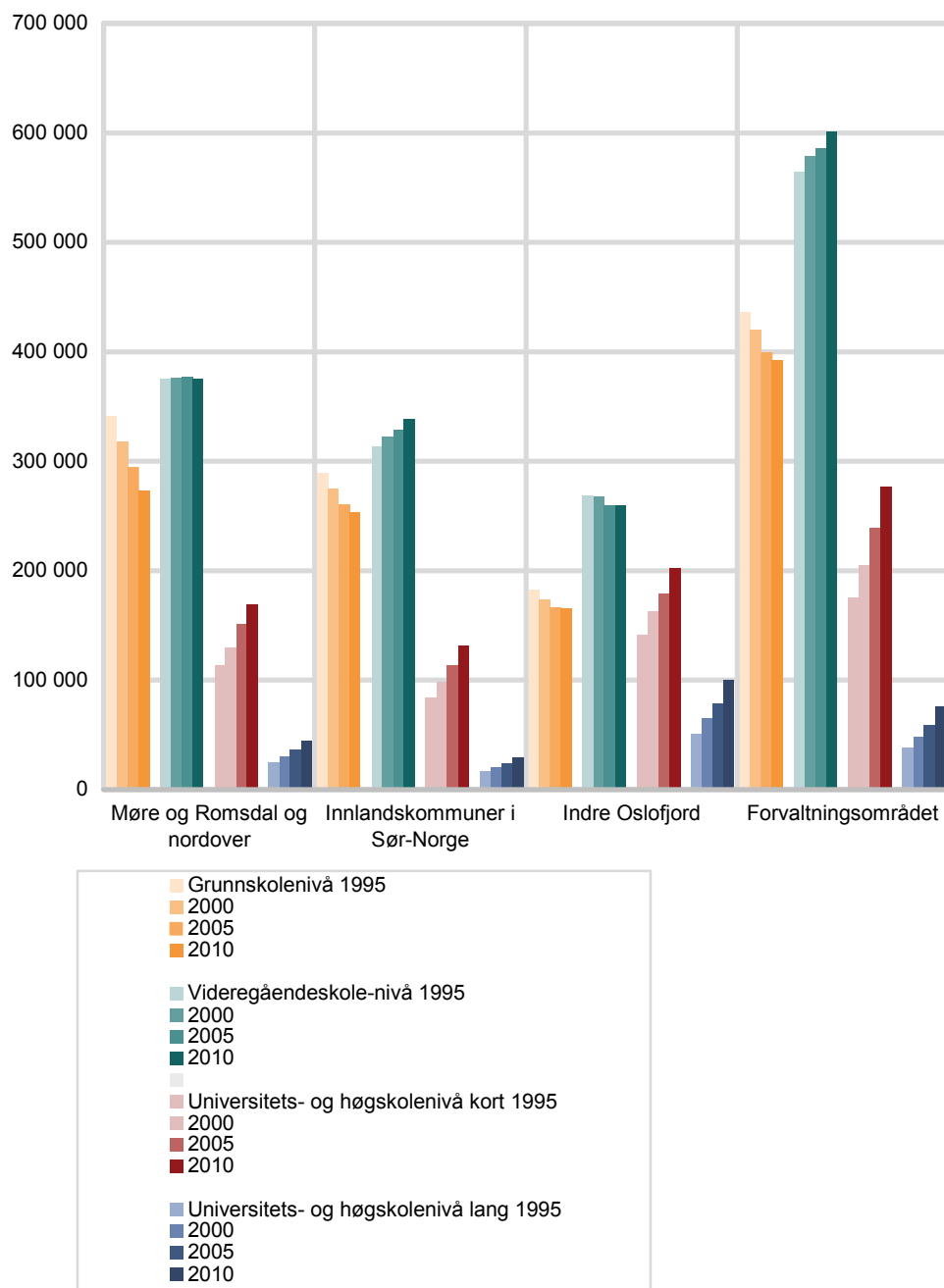
6.5. Utdanning

Befolkningen som helhet har fått bedre utdanning over tid, se figurene 6.8 og 6.9. I forvaltningsområdet var det 276 000 personer med kort og 76 000 personer med lang universitets-/høgskoleutdanning i 2010. Indre Oslofjord hadde flere personer med lang utdanning selv om befolkningsunderlaget er mindre. Veksten i antall personer med lang utdanning har vært på nær 100 prosent siden 1995. Det er likevel langt flere av befolkningen som *ikke* har høyere utdanning; i forvaltningsområdet var det 392 000 personer med bare grunnskoleutdanning og 601 000 hadde videregående som sitt høyeste utdanningsnivå i 2010.

Tallene viser at det skjer en stor endring i høyeste utdanning i alle regioner, men etter som hele befolkningen gjenspeiles, vil det ta tid før de store kullene med lavere utdanning utgår.

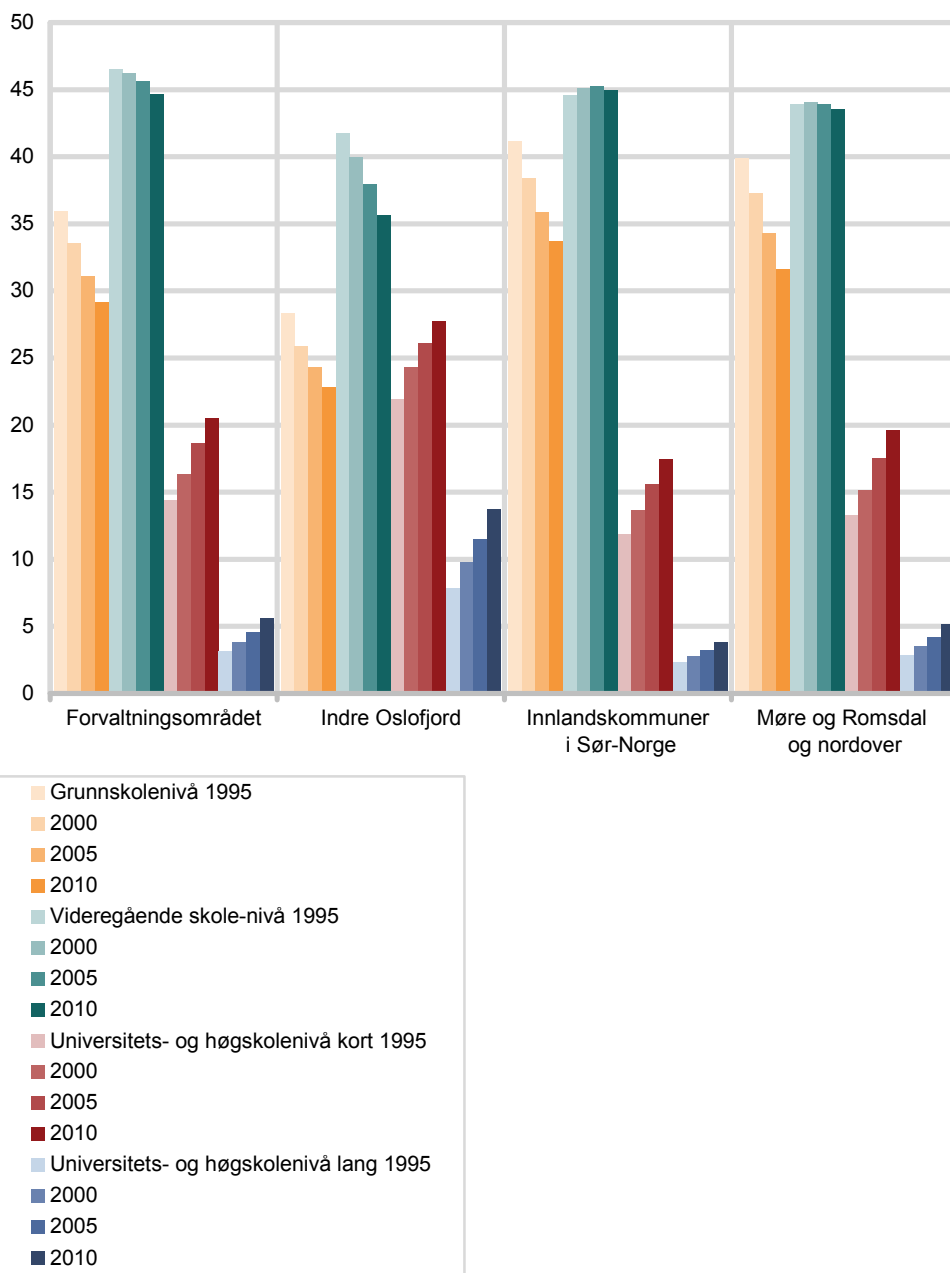
Når det gjelder *andelen* av befolkningen, skiller Indre Oslofjord seg klart ut med hensyn på høyt utdannede innbyggere. I alt 41,5 prosent av befolkningen, der utdanningen er kjent, har utdanning på universitets-/høgskolenivå av kort eller lang varighet. I kystkommunene mot Nordsjøen/Skagerrak har 26,1 prosent tilsvarende utdanning. Til sammenlikning har 21,4 prosent av den tilsvarende andelen av befolkningen i innlandet i Sør-Norge høyere utdanning og 24,8 prosent av befolkningen fra Møre og Romsdal og nordover.

Figur 6.8. Antall personer fordelt på høyeste utdanning. De fire regionene. 1995, 2000, 2005 og 2010

Kilde: Utdanningsstatistikk i SSB.

Figur 6.9. Andel av befolkningen med kjent utdanning, fordelt etter høyeste utdanning. De fire regionene. 1995, 2000, 2005 og 2010. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk i SSB.

7. Samlet oversikt over aktivitetene i Nordsjøen/Skagerrak

Det fylkesvise nasjonalregnskapet (FNR) gir et grunnlag for å gi en systematisk oversikt over verdiskapingen og sysselsettingen i fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak.

I dette kapittelet gis først en presentasjon av aktiviteten i Nordsjø- og Skagerrakfylkene. Disse tallene gir en oversikt også over næringsaktiviteter som ikke er havrelaterte, men som likevel bidrar til å gi et viktig bilde over næringsaktiviteter i de geografisk relaterte fylkene til forvaltningsområdet.

Deretter er såkalte havrelaterte næringer identifisert, og basert både på de fylkesvise nasjonalregnskapstallene og på resultater fra en gjennomgang av strukturstatistikkene, er sammenlignbare tall for verdiskapingen i de havrelaterte næringer i og i tilknytning til forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak beregnet.

I kapitlene 7.1, 7.2 og 7.3 gis en samlet presentasjon av næringsaktivitetene i og i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak basert på ”top-down” tilnærming fra det fylkesvise nasjonalregnskapet (BNPR). Hovedutfordringen med kun å benytte FNR som kilde er at aktivitetene i Nordsjøen/Skagerrak ikke lar seg skille ut fra aktivitetene i ”Ekstrafylket”.

I kapittel 7.4 og 7.5 har vi forsøkt å trekke ut havrelaterte aktiviteter ”Ekstrafylket” som kan knyttes til aktiviteten i Nordsjøen og Skagerrak. Dette er gjort basert på resultatene i kapitlene 8, 9 og 10, hvor strukturstatistikker for utvalgte havrelaterte næringer er benyttet for å identifisere aktivitetene i forvaltningsområdet (”bottom-up” tilnærming).

Tall for bruttoregionalproduktet, BNPR, er målt i løpende priser.

7.1. Bruttoregionalprodukt fordelt på fylkesgrupper

Næringene hjemmehørende i Nordsjø- og Skagerrakfylkene bidro i 2007 til i underkant av 1/3 av verdien av samlet brutto regionalprodukt (BNPR). 17 prosent av bruttoproduktet i alle næringene kan allokere tilbake til Nordsjøfylkene, mens det tilsvarende tallet er 13 prosent for Skagerrakfylkene. Denne prosentvise andelen av totalt regionalt bruttoprodukt har i perioden mellom 1997 og 2007 vært relativt stabil (se tabell 7.1). BNPR for Nordsjøfylkene har ligget mellom 15 og 18 prosent av totalt BNPR, mens de tilsvarende andelstallene for Skagerrakfylkene har ligget mellom 11 og 14 prosent.

I 2007 bidro aktivitetene i *Ekstrafylket* til ¼ av totalt BNPR for hele landet. En stor andel av verdiskapingen i *Ekstrafylket* kommer fra olje- og gassutvinning, og svært mye av dette foregår i Nordsjøen. I forhold til de andre fylkesgruppene skiller ”Ekstrafylket” seg ut i perioden 1997 til 2007. I denne perioden kan en stadig større andel av bruttoproduktet allokere tilbake til aktivitetene i ”Ekstrafylket”. I 2007 ble 97 prosent av all verdiskaping innenfor olje- og gassutvinningsnæringen allokert til ”Ekstrafylket” (se tabell 7.2) og hele 94 prosent av verdiskapingen i ”Ekstrafylket” kom samme år fra olje- og gassutvinningsnæringen (se tabell 7.3). Vi vet at det meste av dette kom fra Nordsjøen, men i FNR er det ikke kvantitative anslag for andelen av olje- og gassutvinning som foregår i Nordsjøen. Basert på FNR kan det kun slås fast at verdiskapingen i forvaltningsområdet og fylkene innafor ligger lavere enn 53 prosent (25 + 28) i 2007.

Tabell 7.1. BNPR fordelt på fylkesgrupper. 1997-2007. Millioner kroner og prosent

	Total BNPR (millioner kroner)	Fylker til forvaltningsområdet (prosent av total BNPR)			Resterende fylker (prosent av total BNPR)				
		Nordsjø- fylkene	Skagerrak- fylkene	I alt	Møre og Trønde- lag	Nord- Norge	Inn- lands- fylkene	Ekstra- fylket	I alt
1997	977 083	17	13	30	10	7	35	18	70
1998	1 000 989	18	14	32	11	7	38	12	68
1999	1 095 380	17	14	31	10	7	37	15	69
2000	1 323 855	15	12	27	9	6	33	25	73
2001	1 377 414	16	12	28	10	6	33	23	72
2002	1 369 980	16	13	29	10	6	35	20	71
2003	1 427 264	17	13	30	10	7	34	20	70
2004	1 542 833	16	12	29	9	6	34	22	71
2005	1 731 948	16	12	28	9	6	32	26	72
2006	1 921 295	16	11	27	9	6	31	27	73
2007	2 012 391	16	12	28	9	6	32	25	72

Kilde: Fylkesfordelt nasjonalregnskap. SSB.

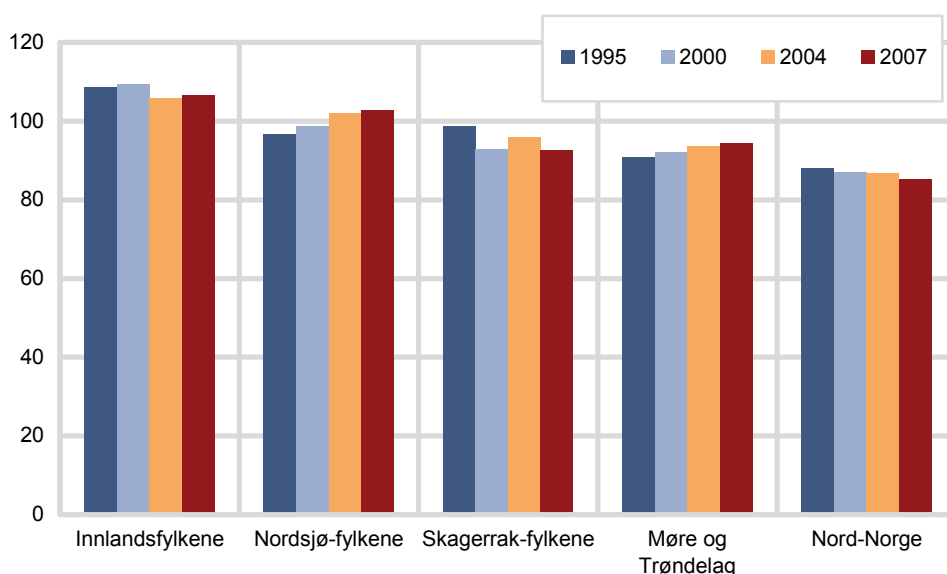
7.2. Bruttoregionalprodukt per sysselsatt fordelt på fylkesgrupper

Det er vanlig å regne BNPR enten per innbygger eller per sysselsatt i fylkene. I denne rapporten er det mest nærliggende å bruke verdiskaping per sysselsatt som mål, fordi vi er opptatt av å forklare hvor verdiskapingen skjer.

BNPR per sysselsatt i Nordsjø-fylkene (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane) har i perioden mellom 1995 og 2007 økt (figur 7.1). Etter 2001 har BNPR per sysselsatt totalt for disse fylkene ligget over landsgjennomsnittet. BNPR per sysselsatt i Hordaland og Rogaland har i hele perioden siden 1995 ligget over landsgjennomsnittet, mens BNPR per sysselsatt i Sogn og Fjordane tidvis har ligget under landsgjennomsnittet.

BNPR per sysselsatt i fylkene til Skagerrak har i perioden mellom 1995 og 2007 gått ned (figur 7.1), og har i hele perioden ligget under landsgjennomsnittet. BNPR per sysselsatt i 2007 er lavere enn i 1995. Etter en økning i BNPR per sysselsatt mellom 2000 og 2004, er BNPR per sysselsatt i 2007 igjen tilbake til samme nivå som i 2000 for Skagerrakfylkene.

Figur 7.1. Relativ fordeling. BNPR per sysselsatt. Etter fylkesgrupper. 1995, 2000, 2004 og 2007. Landsgjennomsnittet ekskl. ekstrasfylke = 100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Næringsaktiviteter i Nordsjø- og Skagerrakfylkene

For å få et bilde av hva som ligger bak utviklingen i BNPR i fylkene som grenser til Nordsjøen, må BNPR brytes ned på næringsaktiviteter. Næringsstrukturen påvirker verdiskapingen i de respektive regionene, fordi næringene bidrar ulikt til regionenes bruttoprodukt (BNPR).

Næringsaktivitetene i Nordsjø- og Skagerrakfylkene bidro i 2007 til 28 prosent av totalt BNPR. Dette viser tabell 7.2 som gir en oversikt over verdiskapingen i hele landet fordelt på ulike næringsaktiviteter og i hvilke fylker disse geografisk fant sted. Tabellen viser totalt sett fordelingen av BNPR på ulike næringsaktiviteter i Norge, og deretter hvor stor andel av verdiskapingen i de ulike næringsaktivitetene som kan allokeres til fylkene i forvaltningsområdet og til andre fylker i landet.

Hele 75 prosent av verdiskapingen i Norge fra bygging av skip og oljeplattformer stammer fra i Nordsjø- og Skagerrakfylkene, mens omkring halvparten av verdiskapingen fra henholdsvis verkstedindustrien, kraft- og vannforsyning og industri for øvrig også stammer fra næringsaktiviteter i Nordsjø- og Skagerrakfylkene. Aktiviteter som foregår i ekstrarfylket, dvs blant annet på sokkelen og på Svalbard er ikke tatt med som del av aktivitetene i selve Nordsjø- og Skagerrakfylkene. Aktivitetene i ekstrarfylket er eksplisitt vist for seg i tabell 7.2

34 prosent av verdiskapingen innenfor Fiskerinæringene inkl. fiskeoppdrett fant sted i Nordsjø-fylkene. Samme andel innenfor Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning, 26 prosent innenfor Bergverksdrift og utvinning, 65 prosent innenfor Bygging av skip og oljeplattformer og 42 prosent av verdiskapingen innenfor Utenriks sjøfart skjedde i samme området.

I Skagerrak-fylkene står industri og bygge- og anleggsvirksomhet sterkt (se tabell 7.2).

Tabell 7.2. Andel av totalt bruttoprodukt i næringene. Fylkesgrupper. 2007. Mill. kr og prosent

	Hele landet	Fylker til forvaltningsområdet			Det øvrige landet			Ekstrarfylket
		Nordsjø- I alt	Skagerrak- fylkene	Skagerrak- fylkene	Møre og Trøndelag	Nord- Innlands- Norge	Innlands- fylkene	
	Mill. kr	Prosent						
I alt for næringene	2 012 363	28	16	12	9	6	32	25
Jordbruk og skogbruk	15 400	38	20	18	18	6	38	0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	11 960	36	34	2	29	34	0	0
Utvinning av råolje og naturgass	478 022	2	2	0	0	0	0	97
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	21 311	34	34	0	9	0	8	49
Bergverksdrift	4 276	43	26	18	11	12	17	17
Verkstedindustri	59 596	54	25	30	14	3	29	0
Bygging av skip og oljeplattformer	24 380	75	65	10	12	2	11	0
Industri for øvrig	121 003	46	21	25	16	7	30	0
Kraft og vannforsyning	43 505	44	26	18	12	13	31	0
Bygge- og anleggsvirksomhet	100 138	42	21	21	12	10	36	0
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	178 696	31	16	15	10	6	53	0
Hotell- og restaurantvirksomhet	30 725	36	23	13	12	9	43	0
Utenriks sjøfart	31 108	51	42	9	17	1	31	1
Transport ellers	59 529	34	20	14	12	9	44	1
Tjenesteytende næringer .	405 361	31	19	12	10	5	54	0
Offentlig administrasjon og forsvar	90 950	28	15	13	11	11	50	1
Undervisning	84 645	39	21	17	16	11	34	0
Helse og sosialtjenester og andre sosiale og personlige tjenester	234 874	37	19	17	13	10	40	0
Rørtransport	16 884	0	0	0	0	0	0	100

Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap. SSB

Tabell 7.3. Fordeling av næringsaktivitet innenfor ulike fylkesgrupper. 2007. Bruttoprodukt. Mill. kr og prosent

	Hele landet	Fylker til forvaltningsområdet		Det øvrige landet			Ekstrafylket	
		Nordsjø- I alt fylkene	Skager- rak- fylkene	Innlands- fylkene	Møre og Trøndelag	Nord- Norge		
Totalt for næringene, mill. kr	2 012 363 569 532	329 073	240 459	644 746	187 262	114 629	496 194	
		Prosent av totalt BNPR						
Jordbruk og skogbruk	0,8	2,0	0,9	1,1	0,9	1,5	0,8	0,0
Fiske, fangst og fiskeoppdrett	0,6	1,3	1,2	0,1	0,0	1,9	3,6	0,0
Utvinning av råolje og naturgass	23,8	3,3	3,3	0,0	0,2	0,4	0,1	93,7
Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	1,1	2,2	2,2	0,0	0,3	1,0	0,0	2,1
Bergverksdrift	0,2	0,6	0,3	0,3	0,1	0,3	0,5	0,1
Verkstedindustri	3,0	11,8	4,5	7,3	2,7	4,4	1,5	0,0
Bygging av skip og olje- plattformer	1,2	5,8	4,8	1,0	0,4	1,6	0,4	0,0
Industri for øvrig	6,0	20,3	7,6	12,7	5,7	10,5	7,9	0,0
Kraft og vannforsyning	2,2	6,6	3,4	3,2	2,1	2,9	4,9	0,0
Bygge- og anleggs- virksomhet	5,0	15,3	6,4	8,9	5,5	6,6	8,3	0,0
Varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv.	8,9	20,1	8,8	11,3	14,7	9,5	8,7	0,0
Hotell- og restaurant- virksomhet	1,5	3,9	2,2	1,7	2,1	1,9	2,3	0,0
Utenriks sjøfart	1,5	5,0	3,9	1,1	1,5	2,8	0,2	0,0
Transport ellers	3,0	7,1	3,6	3,5	4,1	4,0	4,5	0,1
Tjenesteytende næringer	20,1	43,1	23,4	19,7	33,8	22,2	18,0	0,2
Offentlig administrasjon og forsvar	4,5	9,0	4,1	4,9	7,0	5,2	8,8	0,2
Undervisning	4,2	11,5	5,5	6,0	4,5	7,2	8,5	0,0
Helse og sosialtjenester og andre sosiale og personlige tjenester.	11,7	31,0	13,9	17,1	14,5	16,3	20,9	0,1
Rørtransport	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,4

Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap. SSB

Selv om en stor andel av verdiskapingen fra fiske, fangst, akvakultur, tjenester tilknyttet olje og gass samt bygging av skip og oljeplattformer kan knyttes til Nordsjøfylkene, er det ikke disse aktivitetene som hver for seg gir størst bidrag til BNPR i disse tre fylkene. Nær 1/5 av BNPR i Nordsjøfylkene Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane kan knyttes til verdiskapingen i tjenesteytende næringer. De øvrige næringsaktivitetene av betydning er varehandel, reparasjon av kjøretøyer mv. og helse og sosialtjenester, andre sosiale og personlige tjenester, med henholdsvis 8,8 prosent og 13,9 prosent av totalt BNPR (se tabell 7.3).

7.4. Verdiskaping i havrelaterte næringer i og i tilknytning til Nordsjø- og Skagerrakfylkene

I dette kapitlet vises verdiskapingen i de havrelaterte næringene i Nordsjøen og Skagerrak og i de geografisk tilknyttede Nordsjø- og Skagerrakfylkene. Vi har i kapitlet gjort forsøk på å trekke ut havrelaterte aktiviteter i ekstrafylket som kan knyttes til aktiviteten i Nordsjøen og Skagerrak.

Følgende næringer er i større grad enn de resterende skilt ut som såkalte ”havrelaterte næringer”:

- Utvinning av olje og gass
- Tjenester tilknyttet olje og gass
- Fiske, fangst og akvakultur
- Bygging av skip og oljeplattformer
- Rørtransport
- Utenriks sjøfart

Både olje- og gassutvinning, tjenester i tilknytning til olje- og gassutvinning, rørtransport og utenriks sjøfart (for enkelte år) har verdiskaping som ifølge FNR kan tilskrives ekstrasfylket. Følgende forutsetninger er lagt til grunn for å trekke ut aktiviteten i Nordsjøen/Skagerrak fra resterende aktiviteter i ekstrasfylket:

- For olje- og gassutvinning er ny informasjon fra bruk av strukturstatistikk for å estimere aktiviteten i Nordsjøen tatt i bruk (se kap. 8).
- For tjenester tilknyttet olje og gassutvinning er all aktivitet i ekstrasfylket inkludert.
- For rørtransport er all aktivitet i ekstrasfylket inkludert.
- Innenfor skipsfart er det kun utenriks sjøfart som er inkludert i betegnelsen ”havrelaterte næringer”¹¹. For utenriks sjøfart er omtrent halvparten av aktiviteten i ekstrasfylket inkludert (se tabell 7.2)¹².

Resultattabellene (7.4 og 7.5) og figurene (7.2-7.4) viser at i 2007 kunne 22 prosent av verdiskapingen og 3 prosent av sysselsettingen i Norge knyttes til aktiviteter i Nordsjøen og Skagerrak og relaterte områder. I forhold til 10 år tidligere har sysselsettingsandelen holdt seg stabil, mens andelen av verdiskapingen som kan spores tilbake til forvaltningsområdet, har økt jevnt. Olje- og gassutvinningsnæringen stod i 2007 for 85 prosent av den totale verdiskapingen og 20 prosent av sysselsettingen i de havrelaterte næringene i Nordsjøen og Skagerrak og relaterte områder prosent. De havrelaterte næringene i Nordsjøen/Skagerrak og relaterte områder utgjorde $\frac{3}{4}$ av verdiskapingen i alle havrelaterte aktiviteter i Norge i 2007. Denne andelen har holdt seg stabil mellom 1997 og 2007.

I tabell 7.4 gis en oversikt over bruttoprodukt i de havrelaterte næringene sammenstilt med bruttoprodukt for alle næringer i norsk økonomi, fordelt på forvaltningsområdet og hele landet.

Tabell 7.4. Havrelaterte næringer fordelt på fylkesgrupper. Bruttoproduct (millioner kroner) og prosent av totale havrelaterte næringer. 1997-2007

	Nordsjøen og Nordsjøfylkene		Skagerrak og Skagerrakfylkene		Øvrige havområder og fylker	
	BNPR, mill. kr.	Prosent av total BNPR i de havrelaterte næringene	BNPR, mill. kr.	Prosent av total BNPR i de havrelaterte næringene	BNPR, mill. kr.	Prosent av total BNPR i de havrelaterte næringene
1997	159 185	72	4 624	2	57 295	26
1998	119 922	69	5 612	3	47 222	27
1999	156 766	71	5 416	2	58 615	27
2000	288 314	73	6 451	2	98 048	25
2001	275 465	72	7 302	2	98 208	26
2002	241 405	73	6 596	2	84 161	25
2003	251 288	74	5 225	2	84 903	25
2004	308 390	75	5 093	1	98 949	24
2005	398 729	76	5 073	1	121 216	23
2006	459 126	74	4 725	1	152 555	25
2007	430 501	74	5 540	1	147 845	25

Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap. SSB.

¹¹ Årsaken er at skipsfart langs kysten ikke kan skilles ut av næringen ”Transport ellers” i FNR

¹² Har benyttet fordeling av BNPR på utenriks sjøfart på fylkene i Fastlands-Norge.

Tabell 7.5 viser hvilke havrelaterte næringer som bidrar til verdiskapingen i Nordsjøen, Skagerrak samt Nordsjø- og Skagerrakfylkene (næringsfordeling av tabell 7.4). Oljevirkosomheten og tilknyttede tjenester er helt dominerende.

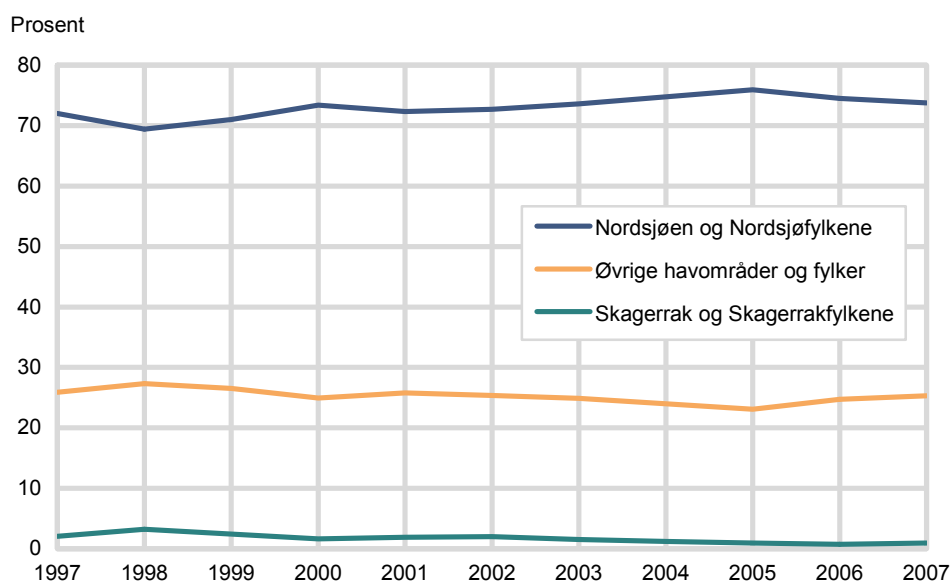
Tabell 7.5. Havrelaterte næringer fordelt på aktiviteter. Nordsjøen, Skagerrak samt Nordsjø- og Skagerrakfylkene. 1997-2007. Millioner kroner

	I alt for havrelaterte næringer	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	Utvinning av råolje og naturgass	Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	Bygging av skip og oljeplattformer	Utenriks sjøfart	Rørtransport
1997	163 809	2 226	125 311	4 487	9 414	9 381	12 990
1998	125 534	2 626	84 883	4 497	10 626	9 014	13 888
1999	162 182	2 297	120 850	3 878	10 820	9 207	15 130
2000	294 765	3 544	249 207	4 323	9 362	13 348	14 981
2001	274 406	2 950	232 836	5 788	9 181	7 988	15 663
2002	248 001	2 127	200 102	7 135	10 766	13 213	14 658
2003	256 513	1 659	211 916	4 719	10 648	12 543	15 028
2004	313 483	2 649	265 235	5 083	10 350	14 269	15 897
2005	397 781	3 630	346 623	8 085	12 567	9 194	17 681
2006	458 461	4 090	398 721	10 186	16 641	9 479	19 344
2007	436 041	4 357	373 503	7 308	18 179	15 810	16 884

Kilde: Nasjonalregnskapet

Figur 7.2 viser andel av total verdiskaping i Norge som kan tilskrives ulike havområder og tilknyttede fylker (her er også innlandsfylkene inkludert). Nordsjøen er helt dominerende, og har fått økt betydning i løpet av perioden.

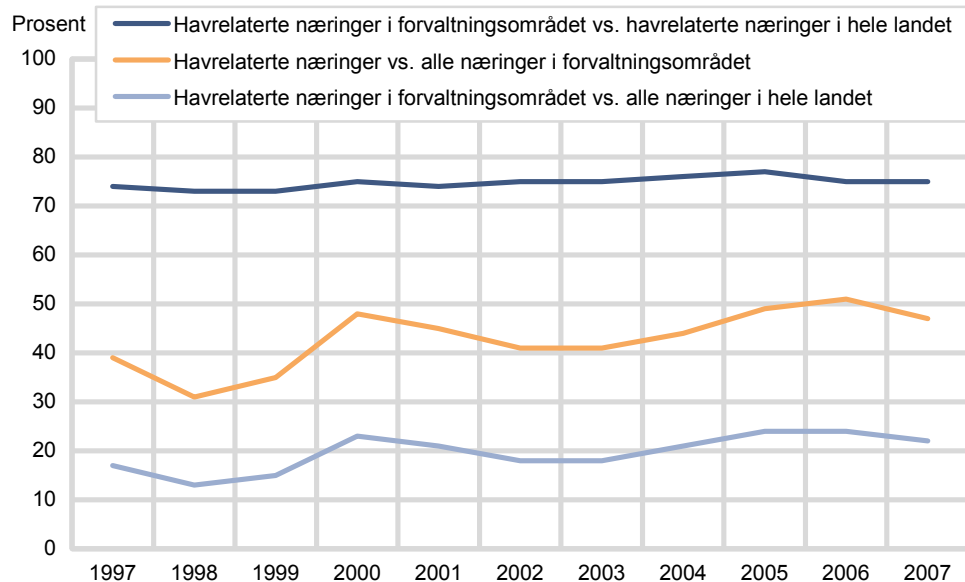
Figur 7.2. Havrelaterte næringer. Andel verdiskaping fordelt på fylkesgrupper. 1997-2007

Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap, SSB.

Figur 7.3 viser verdiskapingen i de havrelaterte næringene i forvaltningsområdet i forhold til havrelaterte næringer i hele landet, - alle næringer i forvaltningsområdet og alle næringer i hele landet. Igjen framgår det at de havrelaterte næringene i Nordsjøen er av største betydningen for landet.

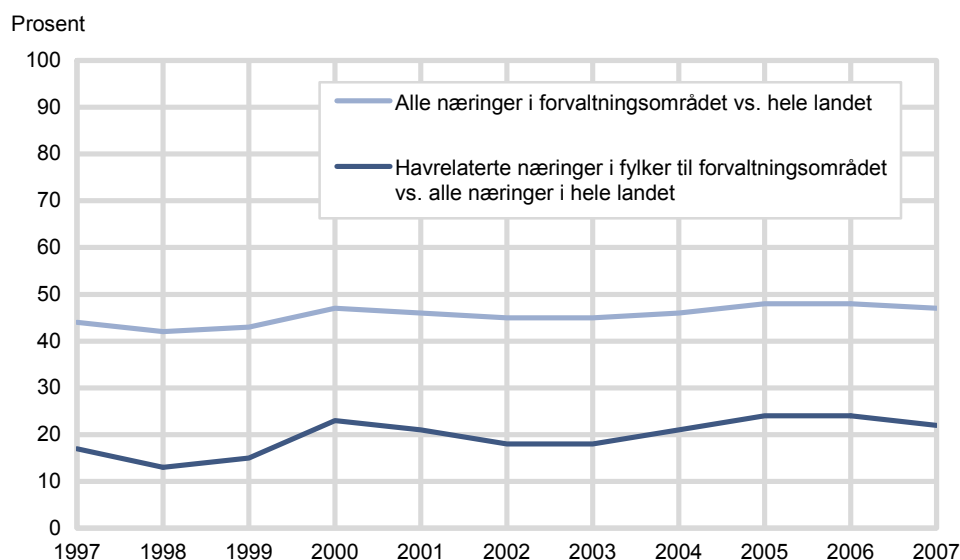
Figur 7.3. Verdiskaping i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet sett i forhold til andre aktiviteter i Norge. 1997-2007. Prosent

Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap

Figur 7.4 viser verdiskapingen i de havrelaterte næringene i forvaltningsområdet og andre næringer i forvaltningsområdet i forhold til hele landet. Tallene viser at andelen av total BNPR som kan føres tilbake til forvaltningsområdet har vist en moderat økning i perioden 1997 til 2007. Andelen både fra de havrelaterte næringene og fra øvrige næringer har vist samme utviklingsmønster i forhold til landet for øvrig. Etter en topp i 2000 hvor de havrelaterte næringene i forvaltningsområdet bidro til 23 prosent av totalt BNPR og de andre næringene med 47 prosent, var det en nedgang i andelen BNPR fra forvaltningsområdet frem til 2003. Etter dette økte andelen BNPR fra forvaltningsområdet frem til 2005/2006 for så å synke litt igjen i 2007.

Figur 7.4. Verdiskaping i havrelaterte og andre næringer i forvaltningsområdet sett i forhold til hele landet. 1997-2007. Prosent

Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap

7.5. Sysselsetting i havrelaterte næringer i og i tilknytning til Nordsjø- og Skagerrakfylkene

Tabell 7.6 og figur 7.5 viser sysselsettingen i og i tilknytning til Nordsjøen- og Skagerrakfylkene etter samme definisjoner som gitt innledningsvis i kapittel 7.4¹³. Figurene 7.6 og 7.7 viser en sammenligning av sysselsetting og BNPR i de havrelaterte næringene i forvaltningsområdet.

Tabell 7.6 viser at i 2007 jobbet 59 prosent av sysselsatte i havrelaterte næringer i og i tilknytning til Nordsjø- og Skagerrakfylkene. Dette er på samme nivå som i 1997. Forholdet mellom sysselsatte i havrelaterte næringer i og i tilknytning til forvaltningsområdet og øvrige havområder og fylker i Norge har vært relativt stabilt i tiårsperioden mellom 1997 og 2007.

Tabell 7.6. Sysselsetting i havrelaterte næringer fordelt på fylkesgrupper. Sysselsetting (1000 personer) og prosent av total sysselsetting i havrelaterte næringer. 1997-2007

	Fylker til forvaltningsområdet				Øvrige havområder og fylker	
	Nordsjøen og Nordsjøfylkene		Skagerrak og Skagerrakfylkene		Sysselsatte, 1000 personer	Andel av totale havrelaterte næringer, prosent
	Sysselsatte, 1000 personer	Andel av totale havrelaterte næringer, prosent	Sysselsatte, 1000 personer	Andel av totale havrelaterte næringer, prosent		
1997	62	50	11	9	50	41
1998	63	50	13	10	51	40
1999	63	50	13	10	51	40
2000	60	50	13	10	51	41
2001	66	53	10	8	48	39
2002	69	54	11	9	48	37
2003	67	52	9	7	52	41
2004	67	53	8	6	52	41
2005	70	52	10	7	54	41
2006	71	50	13	9	58	41
2007	75	50	13	9	61	41

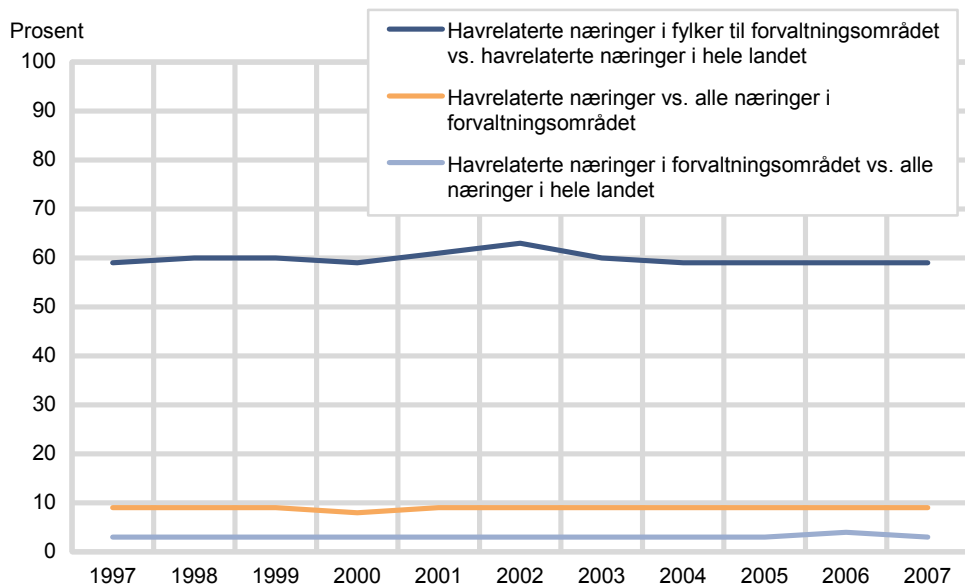
Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap, SSB.

Figur 7.5 viser sysselsatte i de havrelaterte næringene i forvaltningsområdet i forhold til havrelaterte næringer i hele landet, alle næringer i forvaltningsområdet og alle næringer i hele landet. Figuren synliggjør at forvaltningsområdet sysselsetter en stor andel av de sysselsatte i havrelaterte næringer på landsbasis, men står for en liten andel (i underkant av 10 prosent) av alle sysselsatte i forvaltningsområdet, og en enda mindre andel (ca 3 prosent) av den totale sysselsettingen i Norge.

Ses disse tallene i sammenheng med verdiskapingen, viser tallene at de havrelaterte næringene i forvaltningsområdet i 2007 sysselsatte 59 prosent av alle sysselsatte i de havrelaterte næringene i landet, mens de stod for rundt 74 prosent av verdiskapingen (figur 7.6). Ser vi på sysselsettingen i forvaltningsområdet i forhold til landet for øvrig, sysselsetter forvaltningsområdet rundt 3 prosent av totalt sysselsatte. I 2007 bidro disse til 22 prosent av totalt BNPR (i løpende priser) (figur 7.7).

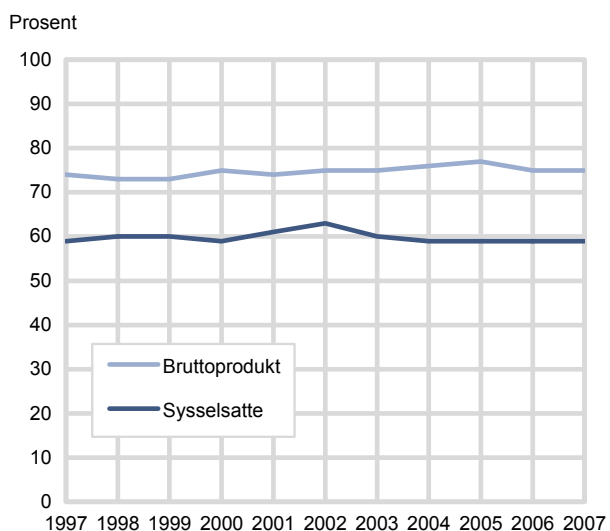
¹³ Sysselsettingstallene basert på FNR er ikke direkte sammenlignbare med sysselsettingstallene for forvaltningsområdet som ble presentert i kapittel 6. I kapittel 6 ble sysselsetting fordelt på bosted, mens i nasjonalregnskapet går retningslinjene ut på at sysselsettingen skal følge produksjonen/næringsaktiviteten (<http://www.ssb.no/emner/09/01/begreper/>)

Figur 7.5. Sysselsetting i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet sett i forhold til andre aktiviteter i Norge. 1997-2007. Prosent

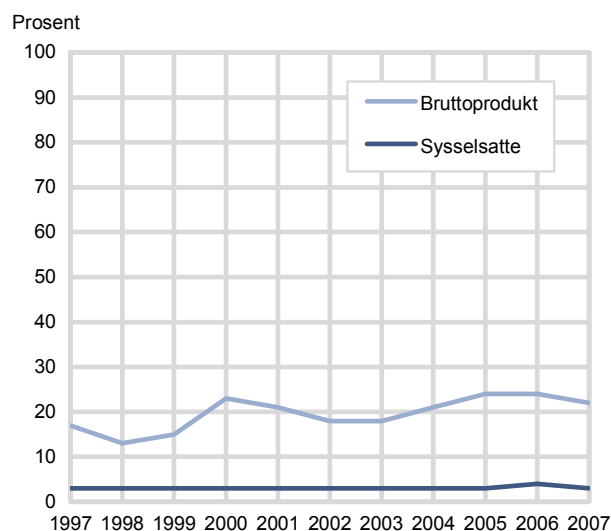
Kilde: Fylkesvis nasjonalregnskap

Figur 7.6. Sysselsetting og BNPR i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet vs. havrelaterte næringer i hele landet. 1997-2007. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 7.7. Sysselsetting og BNPR i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet vs. alle næringer i hele landet. 1997-2007. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8. Olje- og gassutvinning og relaterte næringsaktiviteter

Olje- og gassutvinning og relaterte næringsaktiviteter har en sentral rolle i norsk økonomi. I dette kapitlet ses det på mulighetene for å trekke ut tall for verdiskaping og sysselsetting knyttet kun til olje- og gassutvinning i Nordsjøen og næringsaktiviteter som er relatert til olje- og gassutvinning i Nordsjøen.

Grunnlagsdataene som vurderes, omfatter i første omgang Utvinning av råolje og naturgass inkludert rørtransport og tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass.

Med olje- og gassutvinning, inkludert rørtransport, menes her næringene SN2007¹⁴ 06: Utvinning av råolje og naturgass og SN2007 49.500: Rørtransport. Rørtransport er en egen transportnæring i *Norsk standard for næringsgruppering* på samme måte som andre transportnæringer, slik som for eksempel sjøfart og godstransport på vei. Frakt av olje og gass i rørledninger er et alternativ til å for eksempel frakte oljen og gassen ved hjelp av skip. Det er derfor nødvendig, for å få internasjonal sammenlignbar statistikk og for å kunne dekke alle næringer som inngår i Nasjonalregnskapet, å beregne egne verdistørrelser for rørtransport. Ettersom både utvinningen av olje og gass og deler av rørledningsnettene er lokalisert i Nordsjøen, er det naturlig å inkludere begge næringene i denne rapporten.

Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass omfattes av aktivitetene definert under SN2007 09.1: Boretjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass (09.101) og Andre tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass (09.109)

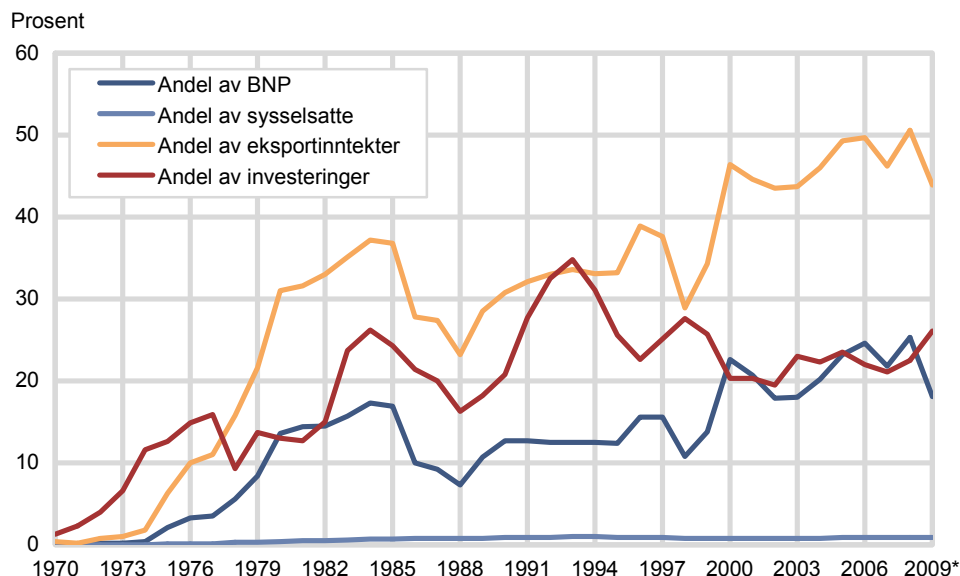
Kapittel 8.1 gir en kort oversikt over olje- og gassutvinningen som helhet. I kapittel 8.2 er det først og fremst aktiviteten i Nordsjøen som omtales, mens i de øvrige delene av kapittel 8 omtales landaktiviteten knyttet til olje- og gassutvinningen og tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. Gitt de grunnlagsdataene som eksisterer i SSB, har det vist seg vanskelig å skille ut tjenesteaktiviteter direkte knyttet til olje- og gassutvinning i Nordsjøen.

8.1. Olje- og gassutvinning, inkludert rørtransport, i norsk økonomi

Olje- og gassvirksomheten har en sentral rolle i norsk økonomi, og i 2010 stod olje- og gassutvinning, inkludert rørtransport, for rundt 1/5 av BNP, 1/4 av investeringene og 46 prosent av eksportinntektene. Til tross for næringens store bidrag til verdiskapingen i Norge, står den for en relativt beskjeden andel av sysselsettingen, kun 1 prosent i 2010¹⁵.

¹⁴ SN2007 refererer til *Norsk standard for næringsgruppering* anno 2007: http://www.ssb.no/emner/10/01/nos_sn/

¹⁵ 2010-tallene er hentet fra Nasjonalregnskapet og er foreløpige tall, dvs. fremskrevne tall basert på endelige 2008-tall.

Figur 8.1. Olje- og gassutvinning (inkl. rørtransport). Andel av BNP, eksport, investeringer og sysselsetting, 1970-2010

Kilde: Nasjonalregnskapet, SSB.

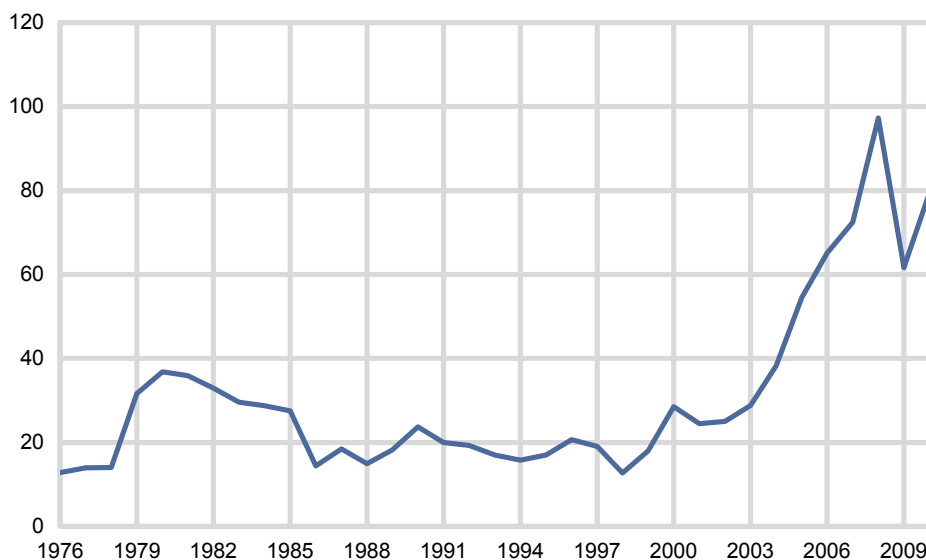
1: Olje- og gassvirksomhet inkluderer næringene utvinning av råolje og naturgass (SN2007: 06) og rørtransport (SN2007:49.500)

2: Eksport inkluderer eksport av råolje og naturgass, samt rørtransport

Av figur 8.1 ser vi at olje- og gassutvinningens andel av hhv. BNP, eksportinntekter og investeringer har vokst kraftig siden 1970-tallet, mens andelen av sysselsettingen har holdt seg relativt stabil og lav. Den økte andelen av verdiskapingen og eksportinntektene har sammenheng med både økt produksjonsvolum og høyere olje- og gasspriser (figur 8.2). Andelen av verdiskapingen og eksportinntektene nådde en topp i 2008 grunnet blant annet rekordhøye olje- og gasspriser, før olje- og gassutvinningens bidrag til BNP sank noe i 2009 grunnet finanskrisen og fallende priser.

Olje- og gassinvesteringene nådde i 1993 en topp med 35 prosent andel av totale investeringer, da svært høy utbyggingsaktivitet på norsk sokkel falt sammen med nedgang i fastlandsinvesteringene i kjølvannet av boligkrakk og nedgangskonjunktur. Økonomisk oppgang kombinert med vedvarende lave oljepriser gjennom resten av 1990-tallet førte til nedgang i olje- og gassandelen i investeringene i denne perioden. Etter å ha nådd et bunnivå på rundt 20 prosent i 2002, økte olje- og gassandelen noe gjennom 2000-tallet og var oppe i 26 prosent i 2009. Økonomisk oppgang og kraftig økning i oljeprisene gav sterk investeringsvekst i denne perioden, særlig innen olje- og gass, men også på fastlandet. Mens fastlandsinvesteringene falt i 2009 i kjølvannet av finanskrisen, fortsatte oljeinvesteringene å øke også dette året. Konsekvensene av finanskrisen viste seg først seinere; oljeprisfallet som fulgte førte til nedgang i olje- og gassinvesteringene først i 2010.

Figur 8.2. Prisutvikling råolje (Brent Blend). USD/fat. 1976-2010

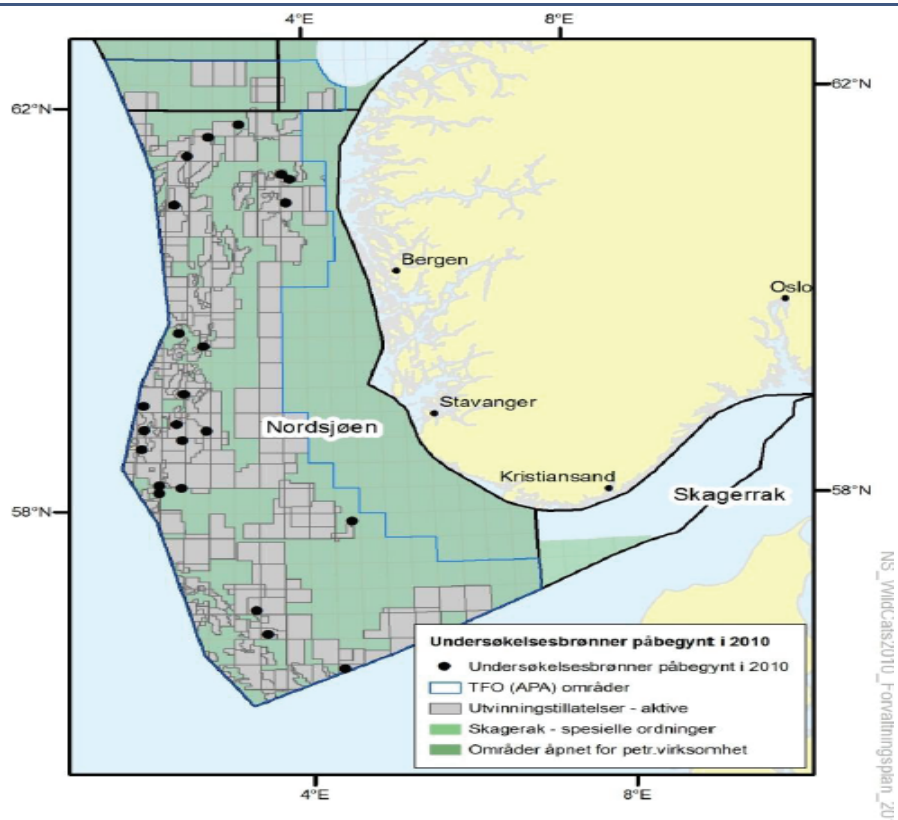
Kilde: BP Statistical Review of World Energy June 2011.

8.2. Olje- og gassutvinning, inkludert rørtransport, i Nordsjøen

Produksjon av råolje og naturgass i Nordsjøen

Utvinning av råolje og naturgass foregår i Norge kun offshore, dvs. på den norske kontinentalsokkel. Produksjon skjer ved hjelp av en plattform, produksjonsskip eller ved hjelp av installasjoner på bunnen. Oljen fra de fleste felt fraktes fra feltet ved hjelp av tankskip, mens gassen i hovedsak transporteres gjennom rørledninger på havbunnen. Noen felt får prosessert råoljen og gassen ute på sokkelen før den eksporteres, mens andre transporterer produksjonen til mottaksterminaler på land for prosessering og eksport.

Figur 8.3. Utvinningstillatelser i Nordsjøen 2010

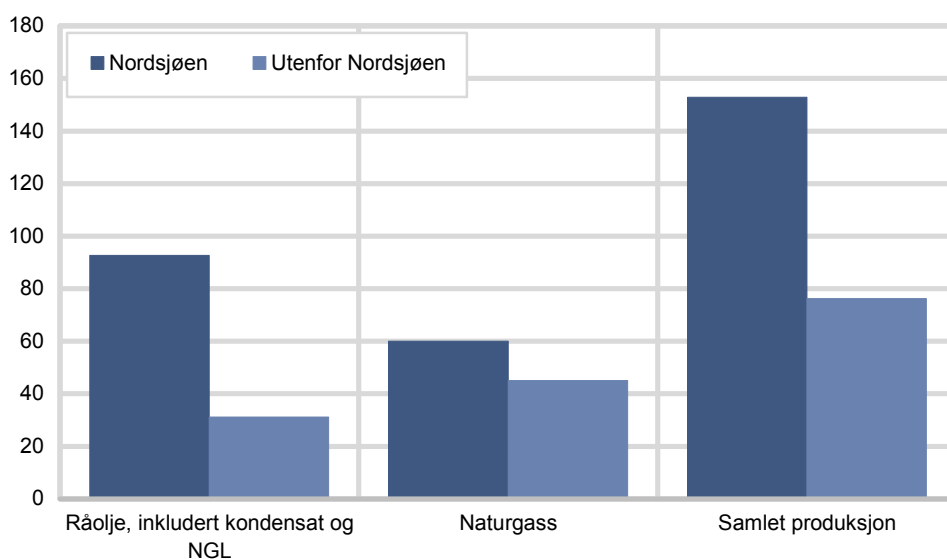

Kilde: Oljedirektoratet (2011)

Av 68 felt i drift, ligger 55 felt i Nordsjøen (2010). Det er ingen olje- og gassutvinning i Skagerrak (figur 8.3). Totalt stod feltene i Nordsjøen for rundt 2/3 av den totale produksjonen av olje og gass på norsk sokkel i 2010, noe som utgjorde 153 millioner Sm³ oljeekvivalenter (o.e.). Store og viktige felt i forvaltningsområdet inkluderer Ekofisk, Troll og Oseberg. I 2010 stod disse tre feltene for 40 prosent av olje- og gassproduksjonen i Nordsjøen og 28 prosent av den totale produksjonen på norsk sokkel.

Figur 8.4 viser sammensetningen av råolje (inkludert kondensat og NGL) og naturgass i og utenfor Nordsjøen. Mens 75 prosent (93 mill. Sm³ o.e.) av oljeproduksjonen foregår i Nordsjøen, er det tilsvarende tallet for naturgass 57 prosent (60 mill. Sm³ o.e.). Vi ser dermed at for feltene i Nordsjøen er det olje som utgjør hovedvekten av produksjonen, mens naturgass utgjør hovedvekten i områdene utenfor forvaltningsområdet.

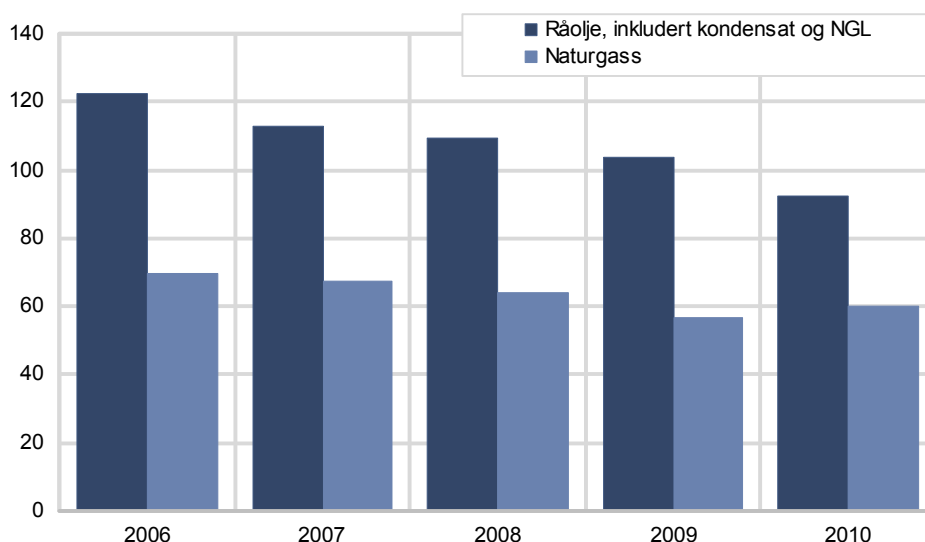
Figur 8.4. Produksjon råolje og naturgass i og utenfor Nordsjøen. Millioner Sm³ o.e. 2010

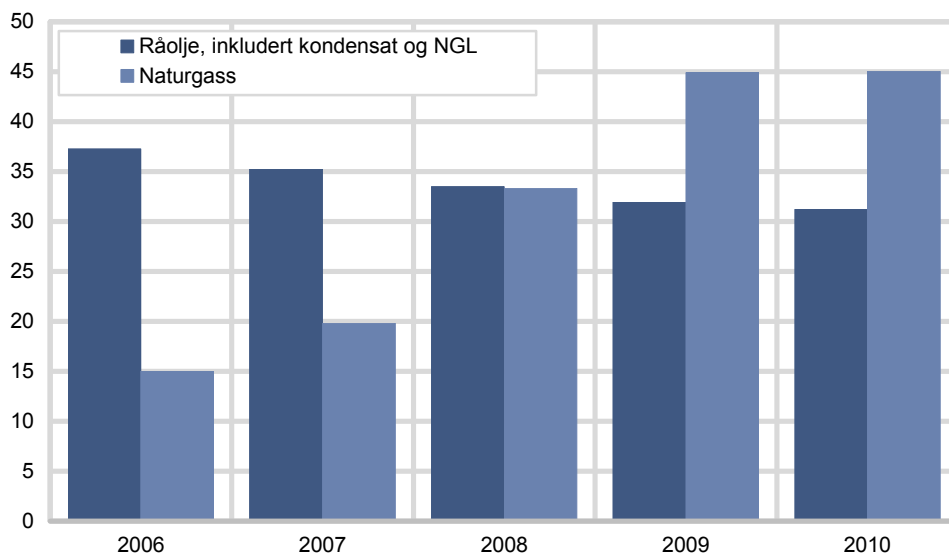
Kilde: OD og SSB. Produksjonstallet for naturgass er justert for re-injeksjon på Grane feltet.

Ser vi på årene 2006 til 2010, har den totale produksjonen i Nordsjøen vært fallende for både olje og gass, med unntak av en svak økning i gassproduksjonen i 2010. Den økte gassproduksjonen de senere årene stammer altså fra felt utenfor Nordsjøen (figur 8.5 og 8.6).

Figur 8.5. Produksjonen av olje og gass i Nordsjøen. 2006-2010. Millioner Sm³ o.e.

Kilde: Årsstatistikk oljevirkosomhet, SSB og OD.

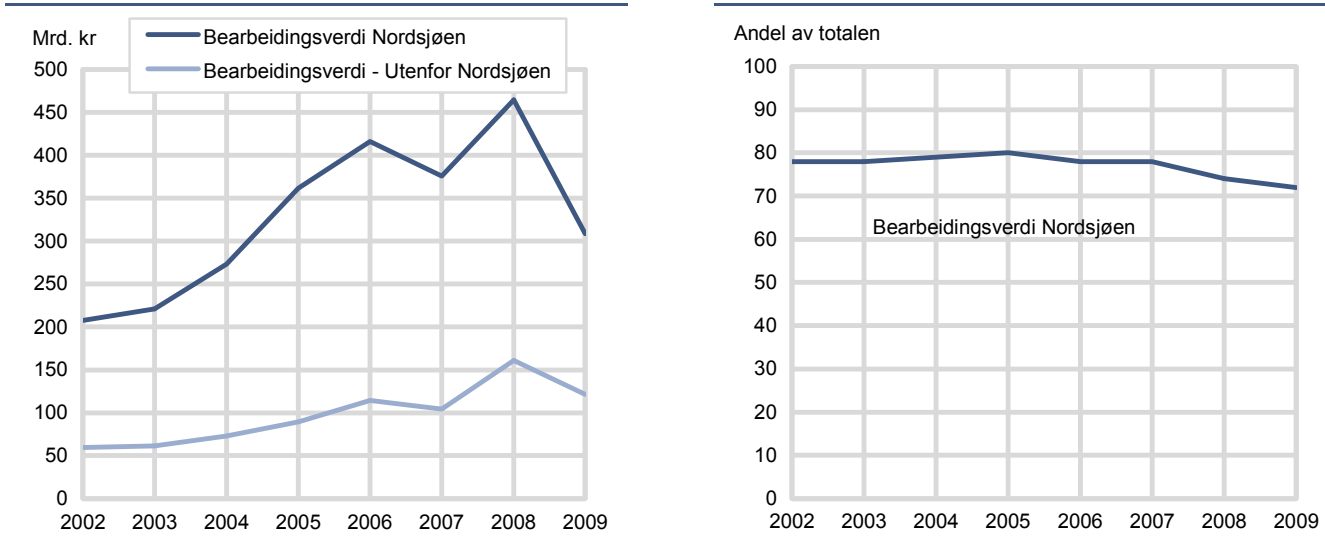
Figur 8.6. Produksjonen av olje og gass utenfor Nordsjøen. 2006-2010. Millioner Sm³ o.e.

Kilde: Årsstatistikk oljevirksomhet, SSB og OD.

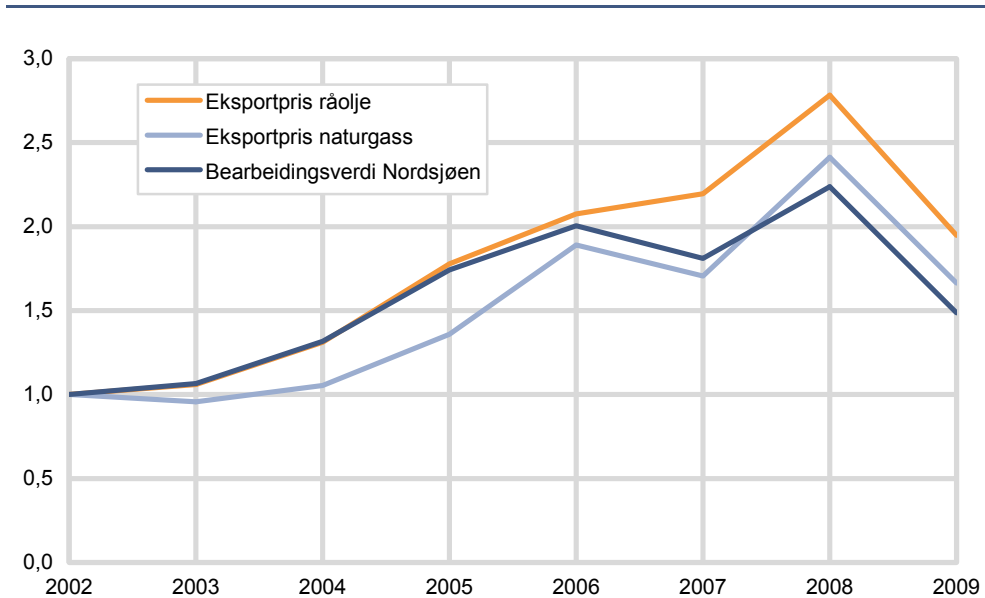
Ser vi på bearbeidingsverdien fra feltene i Nordsjøen, lå denne på 309 milliarder kroner i 2009, og stod dermed for 72 prosent av den samlede verdiskapingen på norsk sokkel. Til sammenligning stod Nordsjøen for en andel på 67 prosent av den totale produksjonen av olje og gass. At andelen av total bearbeidingsverdi offshore ligger høyere enn andelen av den totale produksjonen, kan ha sammenheng med en høyere oljeandel i Nordsjøen i forhold til andre havområder.

Den økte bearbeidingsverdien i Nordsjøen i perioden 2002-2009 skyldes hovedsakelig økte olje- og gasspriser. Som vi ser av figur 8.8, henger utviklingen i verdiskapingen tett sammen med utviklingen i olje- og gassprisene. Ettersom produksjonen i Nordsjøen har avtatt de siste årene, vokste bearbeidingsverdien svakere enn prisene på olje og naturgass. Det kraftige fallet i bearbeidingsverdien i 2009 skyldes hovedsakelig lavere olje- og gasspriser.

Ser vi på andelen av verdiskapingen i Nordsjøen i forhold til den samlede verdiskapingen på norsk sokkel, har andelen ligget relativt stabil rundt 78-80 prosent fra 2002 til 2007. Andelen falt så i 2008 og 2009 til henholdsvis 74 og 72 prosent. Den reduserte andelen av verdiskapingen i Nordsjøen har i stor grad sammenheng med oppstarten høsten 2007 av Ormen Lange og Snøhvitfeltet, begge disse feltene ligger i havområder utenfor Nordsjøen.

Figur 8.7. Utvinning, Bearbeidingsverdi og produksjonsverdi i mrd kr og Nordsjøens andel av total bearbeidingsverdi offshore. 2002-2009

Kilde: Årsstatistikk for oljevirksomhet, SSB

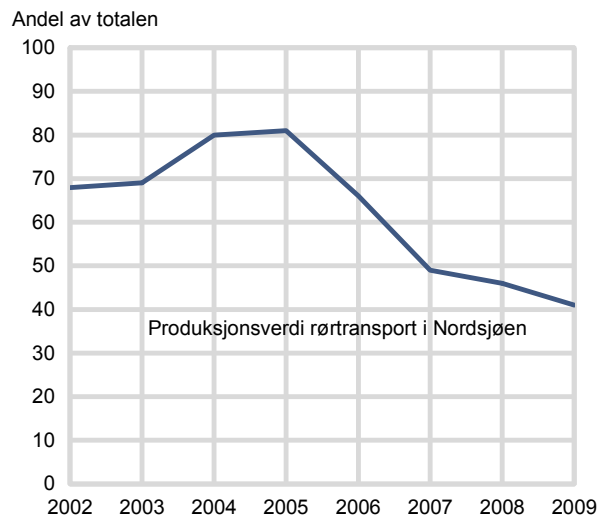
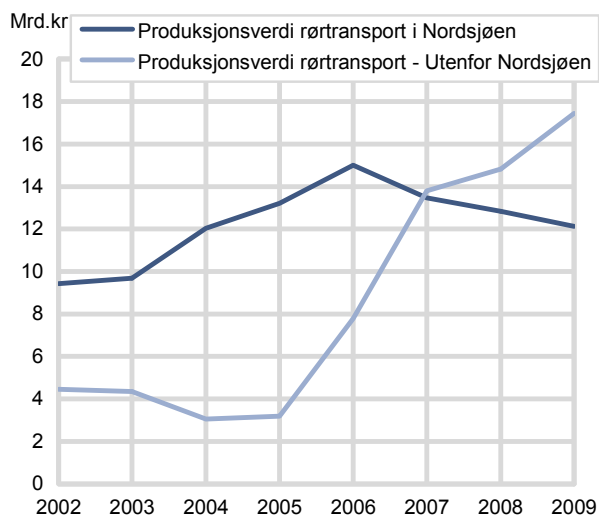
Figur 8.8. Gjennomsnittlige eksportpriser for olje og gass og bearbeidingsverdi for Nordsjøen. 2002-2009. Indeks, 2002=1

Kilde: Årsstatistikk for oljevirksomhet, SSB og Utenrikshandel, SSB.

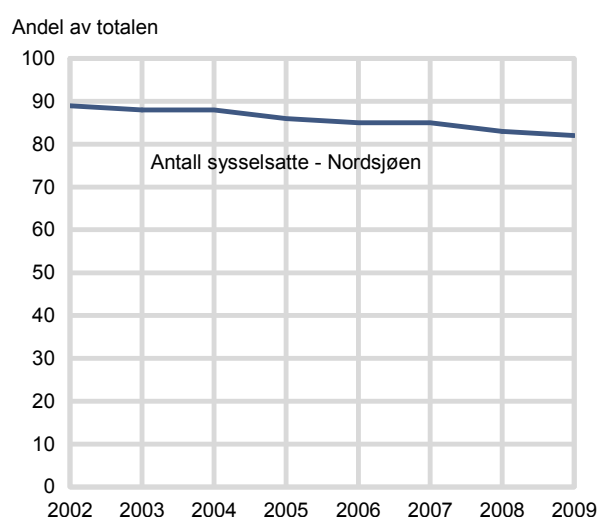
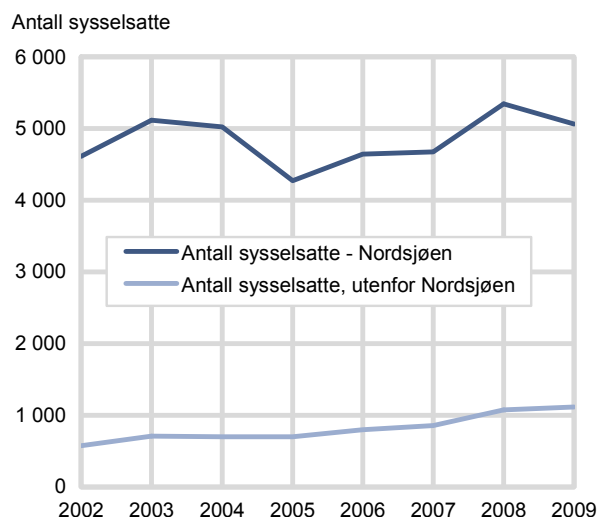
Ser vi på produksjonsverdien for rørtransportnæringen, kan denne tolkes på to måter:

- (1) som en inntekt for rørtransportnæringen eller
- (2) som en kostnad for utvinningsnæringen. I dette avsnittet omtaler vi produksjonsverdi knyttet til rørtransport som inntekt for rørtransportnæringen.

Av figur 8.9 ser vi at inntektene i rørtransportnæringen (det vil si kostnadene knyttet til transport av olje og gass i rørledninger) har økt markant de siste årene for områdene utenfor Nordsjøen, og stod for den største andelen av produksjonsverdien i 2007, 2008 og 2009. Dette har sammenheng med større gassproduksjon i områdene utenfor Nordsjøen og lengre avstander. Det markante hoppet fra 2006 til 2009 må ses i sammenheng med oppstarten av feltet Ormen Lange i 2007.

Figur 8.9. Rørtransport. Produksjonsverdi i mrd kr og Nordsjøens andel av total produksjonsverdi offshore. 2002-2009

Kilde: Årsstatistikk for oljevirksomhet, SSB.

Figur 8.10. Utvinning. Sysselsetting i antall personer og Nordsjøens andel av total sysselsetting offshore. 2002-2009

Kilde: Årsstatistikk for oljevirksomhet, SSB.

Antall sysselsatte¹⁶ i selve Nordsjøen lå i 2009 på litt i overkant av 5000 personer, noe som er omtrent det samme nivået som i 2003. De sysselsatte i Nordsjøen stod i 2009 for 82 prosent av totalt antall sysselsatte offshore. Den tilsvarende andelen i 2002 var derimot på 89 prosent, altså har økningen i sysselsatte utenfor Nordsjøen har vært noe større.

Investeringer innenfor olje- og gassutvinning i Nordsjøen

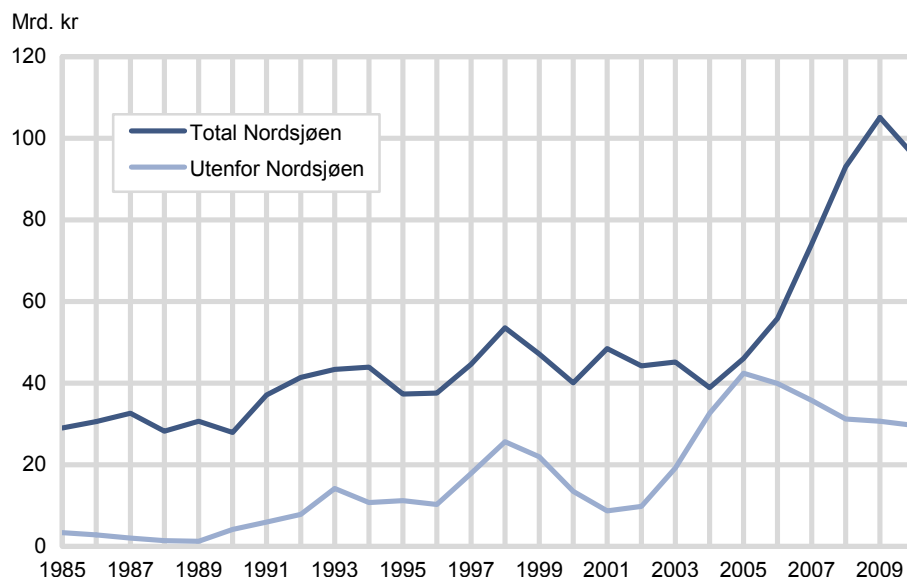
Mellom 1969 og 1985 ble det gjort mange store olje- og gassfunn på norsk sokkel. Dette resulterte i omfattende investeringer. Siden alle funn ble gjort i Nordsjøen, ble nær alle investeringer foretatt i denne delen av sokkelen fram til 1988. Før dette foregikk det kun lettevirksomhet i Norskehavet og Barentshavet.

Etter en kraftig vekst i investeringene i begynnelsen av 1980-tallet, flatet den ut i midten av tiåret og gikk noe ned med det lavere oljeprisnivået i siste halvdel av 1980-tallet. Fra 1990 til 1994 økte investeringene i Nordsjøen fra 27,9 milliarder

¹⁶ Sysselsettingstall på feltnivå er noe usikre, noe som gjør anslaget for sysselsatte i Nordsjøen noe usikkert. I tillegg er det slik at mange ansatte ruller mellom onshore- og offshorejobbing og det blir derfor en skjønnsmessig vurdering hvor man skal plassere de ansatte. Denne vurderingen kan til en viss grad variere både over tid og på tvers av selskap.

kroner til 43,9 milliarder kroner. Økningen skyldtes at det foregikk en rekke utbygginger av store og mellomstore felt i første halvdel av 1990-tallet. Blant annet foregikk utbyggingen av feltene Troll 1 og 2, Snorre, Embla, Tordis og Statfjord Nord og Øst i denne perioden. I tillegg ble det på samme tid investert store summer i rørtransportsystemer og landanlegg. I denne perioden ble de første feltene i Norskehavet bygd ut, derfor sank Nordsjøens andel av totale olje- og gass-investeringer.

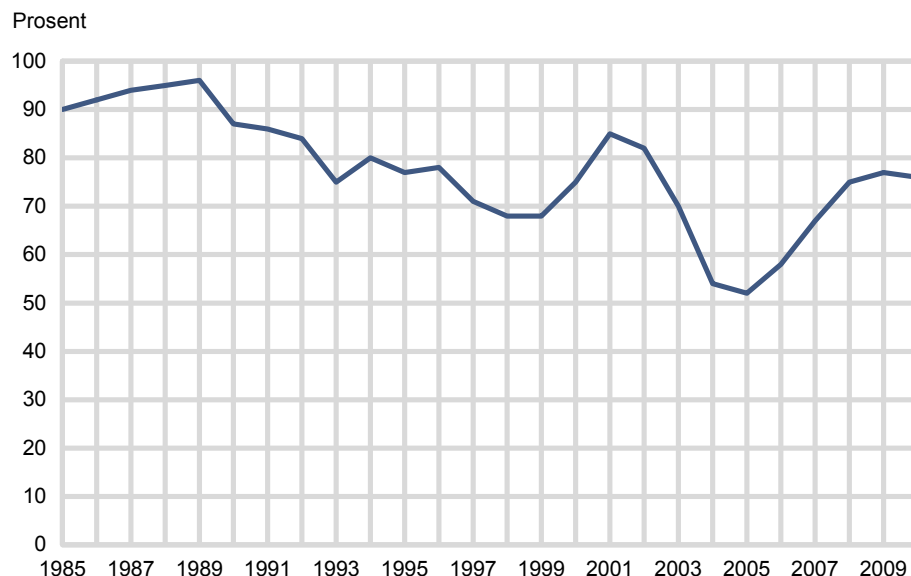
Figur 8.11. Investeringer i utvinning- og rørtransportnæringen. 1985-2010. Milliarder kroner

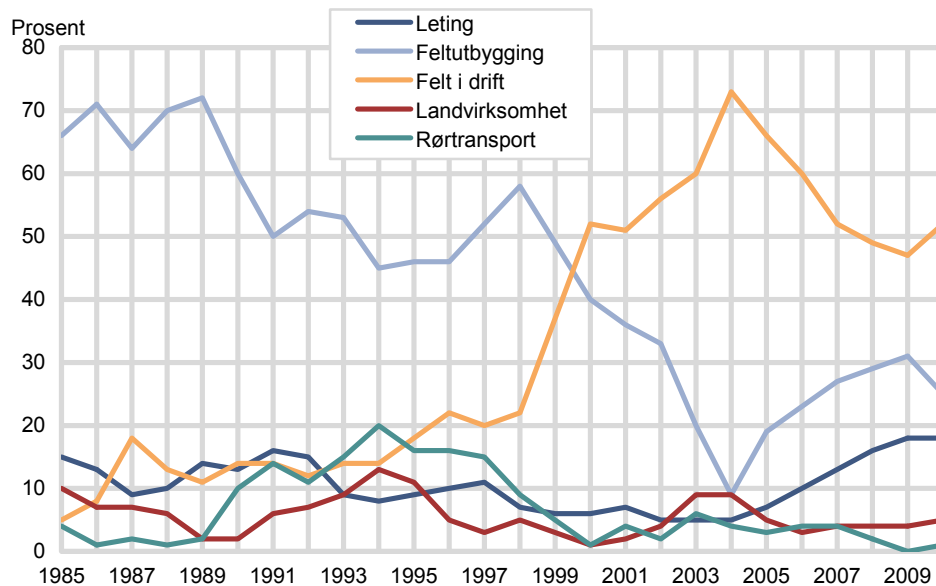
Kilde: Kvartalsvis investeringsstatistikk, SSB. Note: Merk at landvirksomhet her er inkludert i de totale investeringstallene. Med landvirksomhet mener vi her kontorer og terminaler på land. Landvirksomheten knyttet til Nordsjøen inkluderer terminaler og kontorer i Nordsjøfylkene.

Etter en nedgang i investeringene på midten av 1990-tallet nådde man en ny topp i 1998 med Nordsjø-investeringer på 53,6 milliarder kroner. Gullfaks Sør, Oseberg Sør og Øst, Balder, Vigdis og Jotun ble bygd ut i slutten av årtusenet. I tillegg ble stadig høyere investeringer gjort på felt i drift. Nordsjøens andel av totale olje- og gassinvesteringer fortsatte imidlertid å synke siden det i denne perioden foregikk store utbyggingsinvesteringer på feltet Åsgard i Norskehavet.

Investeringene i Nordsjøen falt de neste årene og var nede i 40,1 milliarder kroner i 2000. I årene fram til og med 2005 flatet investeringene ut på grunn av utbyggingene av Ormen Lange i Norskehavet og Snøhvit i Barentshavet. Dermed ble andelen av totale olje- og gassinvesteringer i Nordsjøen kraftig redusert i årene fra 2002 til 2005. Andelen var nede i 52 prosent i 2005 da utbyggingene i andre havområder hadde sin investeringstopp, se figur 8.12.

Figur 8.12. Utvinning og rørtransport. Investeringer i Nordsjøen som en andel av totale investeringer. 1985-2010. Prosent

Kilde: Kvartalsvis investeringsstatistikk, SSB. Note: Merk at landvirksomhet her er inkludert i de totale investerings-tallene. Med landvirksomhet mener vi her kontorer og terminaler på land. Landvirksomheten knyttet til Nordsjøen inkluderer terminaler og kontorer i Nordsjøfylkene.

Figur 8.13. Investeringer knyttet til Nordsjøen. Fordeling på ulike investeringstyper. 1985-2010. Prosent

Kilde: Kvartalsvis investeringsstatistikk, SSB. Note: Merk at landvirksomhet her er inkludert i de totale investerings-tallene. Med landvirksomhet mener vi her kontorer og terminaler på land. Landvirksomheten knyttet til Nordsjøen inkluderer terminaler og kontorer i Nordsjøfylkene.

Investeringene i Nordsjøen økte fra 46 milliarder kroner i 2005 til 105 milliarder i 2009. Økningen kom særlig innen leting, feltutbygging og felt i drift. Vedvarende høy oljepris ga oljeselskapene incentiver til å bore flere lete- og produksjonsbrønner og utløste flere utbyggingsprosjekter. På noen av feltene i drift var innretningene aldrende. Dette nødvendiggjorde oppgraderinger i stor skala.

Aktivitetsovergangen førte til kapasitetsproblemer i leverandørleddene og dermed høyere priser på innsatsfaktorer i bransjen. Kostnadsøkning utgjør derfor en ikke neglisjerbar del av den nominelle investeringsøkningen i denne perioden. Med utfasingen av de store utbyggingsprosjektene Ormen Lange og Snøhvit gikk investeringsutviklingen i motsatt retning i denne perioden i Norskehavet og

Barentshavet. Nordsjøens andel av totale olje- og gassinvesteringer hadde i 2009 derfor igjen økt til 77,4 prosent.

Etter en nedgang til 95,7 milliarder kroner i 2010 anslås det i siste investerings-telling at investeringene i Nordsjøen har økt til 105 milliarder kroner i 2011. Investeringsøkningen er brattere for Norskehavet og Barentshavet samlet, derfor reduseres Nordsjøens andel av totale olje- og gassinvesteringer til 68,8 prosent. Anslaget for 2012 er nå på hele 141,8 milliarder kroner for Nordsjøen, dette utgjør 76,8 prosent av totale olje- og gassinvesteringer. Nordsjøens investeringsandel ser ut til å øke til neste år hovedsakelig på grunn av de store oppgraderingsinvesteringene som skal gjøres på Ekofisk og Troll og utfasingen av det store utbyggingsprosjektet Skarv i Norskehavet.

Samlet oversikt over økonomiske størrelser for olje- og gassutvinning i Nordsjøen

Tabell 8.1 og 8.2 gir en samlet oversikt over de økonomiske størrelsene for olje- og gassutvinning i Nordsjøen.

Tabell 8.1. Økonomiske størrelser for olje- og gassutvinning i Nordsjøen. Milliarder kroner og antall sysselsatte. 2002-2009

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Produksjonsverdi	220	236	288	380	438	399	492	338
Produktinnsats	12	15	15	18	22	23	27	29
Bearbeidingsverdi	208	221	273	362	416	376	464	309
Sysselsatte (antall)	4 612	5 117	5 021	4 272	4 644	4 678	5 343	5 065
Lønnskostnader	5	5	5	6	7	7	5	5
Produksjonsverdi rørtransport	9	10	12	13	15	13	13	12

Kilde: Årsstatistikk for olje og gassvirksomhet, SSB.

Note: Sysselsetting og lønnsstall for årene 2008 og 2009 er ikke direkte sammenlignbare med tidligere årganger.

Tabell 8.2. Økonomiske størrelser for olje- og gassutvinning i Nordsjøen. Andelen av total olje- og gassutvinning offshore. Prosent. 2002-2009

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Produksjonsverdi	77	78	79	80	79	78	74	72
Produktinnsats	71	77	81	84	80	72	75	74
Bearbeidingsverdi	78	78	79	80	78	78	74	72
Sysselsatte	89	88	88	86	85	85	83	82
Lønnskostnader	88	89	85	84	82	79	83	82
Produksjonsverdi rørtransport	68	69	80	81	66	49	46	41

Kilde: Årsstatistikk for olje og gassvirksomhet, SSB.

Note: Sysselsetting og lønnsstall for årene 2008 og 2009 er ikke direkte sammenlignbare med tidligere årganger.

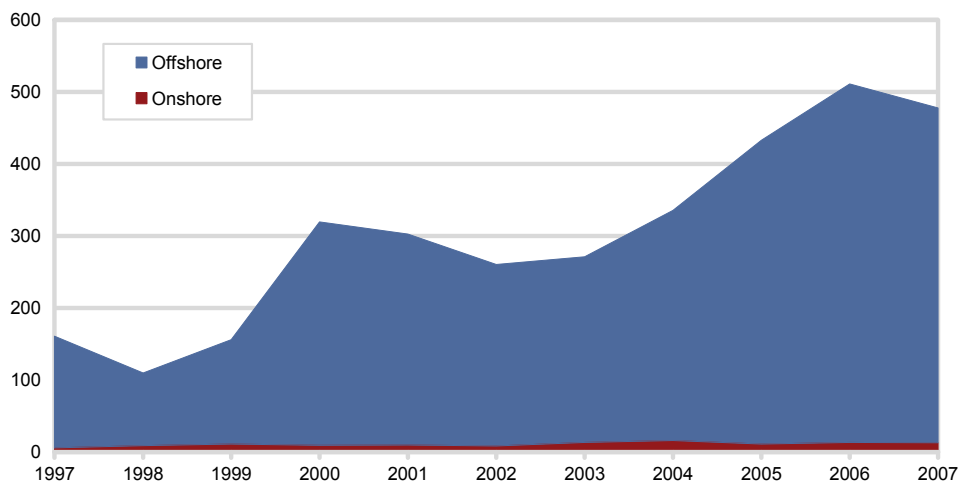
8.3. Landvirksomhet tilknyttet olje- og gassutvinning

All utvinning av olje og gass i Norge foregår offshore, og operatørene og rettighetshavernes kontorsteder på land har dermed i utgangspunktet ikke noen inntekter (etter Nasjonalregnskapets definisjoner). Disse kontorstedene bærer imidlertid en del kostnader i form av blant annet lønns- og administrasjonskostnader. Det er derfor et behov for å allokere noe av verdiskapingen fra offshoreaktiviteten til aktiviteten på land. Måten dette gjøres på er ved å introdusere en variabel man kaller "leiearbeid", som er et verdianslag på tjenester onshorevirksomheten leverer til offshorevirksomheten. Det beregnes altså en "kunstig" produksjonsverdi for landvirksomheten mens det trekkes fra en tilsvarende sum, produktinnsats, for offshoreaktiviteten. Produksjonsverdien som beregnes for landvirksomheten, baseres på påløpte kostnader på landkontorene. For terminalene Kårstø og Kollsnes brukes tariffkostnadene fra Gassco (sone C og E) som anslag på salgsinntekter.

Nasjonalregnskapet publiserer jevnlig fylkesvise nasjonalregnskapstall, og det er disse tallene som er benyttet i dette delkapitlet. Tallene gjelder næringen SN2007 06: Utvinning av råolje og naturgass.

I 2007 lå det samlede bruttoproduktet for landvirksomheten på rundt 13 milliarder kroner ifølge det fylkesvise nasjonalregnskapet¹⁷. Det vil si at ca. 3 prosent av den totale verdiskapingen i utvinningsnæringen allokeres til landvirksomheten med beregningsmetodikken i Nasjonalregnskapet, se figur 8.14.

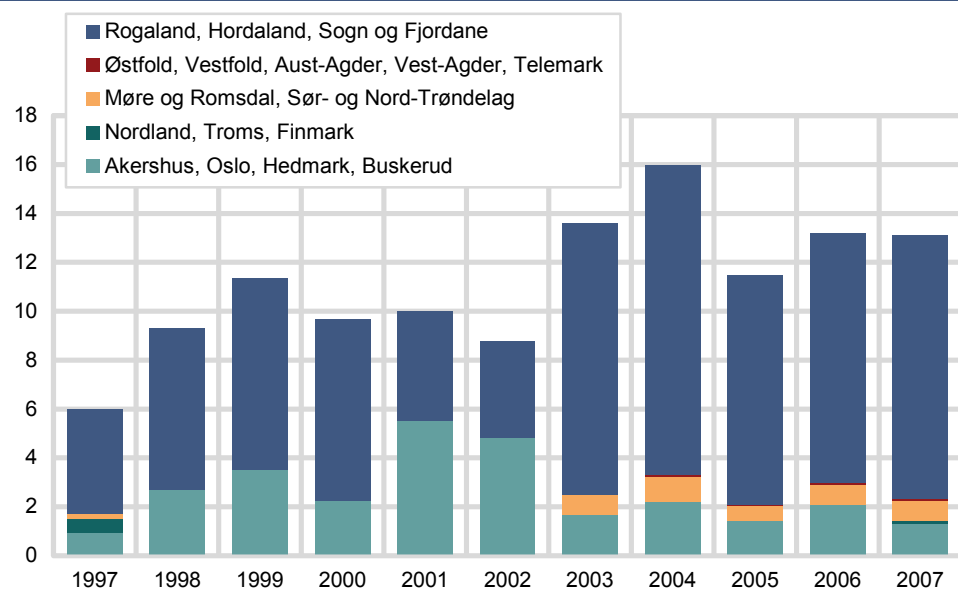
Figur 8.14. Bruttoproduct for utvinningsnæringen, fordelt på land og sokkel. 1997-2007. Milliarder kr

Kilde: Nasjonalregnskapet. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at tidsserien ikke er sammenlignbar for hele perioden.

Figur 8.15 viser bruttoproduktet til landvirksomheten, brutt ned på fylkesgrupper. Oversikten viser at i 2007 var over 80 prosent av verdiskapingen på land knyttet til Nordsjøfylkene Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane. Andelen har ligget stabilt på dette nivået siden 2003.

Figur 8.15. Utvinning. Bruttoproduct etter fylke. 1997-2007. Milliarder kr

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at tidsserien ikke er sammenlignbar for hele perioden.

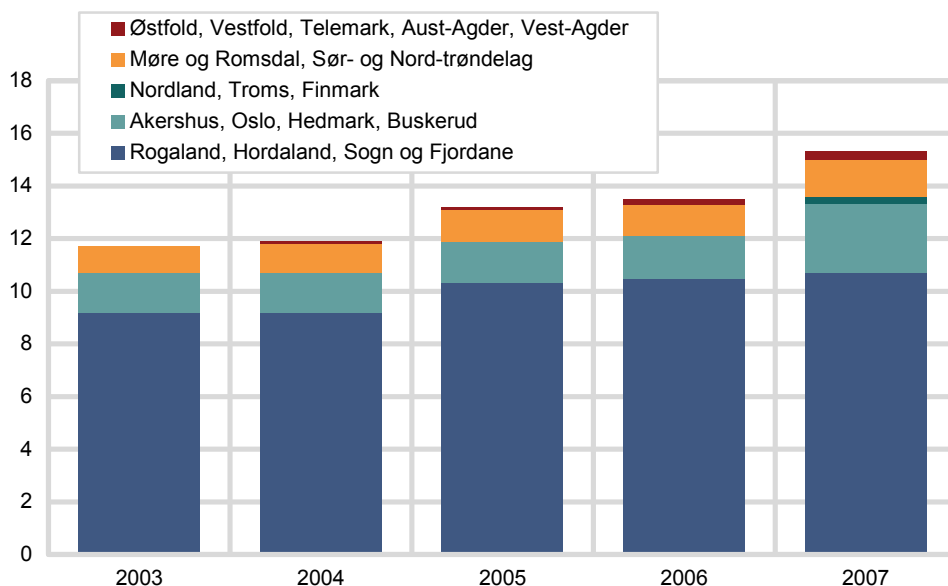
¹⁷<http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?subjectcode=09&ProductId=09.01&MainTable=BruttoproductNAER&SubTable=Fylker1&PLanguage=0&nvl=True&Qid=0&gruppe1=Fylker1972&gruppe2=Hele&gruppe3=Hele&aggreg1=NO&VS1=Fylker&VS2=Hoved2&VS3=&mt=0>

Tabell 8.3. Bruttoprodukt for landvirksomhet innenfor olje- og gassutvinning. Regionvise tall. 1997-2007. Milliarder kr og prosent

	Fylker til forvaltningsområdet		Fylker til øvrige regioner			Landvirksomhet (onshore) - total	Landvirksomhet (onshore) - andel av total olje- og gassutvinning, prosent
	Aust-Agder, Vest-Agder, Telemark, Østfold, Vestfold	Hordaland, Rogaland, Sogn og Fjordane	Akershus, Oslo, Hedmark, Buskerud	Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag	Nordland, Troms, Finmark		
1997	-	4,3	0,9	0,2	0,6	6,0	4 %
1998	-	6,6	2,7	-	-	9,3	9 %
1999	-	7,8	3,5	-	-	11,3	7 %
2000	-	7,4	2,2	-	-	9,6	3 %
2001	-	4,5	5,5	-	-	10,0	3 %
2002	-	3,9	4,8	-	-	8,8	3 %
2003	-	11,1	1,7	0,8	-	13,6	5 %
2004	0,1	12,6	2,2	1,0	-	15,9	5 %
2005	0,0	9,4	1,4	0,6	-	11,5	3 %
2006	0,1	10,2	2,1	0,8	-	13,2	3 %
2007	0,1	10,8	1,3	0,8	0,1	13,1	3 %

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at tidsserien ikke er sammenlignbar for hele perioden.

Mens landvirksomheten står for en relativt liten andel av verdiskapingen i utvinningsnæringen, står den for rundt 2/3 av de sysselsatte. I 2007 var det omtrent 15 300 sysselsatt på kontorer og terminaler på land innen utvinningsnæringen. Av dette var om lag 10 700 personer, eller 70 prosent, ansatt i Nordsjøfylkene Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane.¹⁸ Det meste av aktiviteten på Vestlandet kan mest sannsynlig knyttes til virksomheten i Nordsjøen, og aktiviteten på feltene ute i Nordsjøen har derfor mye å si for sysselsettingen i disse fylkene.

Figur 8.16. Sysselsatte i landvirksomhet innenfor olje- og gassutvinning. Fylkesgrupper. 2003-2007. 1 000 personer

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt.

¹⁸ Rapporten *Sysselsetting i petroleumsnæringen*, (2009) gir et mer detaljert bilde av sysselsatte i og i tilknytning til olje- og gassutvinning. I rapporten brukes bostedsfylke istedenfor jobbfylke som grunnlag for fylkesvis fordeling av sysselsatte i petroleumsnæringen. Se http://www.ssb.no/emner/06/01/rapp_200907/rapp_200907.pdf

8.4. Tjenester i tilknytning til olje- og gassutvinning

Med tjenestenæringen tilknyttet olje- og gassutvinning menes foretak som tilbyr produksjons- og leteboring, eller leverer andre tekniske tjenester¹⁹ til utvinningsnæringen. Aktiviteten i denne næringen finner delvis sted på kontinentalsokkelen og delvis på fastlandet. Enkelte av tjenestene kan også være rettet mot utvinningsaktivitet i utlandet. Det er i grunnlagsstatistikken ikke mulig å skille mellom tjenester i tilknytning til olje- og gassutvinning i Nordsjøen versus andre deler av kontinentalsokkelen. Selv aktiviteter i fylkene i direkte tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak kan tjene olje- og gassutvinning i andre områder enn Nordsjøen/Skagerrak. Det er også en viss usikkerhet knyttet til skillet mellom onshore-virksomhet og offshorevirksomhet.

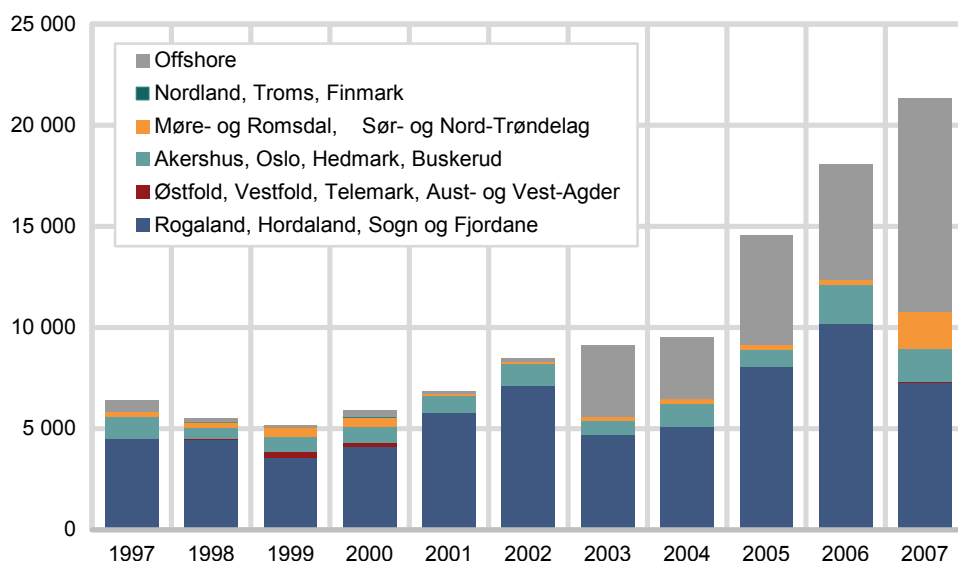
De tjenesteytende næringene er sterkt avhengige både av olje- og gasspriser og aktivitetsnivået generelt innenfor utvinningsnæringen. Økte priser bidrar til økt interesse for leteboring og produksjonsboring både på nye og eksisterende felt. For perioden 1997–2007 har det vært en sterk vekst i verdiskapingen i de tjenesteytende næringene tilknyttet olje- og gassutvinning, se figur 8.17. Dette må ses i sammenheng med økt utvinning på norsk sokkel og høyere olje- og gasspriser. I 2007 var bruttoproduktet i løpende priser på 21 milliarder kroner²⁰, hvorav aktiviteter som foregikk offshore og i Nordsjøfylkene Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane stod for rundt 84 prosent av verdiskapingen. Store deler av aktiviteten offshore og i Nordsjøfylkene vil være knyttet til utvinningsaktiviteten i Nordsjøen/Skagerrak, men ut i fra tallgrunnlaget som foreligger, er det vanskelig å si noe sikkert om den konkrete andelen knyttet til forvaltningsområdet.

Figur 8.17 viser bruttoproduktet for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning, fordelt etter fylker (inkl. offshore). Stor usikkerhet rundt fylkesfordelingen gjør at man må tolke endringene fra år til år med varsomhet. Figuren gir likevel et bilde på den kraftige økningen i verdiskapingen i perioden, og den store andelen som kan tilskrives Nordsjøfylkene og virksomhet på kontinentalsokkelen.

¹⁹ Andre tekniske tjenester omfatter teknisk tjenesteyting på honorar og kontraktbasis direkte tilknyttet utvinning av råolje og naturgass; som installering av flytende og faste konstruksjoner over og under havflaten, montering og demontering av utstyr og moduler, inspeksjon, reparasjon og vedlikehold (IRM), isolering, overflatebehandling og stillas (ISO), oppvarming, ventilasjon og klimaanlegg (HVAC), havbunns- og havbunn-til-overflate-operasjoner knyttet til styringskabler, stigerør, strømningsrør etc. (SURF), drift av flytende tankskip for prosessering og lagring offshore (FPSO), dykkeroperasjoner og undervannsundersøkelser (ROV), legging av rør og kabler. Ingeniør- og prosjektvirksomhet mv. i tilknytning til de nevnte tjenester tas med når tjenestene samlet utgjør en integrert pakke.

²⁰ Merk at de fylkesfordelte tallene vil avvike noe fra de nye, reviderte tallene publisert av Nasjonalregnskapet i desember 2011. Reviderte fylkesfordelte tall vil først bli publisert i mars 2012.

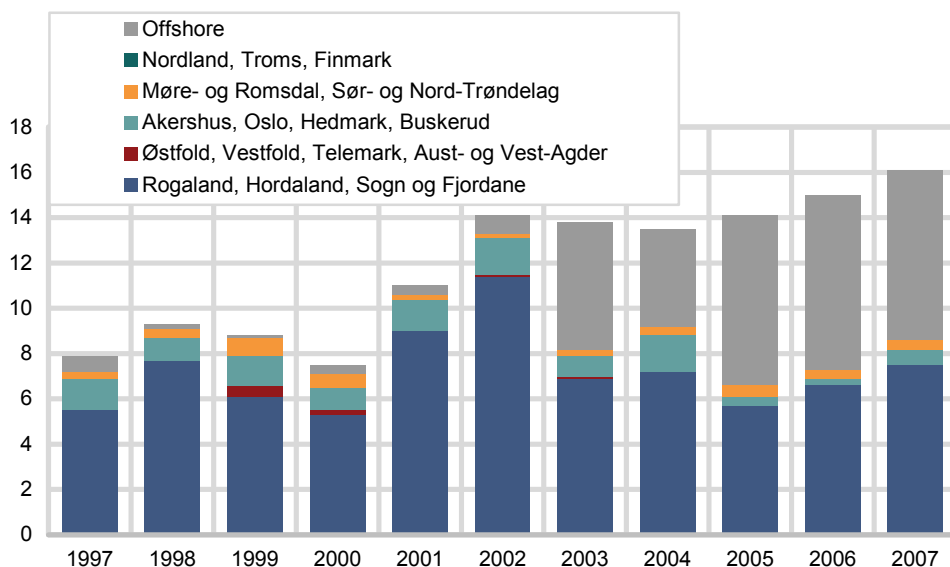
Figur 8.17. Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass. Bruttoprodukt i løpende priser. 1997-2007. Millioner kroner

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at fordelingen på fylker og onshore/offshore ikke er sammenlignbar for hele perioden.

Mens bruttoproduktet har vist en relativt kraftig oppgang i perioden 2003 til 2007, viser sysselsettingen en noe mer moderat oppgang i samme periode. I likhet med tidsserien for bruttoprodukt er det en del usikkerhet knyttet til fordelingen onshore/offshore, og også mellom landfylkene. Figur 8.18 viser likevel at en god del av sysselsettingen finner sted på Vestlandet eller offshore, da hovedsakelig på kontinentalsokkelen. I 2007 var 93 prosent av de sysselsatte i tjenestenæringen tilknyttet Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane eller til virksomhet som foregikk offshore. Igjen er det ikke mulig å si hvor mye av dette som kan knyttes direkte til Nordsjøen/Skagerrak, men det er rimelig å anta at hovedvekten av denne aktiviteten kan knyttes til forvaltningsområdet.

Figur 8.18. Sysselsetting i tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass 1 000 personer. 1997-2007

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at fordelingen på fylker og onshore/offshore ikke er sammenlignbar for hele perioden.

Samlet oversikt over økonomiske størrelser for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning i hele landet og for Nordsjø-fylkene.

Tabellene 8.4, 8.5 og 8.6 gir en samlet oversikt over de økonomiske størrelsene for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning for hele landet og for Nordsjø-fylkene.

Tabell 8.4. Økonomiske størrelser for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. Hele landet, onshore og offshore. 1997-2007. Milliarder kroner og sysselsatte (i 1000 personer)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bruttoprodukt	6,4	5,5	5,2	5,9	6,9	8,4	9,1	9,5	14,6	18,1	21,3
Sysselsatte (antall)	7,9	9,3	8,8	7,5	11,0	14,1	13,8	13,5	14,1	15,0	16,1

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at tidsserien ikke er sammenlignbar for hele perioden.

Tabell 8.5. Økonomiske størrelser for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. Offshore og Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane. 1997-2007. Milliarder kroner og sysselsatte (i 1000 personer)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bruttoprodukt	5,0	4,6	3,6	4,4	5,9	7,3	8,2	8,1	13,5	15,9	17,8
Sysselsatte (antall)	6,2	7,9	6,2	5,7	9,4	12,2	12,5	11,5	13,2	14,3	15,0

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at tidsserien ikke er sammenlignbar for hele perioden.

Tabell 8.6. Økonomiske størrelser for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. Offshore og Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane. 1997-2007. Andel av totalen i prosent

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bruttoprodukt	79	84	70	75	86	86	90	85	93	88	84
Sysselsatte	78	85	70	76	85	87	91	85	94	95	93

Kilde: Nasjonalregnskapet, fylkesfordelt. Note: Et brudd i dataene fra 2002 til 2003 fører til at tidsserien ikke er sammenlignbar for hele perioden.

9. Fiske, fangst og akvakultur

I dette kapitlet ser vi på mulighetene for å trekke ut tall for verdiskaping og sysselsetting til fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak og fiskeoppdrett i havområder knyttet til Nordsjøen/Skagerrak. Statistikk over fiskebåtenes opprinnelsessted og hvor fisken landes gir indikasjoner på ringvirkninger av fisket i Nordsjøen/Skagerrak.

Fiske, fangst og akvakultur omfattes av aktivitetene definert under SN2007 03.1: Fiske og fangst og 03.2 Akvakultur.

I kapittel 9.1 omtales fiske og fangst totalt sett i forhold til norsk økonomi generelt. I kapittel 9.2 er det først og fremst *aktiviteten i* Nordsjøen som omtales, mens kapittel 9.3 gir en oversikt over *opprinnelsessted* for fiskebåter som fisker i Nordsjøen/Skagerrak og hvor fisken landes. I kapittel 9.3 omtales fiskeoppdrett i kystområder som knyttes til Nordsjøen/Skagerrak.

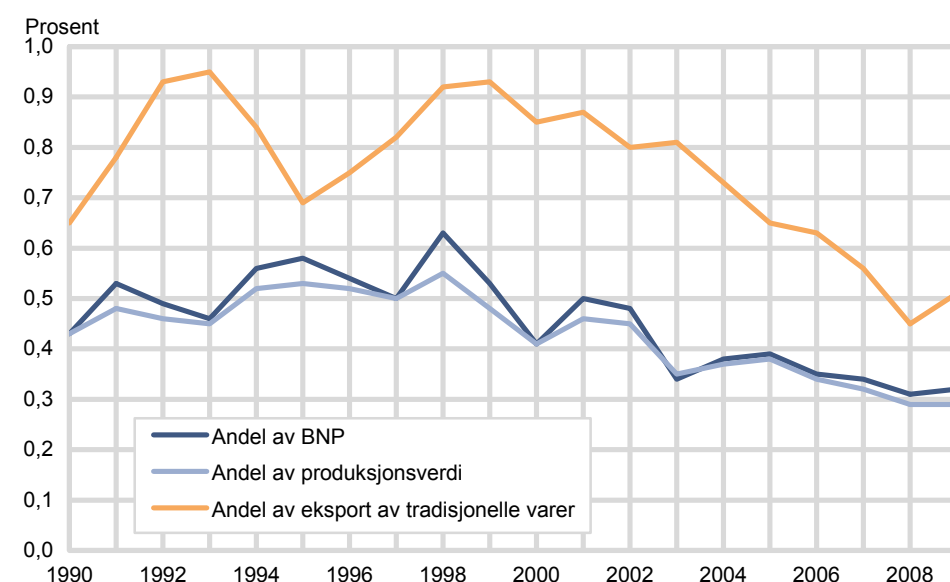
9.1. Fiske og fangst

Fiske og fangst i norsk økonomi

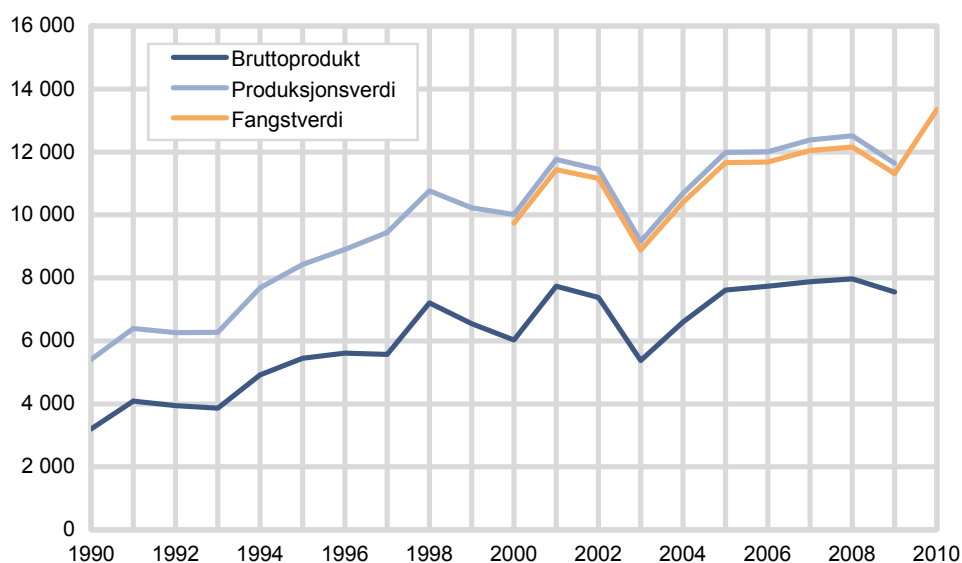
I figur 9.1 ser vi at fiske og fangst sin andel av henholdsvis BNP, produksjonsverdi og eksport av tradisjonelle varer har falt i årene mellom 1990 og 2009. Både totalt bruttoprodukt og produksjonsverdi i fiske og fangst utgjorde 0,3 prosent av totalene for henholdsvis bruttoprodukt og produksjonsverdi for norske næringer i 2009. Andelene har på 20 år falt fra drøye 0,4 prosent til 0,3 prosent. Eksport av fisk som andel av eksport av tradisjonelle varer har i samme periode falt fra 0,7 prosent til 0,5 prosent.

Selv om fiskerinæringens andel av BNP og total produksjonsverdi har gått ned i perioden etter 1990, har allikevel både bruttoproduktet og produksjonsverdien (i løpende priser) økt (figur 9.2).

Figur 9.1. Fiske og fangst. Andeler av BNP, total produksjonsverdi, eksportverdi. 1990-2009. Prosent

Kilde: Nasjonalregnskap, SSB.

Figur 9.2. Fiske og fangst. Bruttoprodukt, produksjonsverdi og fangstverdi i millioner kroner. Løpende priser. 1990-2010

Kilde: Nasjonalregnskapet og fiskeristatistikken, SSB.

I 2009 var produksjonsverdien²¹ og førstehåndsverdien²² av fangsten henholdsvis 11,6 og 11,3 milliarder kroner (i løpende priser). Samme år utgjorde bruttoproduktet 7,6 milliarder kroner. Både produksjonsverdien og førstehåndsverdien av fangsten gikk ned sammenlignet med 2008. Fangstmengden økte imidlertid i samme periode (figur 9.2). Det var i hovedsak torsk og makrell som bidro til verdifallet. For disse to fiskeslagene falt gjennomsnittsprisen med respektive 30 og 25 prosent (ØA 1/2010).

Både produksjonsverdi og verdiskaping innenfor fiske- og fangstnæringen har vist en positiv trend i perioden 1990 til 2010, men med tidvis store årlige variasjoner. 2003 og delvis også 2002 var vanskelige år. Det lave nivået på fangstverdien i 2003 må ses i lys av dette. En generell svikt i markedene og en sterk krone økte presset på inntektssida. I forhold til de viktigste handelsvalutaer for fiskeprodukter (euro, US dollar og yen) styrket kronen seg kraftig i 2002, og kursen holdt seg på et høyt nivå i første del av 2003.

I 2010 økte førstehåndsverdien av fiske med 17 prosent, til over 13 milliarder kroner. Torsk er den viktigste fisken i verdi. Fangsten av torsk tilsvarte 11 prosent av total fangstmengde og 25 prosent av total førstehåndsverdi. Sildefangsten minket med 15 prosent fra 2009 til 2010, men utgjorde likevel 34 prosent av total fangstmengde og 21 prosent av total førstehåndsverdi.

Fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak

Fangstverdien av fisket i Nordsjøen/Skagerrak har i perioden 1990-2010 utgjort drøye 25 prosent av total fiske- og fangstverdi i Norge²³. I perioden 2002-2005 var andelen oppe i 28 prosent, mens den i 2001 var nede i 21 prosent (figur 9.3).

Andelen av fangstmengden av fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak har i perioden 1990–2010 ligget på rundt 23 prosent, noe lavere enn andelen av fangstverdien. I 2002 var andelen oppe i 28 prosent, mens den i 2009 og 2010 lå på 21 prosent, den laveste andelen målt i tiårsperioden etter 2000 (figur 9.4).

²¹ Kilde for produksjonsverdien er Nasjonalregnskapet i SSB.

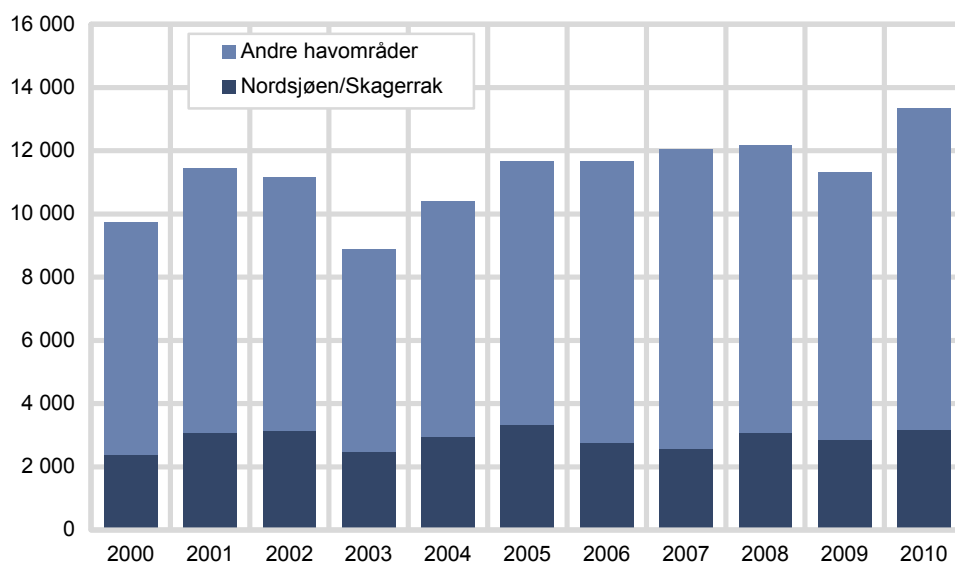
²² Kilde for førstehåndsverdien av fangsten er strukturstatistikken for fiske og fangst i SSB.

²³ Tall for Nordsjøen/Skagerrak inkluderer også utenlandske fiskefartøy i Norge.

Fangstmengden i 2010 er på landsbasis den største siden 2002 og størst siden 2004 for Nordsjøen/Skagerrak. Tall for 2010 viser at den samlede førstehåndsverdien av fangsten økte med 2,0 milliarder fra 2009 til 13,3 milliarder kroner. Også førstehåndsverdien av fangsten i Nordsjøen/Skagerrak økte, fra 2,8 milliarder kroner til 3,1 milliarder kroner. Fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak utgjorde 24 prosent av total førstehåndsverdi i norske fiskerier i 2010.

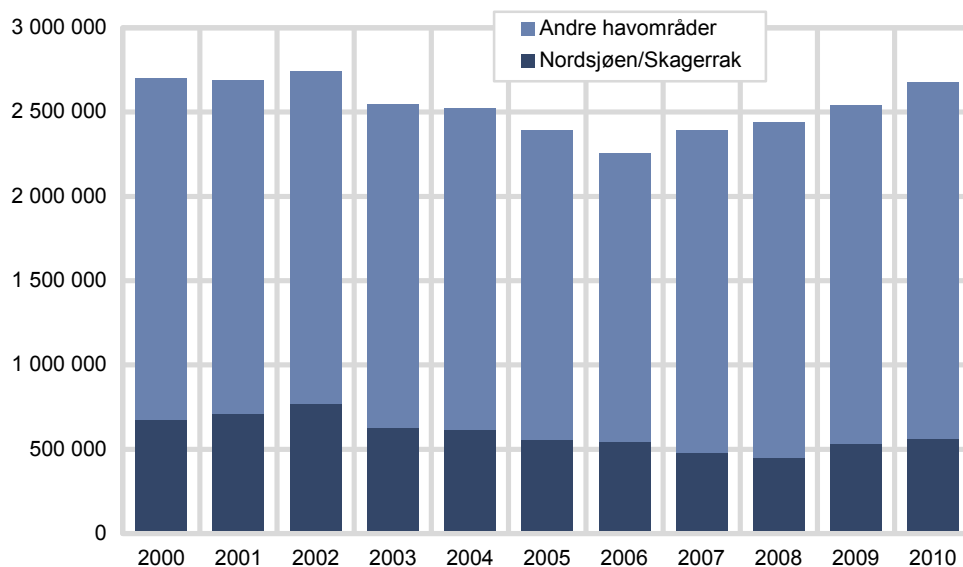
Fangstene i Nordsjøen/Skagerrak har variert i perioden 2000-2010, men av figurene 9.5 og 9.6 går det tydelig fram at nivået på fangstmengdene var høyere i første halvdel av perioden enn i siste, selv om fangstmengdene økte noe i de siste tre årene i perioden. I gjennomsnitt utgjorde pelagisk²⁴ fisk 85 prosent av fangstmengden og 70 prosent av førstehåndsverdien.

Figur 9.3. Fangstverdi av fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak vs. andre norske havområder. 2000-2010. Millioner kroner

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

Figur 9.4. Fangstmengder i fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak vs. andre norske havområder. 2000-2010. Tonn

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

²⁴ Pelagisk fisk brukes som begrep på fiskearter som lever i de frie vannmassene. Mest kjent er sild, makrell, lodde og brisling. Men også kolmule, hestmakrell, tobis og øyepål er viktige pelagiske fiskeslag.

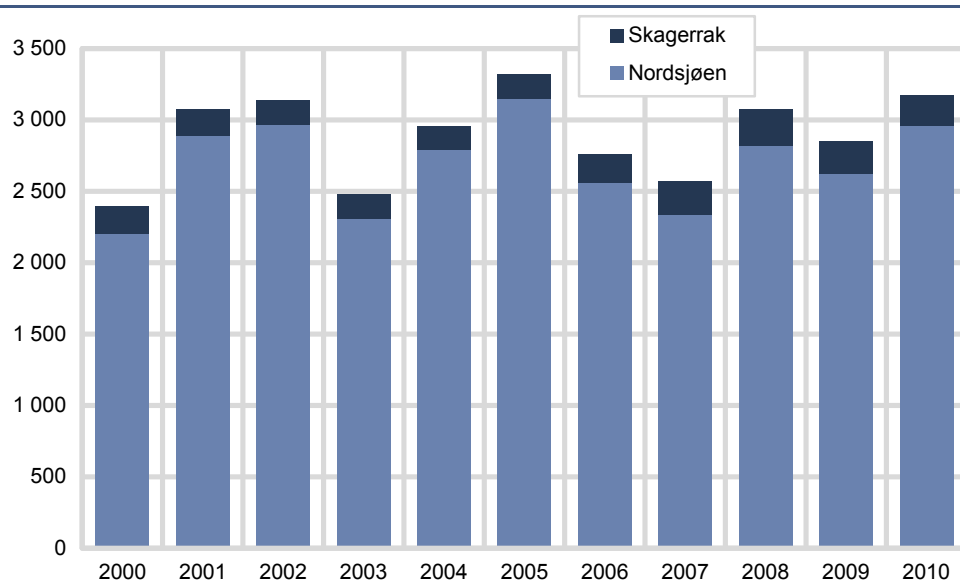
Fisket i Nordsjøen

Fangstmengden er redusert gjennom perioden. Sammenlignet med 2000 har fangstmengden minket med 16 prosent, mens førstehåndsverdien har økt med 34 prosent. Fangsten i 2010 var 550 000 tonn, og gjennomsnittsfangsten per år i perioden 2000-2010 var 578 000 tonn. Blant hovedgruppene av fiskearter er det pelagisk fisk som har vært viktigst, og utgjorde 86 prosent av mengden og 74 prosent av verdien i perioden. Fartøy fra Hordaland, Møre og Romsdal og Rogaland har fiska mest, og i disse tre fylkene er det også landa mest fisk.

Fisket i Skagerrak

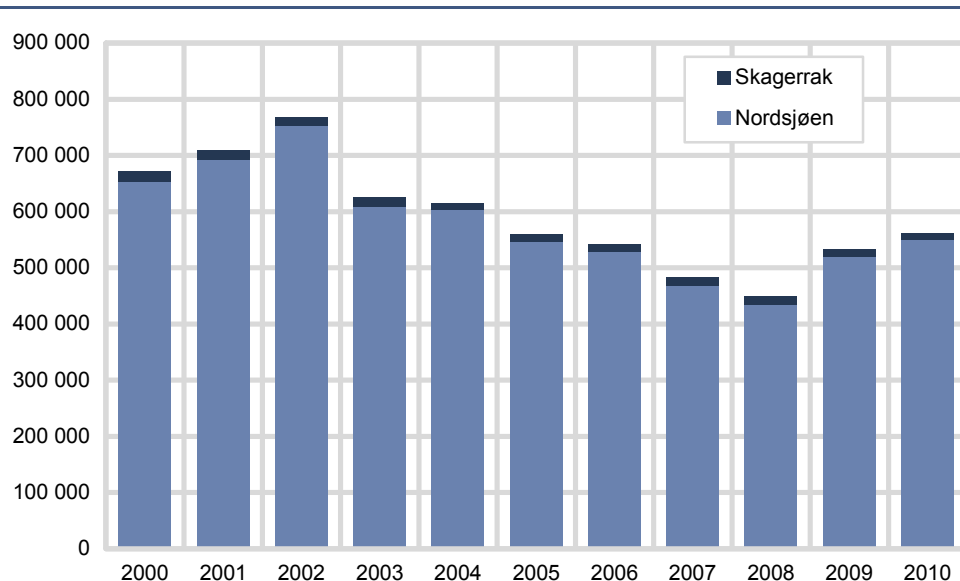
Det har vært nedgang i fangstmengden gjennom perioden. Sammenlignet med 2000 har fangstmengden minka med 39 prosent, mens førstehåndsverdien har økt med 14 prosent. Fangsten i 2010 var mye mindre enn i Nordsjøen; 12 000 tonn, og gjennomsnittsfangsten per år var 15 000 tonn. Pelagisk fisk var viktigst i fangstmengde og utgjorde halvparten av oppfiska kvantum. I førstehåndsverdi var skalldyr og bløtdyr viktigst og utgjorde i snitt for perioden 65 prosent av total verdi. Fartøy fra Agder-fylkene og Østfold har fiska mest, og mest fisk er levert i Østfold, Vest-Agder og i utlandet.

Figur 9.5. Fangstverdi i Nordsjøen og Skagerrak. 2000-2010. Millioner kroner

Kilde: Strukturstatistikken, Fiske og fangst.

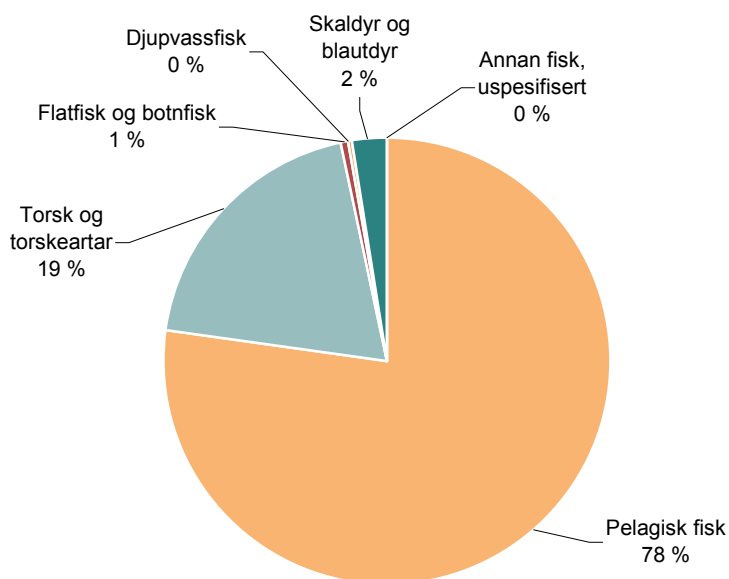
Figur 9.6. Fangstmengde i Nordsjøen og Skagerrak. 2000-2010. Tonn

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

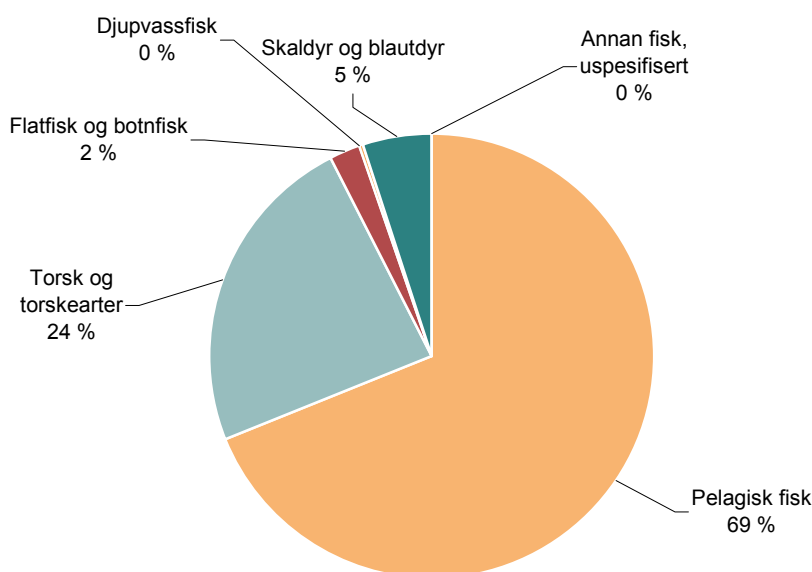
Figurene 9.7 og 9.8 viser fangstverdi fordelt på ulike grupper av fangstarter fordelt på fiske i Nordsjøen/Skagerrak og for andre havområder tilknyttet Norge. I 2008 kom hele 78 prosent av førstehåndsverdien fra norske fiskebåter i Nordsjøen/Skagerrak fra fiske av pelagisk fisk, mens tilsvarende tall for andre havområder var 69 prosent. Torsk utgjorde 19 prosent av førstehåndsverdien fra fiske i Nordsjøen/Skagerrak. Dette var en mindre andel enn fiske i andre havområder, der torsk utgjorde 24 prosent av førstehåndsverdien fra fiske i 2008. Torsken i Nordsjøen har i lengre tid vært hardt beskattet og bestanden på et lavmål som gir lite grunnlag for å høste store fangstverdier (Brunvoll og Kolshus 2011).

Figur 9.7. Andel av fangstverdi etter hovedgruppe av fangstarter. Nordsjøen/Skagerrak. 2008. Prosent

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

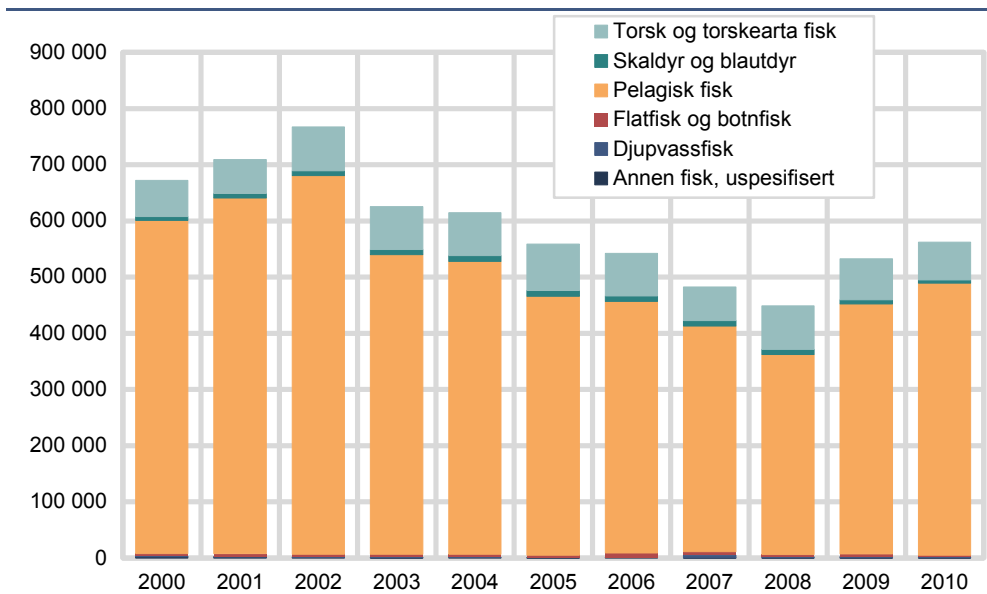
Figur 9.8. Andel av fangstverdi etter hovedgruppe av fangstarter. Andre havområder enn Nordsjøen/Skagerrak. 2008. Prosent

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

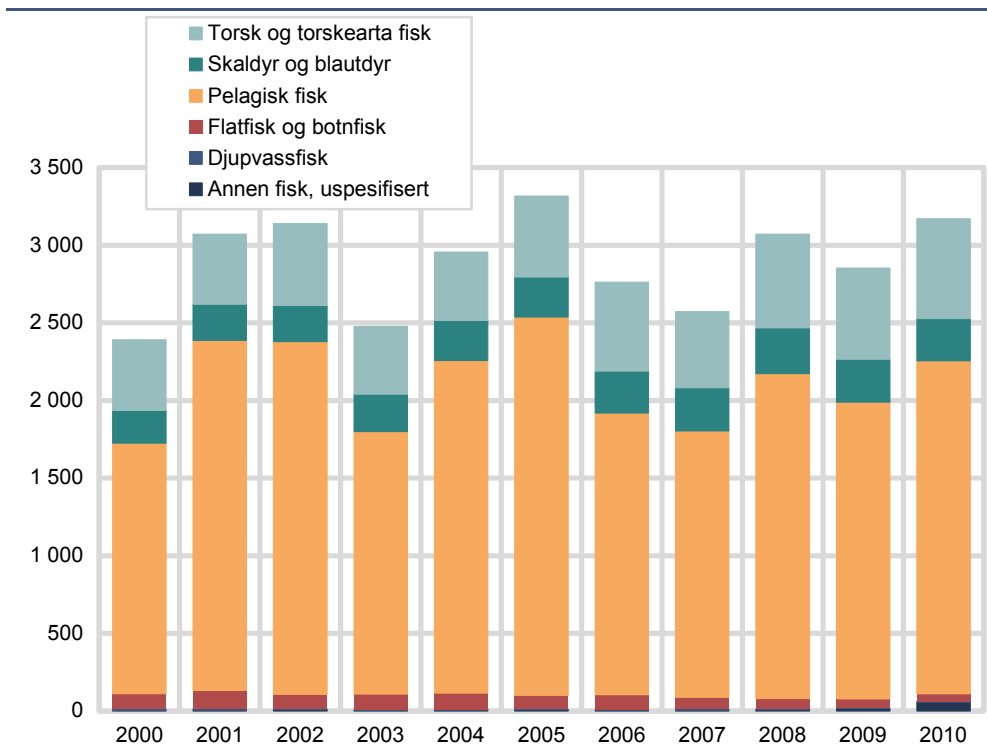
I figurene 9.9 og 9.10 kommer det tydelig fram at pelagisk fisk i perioden 2000 til 2010 har utgjort størstedelen av både total fangstmengde og fangstverdi i fisket i Nordsjøen/Skagerrak.

Figur 9.9. Fangstmengde. Nordsjøen/Skagerrak, etter hovedgrupper av fangstarter. 2000-2010. Tonn

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

Figur 9.10. Fangstverdi. Nordsjøen/Skagerrak, etter hovedgrupper av fangstarter. 2000-2010. Millioner kroner

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

Figur 9.11 og 9.12 viser at sysselsettingen innen fiske- og fangstnæringen, både heltids- og deltidssysselsatte, er redusert kraftig i perioden 1990 til 2000.

Fangstverdien, både for næringen som helhet og i Nordsjøen/Skagerrak har økt i perioden mellom 2000 og 2010. Fangstmengdene har i samme periode vært relativt stabile for næringen som helhet, mens fangstmengdene har gått ned i Nordsjøen/Skagerrak med 16 prosent. Sysselsettingen har i samme periode gått ned med 39 prosent.

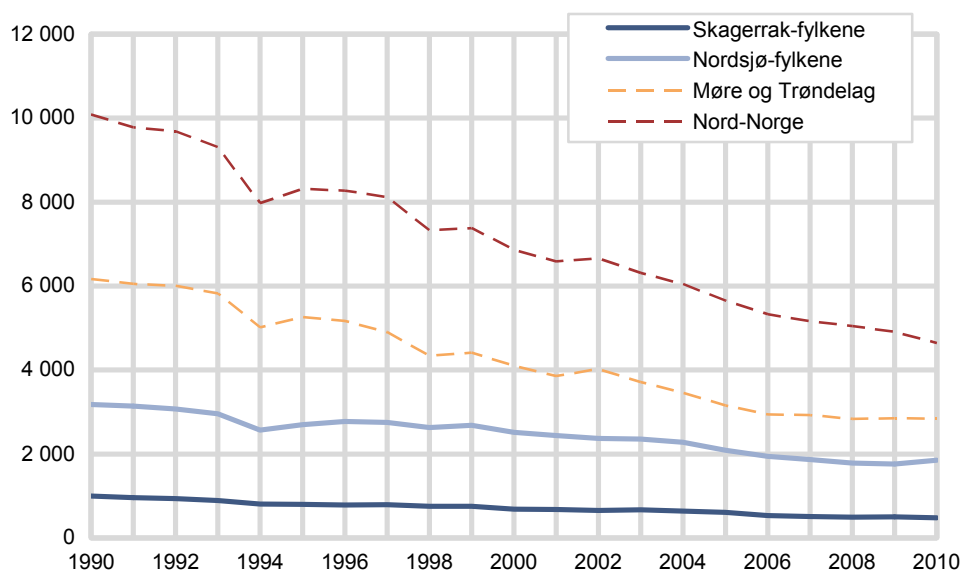
I 2010 var det 12 280 sysselsatte i fiske og fangst, fordelt på 9 924 heltidsfiskere og 2 356 deltidsfiskere.

Flesteparten av de sysselsatte er fra fylkene i Nord-Norge, og det er også her at nedgangen er kraftigst, spesielt innenfor deltidssysselsatte fiskere. Det er spesielt på begynnelsen av 2000-tallet at nedgangen er kraftig.

I Skagerrak-fylkene er det rundt 680 som er sysselsatte innenfor fiske og fangst i 2010. Omtrent 1/3 av disse er deltidsfiskere. I perioden mellom 2000 og 2010 ble det 852 færre sysselsatte innenfor fiske i Skagerrak-fylkene, som er en nedgang på 56 prosent.

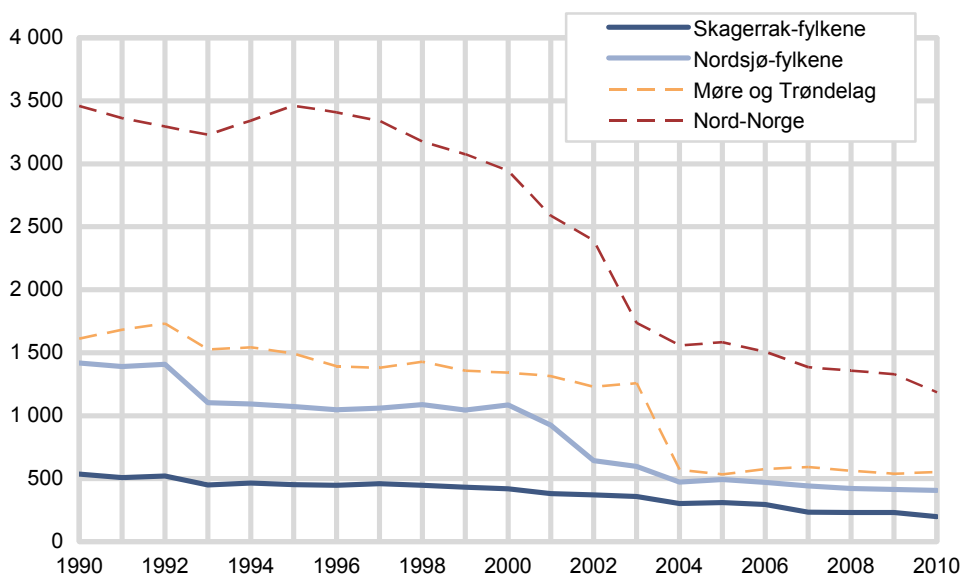
I Nordsjø-fylkene er det i underkant av 2 260 som er sysselsatte innenfor fiske og fangst i 2010. I overkant av 1/5 av disse er deltidsfiskere. I perioden mellom 2000 og 2010 ble det 2 338 færre sysselsatte innenfor fiske i Nordsjø-fylkene, som er en nedgang på rundt 50 prosent.

Figur 9.11. Antall heltidsfiskere. Fiske og fangst. Fordelt på fylkesgrupper. 1990-2010

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

Figur 9.12. Antall deltidsfiskere. Fiske og fangst. Fordelt på fylkesgrupper. 1990-2010

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

Samlet oversikt over økonomiske størrelser for fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak

Tabell 9.1 gir en samlet oversikt over de økonomiske størrelsene for fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak.

Tabell 9.1. Økonomiske størrelser for fiskerinæringen i Nordsjøen/Skagerrak. 2000-2010. Millioner kroner og prosent av totalen for fiskerinæringen i Norge.

Fangstverdi (produksjonsverdi)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Millioner kroner	2 391	3 072	3 140	2 477	2 956	3 316	2 763	2 572	3 072	2 852	3 171
Prosent av total	25	27	28	28	28	28	24	21	25	25	24

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

9.2. Aktiviteter i tilknytning til fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak

Grunnlagsstatistikk over hvilke fylker og kommuner fiskefartøyene som fisker i Nordsjøen/Skagerrak er hjemmehørende i og hvor disse fiskefartøyene leverer fangsten sin, kan gi indikasjoner på hvor inntektsstrømmene fra fiske i Nordsjøen/Skagerrak går. Statistikken viser hvor stor del av fangstmengden og fangstverdien som landes i de ulike fylkene og kommunene, og hvor fiskebåtene er hjemmehørende²⁵.

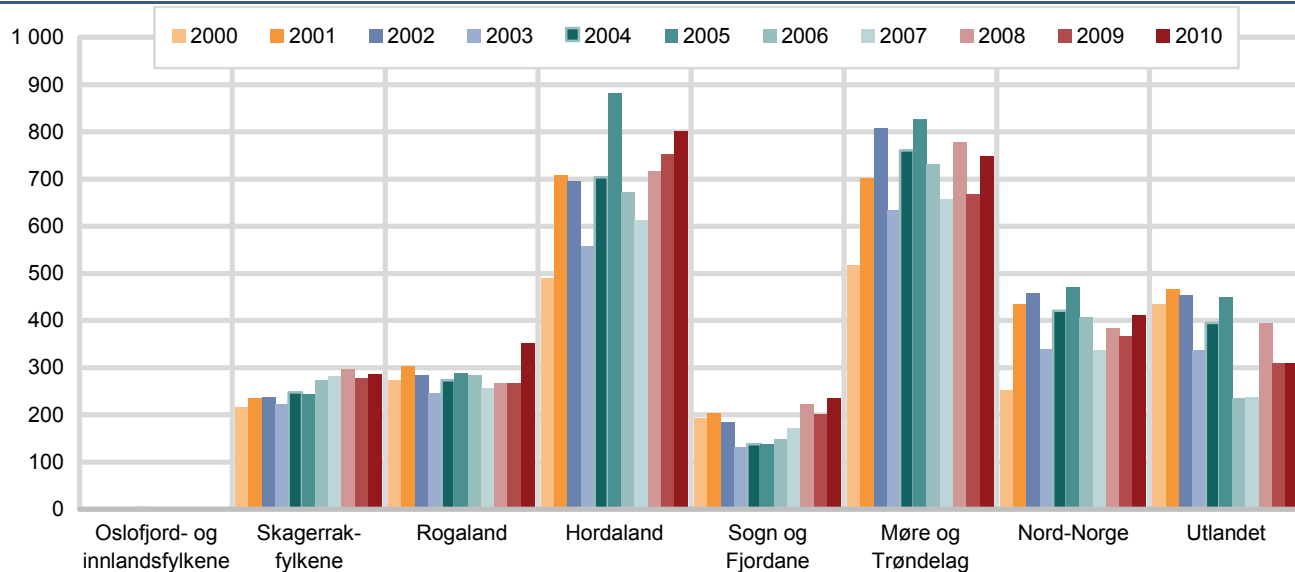
En stor andel av fangstverdien av fisket i Nordsjøen/Skagerrak kommer fra fiskebåtene som er registrert hjemmehørende i Nordsjøfylkene Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane. I 2010 stod fiskebåter hjemmehørende i disse tre fylkene for 44 prosent av total fangstverdi av fisk fisket i Nordsjøen/Skagerrak. Det er fiskebåter hjemmehørende i Hordaland som står for høyest fangstverdi fra fiske i Nordsjøen/Skagerrak. Også fiskebåter hjemmehørende i Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fisker i Nordsjøen/Skagerrak. Båter fra Møre og Romsdal står for den største fangstverdien av fiske i Nordsjøen blant disse tre fylkene og nivået er på omtrent det samme som for Hordaland.

I Nordsjøen er det fartøy fra Hordaland, Møre og Romsdal og Rogaland som har fisket mest, og i disse tre fylkene er det også ilandført mest fisk. I Skagerrak er det fartøy fra Agder-fylkene og Østfold som har fisket mest, og mest fisk er levert i Østfold, Vest-Agder og i utlandet.

Fangstverdien av fiske i Nordsjøen/Skagerrak av fiskebåter som ikke er hjemmehørende i Norge, har en svakt nedadgående trend.

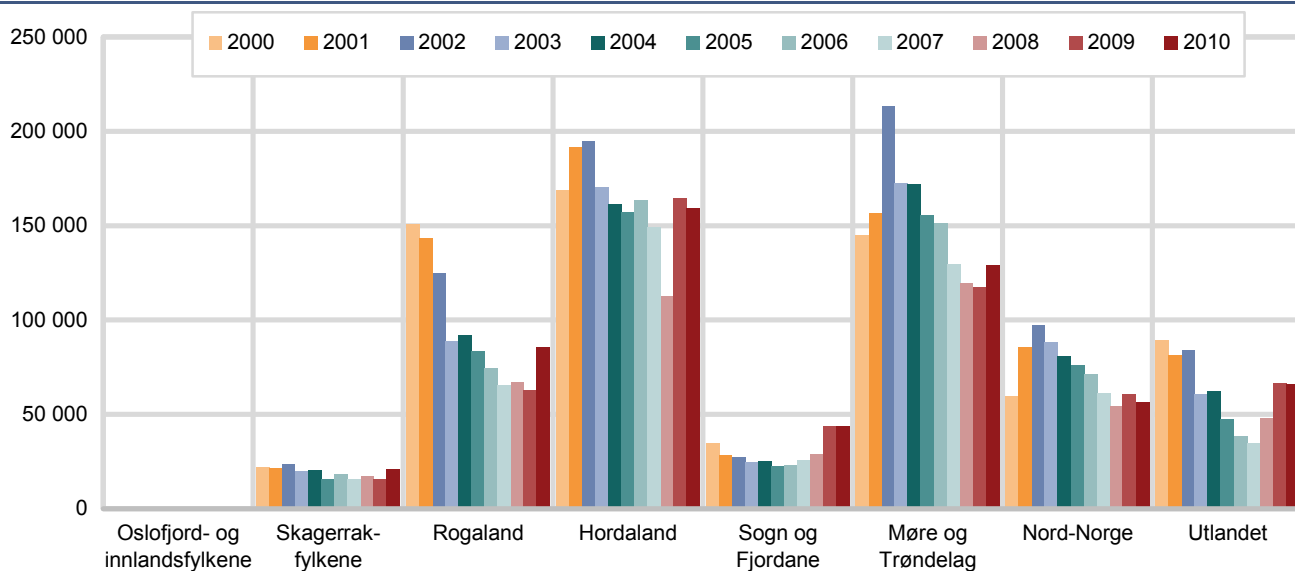
²⁵ Merk at statistikk for hjemstedskommune og landingskommune inkluderer både norske og utenlandske fiskebåter.

Figur 9.13. Fangstverdi i Nordsjøen/Skagerrak fordelt på fiskefartøyets hjemfylke. 2000-2010. Millioner kroner

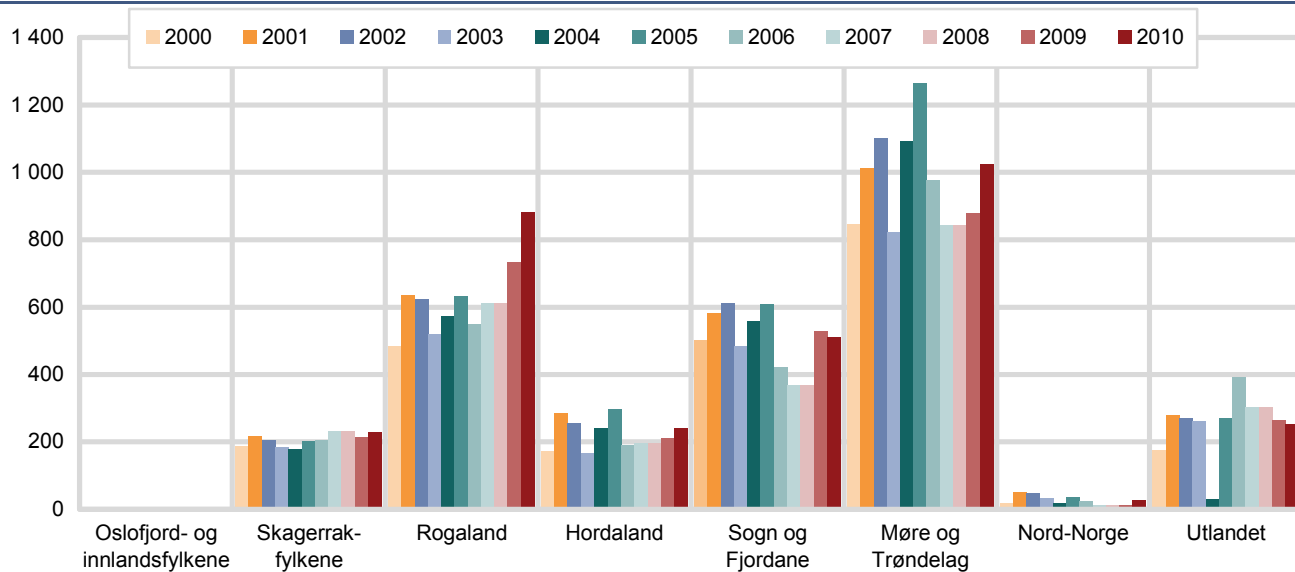
Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

Figur 9.14. Fangstmengde i Nordsjøen/Skagerrak fordelt på fiskefartøyets hjemfylke. 2000-2010. Tonn

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

Figur 9.15. Fangstverdi i Nordsjøen/Skagerrak fordelt på fiskefartøyets landingsfylke. 2000-2010. Millioner kroner

Kilde: Fiskeristatistikk, SSB.

9.3. Fiskeoppdrett

Fiskeoppdrett er en viktig aktivitet i kystområdene i tilknytning til forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak. Det er relevant å analysere fiskeoppdrett også i lys av at aktivitetene her vil kunne påvirke blant annet fiske og fangst i forvaltningsområdet (for eksempel påvirkning på villaksstammer (lakselus, rømt oppdrettslaks), forurensning av sjøbunn og markedsforhold), men også fiskeri- og fangstaktiviteten i forvaltningsområdet vil kunne påvirke oppdrettsnæringens aktiviteter.

I dette kapitlet vil først tall for fiskeoppdrettsnæringen totalt sett ses i sammenheng med norsk økonomi forøvrig, deretter omtales fiskeoppdrett for kystområdene som grenser til Nordsjøen/Skagerrak.

Fiskeoppdrett i norsk økonomi

Oppdrett av fisk i Norge startet for alvor på begynnelsen av 1980-tallet. Da lyktes man med å produsere laks i storskala. Laks utgjør nesten 90 prosent av mengde solgt fisk fra norske fiskeoppdrettere, mens regnbueørret utgjør om lag 8 prosent. Blant øvrige fiskeslag er torsk viktigst.

Sett i forhold til BNP og produksjon i Norge, utgjør fiskeoppdrett kun en liten andel. I 2009 utgjorde totalt bruttoprodukt i fiskeoppdrett 0,3 prosent av totalt BNP. Produksjonsverdi i fiskeoppdrett utgjorde samme år 0,7 prosent av total produksjonsverdi for alle næringer i Norge. Fiskeoppdrettsnæringens andeler av både BNP og total produksjonsverdi i Norge har imidlertid økt de siste 20 årene. I 1990 utgjorde bruttoproduktet i fiskeoppdrett bare 0,16 prosent av totalt BNP, mens produksjonsverdien utgjorde 0,4 prosent av total produksjonsverdi i Norge.

Produksjonsverdien og salgsværdien av slaktet matfisk lå i 2009 på henholdsvis 27 og 22 milliarder kroner. Samme år utgjorde bruttoproduktet 6,8 milliarder kroner. Tall for 2009 viser at både salgsværdi og salgsmengde økte fra 2008 til 2009.

Både produksjonsverdi og verdiskaping innenfor fiskeoppdrett har vist en positiv trend i perioden 1990 til 2010. Både mengde og verdi av slaktet matfisk fra fiskeoppdrett har økt kraftig i denne perioden, men med tidvis store årlige variasjoner.

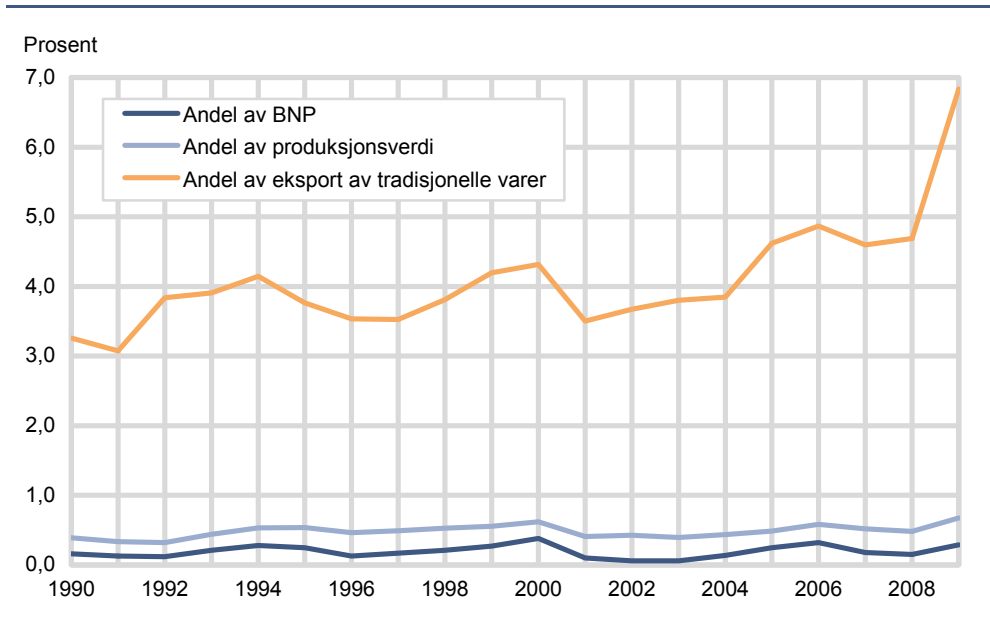
Oppdrettsnæringen har delvis slitt med de samme problemene som tradisjonelt fiske og fangst. Næringen er meget avhengig av eksport, og fersk laks er den viktigste eksportvaren for oppdrettsnæringen.

Eksportverdien av fiskeoppdrettsprodukter har ligget mellom 3,5 og 4,5 prosent av eksportverdien av tradisjonelle varer. I 2009 og 2010 økte denne andelen markant. Samlet verdi av eksportert laks i 2010 var i underkant av 25 milliarder kroner. Fra 2009 til 2010 økte eksportverdien med drøye 6 milliarder kroner, eller 32 prosent. Veksten skyldes både en volumøkning og en prisoppgang, som må ses i sammenheng med liten produksjon i Chile på grunn av sykdom på fisken.

Nedgangen i både salgsmengde og førstehandsverdi av fisk i årene 2001 til 2003 kan blant annet ses i sammenheng med den sterke norske kronen i 2002 og deler av 2003 som hadde en negativ effekt på konkurransekraften til norske lakse- og ørretprodukter, og nedgang i eksportpris. Fra 2000 til 2003 sank eksportprisen for fersk laks med 33 prosent (ØA 1/2005). I samme periode økte allikevel eksportert mengde med 19 prosent. Fra 2003 til 2004 steg eksportprisen for fersk laks med 6,6 prosent, mens prisstigningen fra 2004 til 2005 ble nesten tre ganger så stor med 17,1 prosent. Eksportert mengde har fortsatt å stige. Med unntak av 2001 har eksportert mengde laks (fersk og frosset) økt hvert år. I 2009 ble det eksportert 615 000 tonn laks, som nær er en fordobling på 10 år.

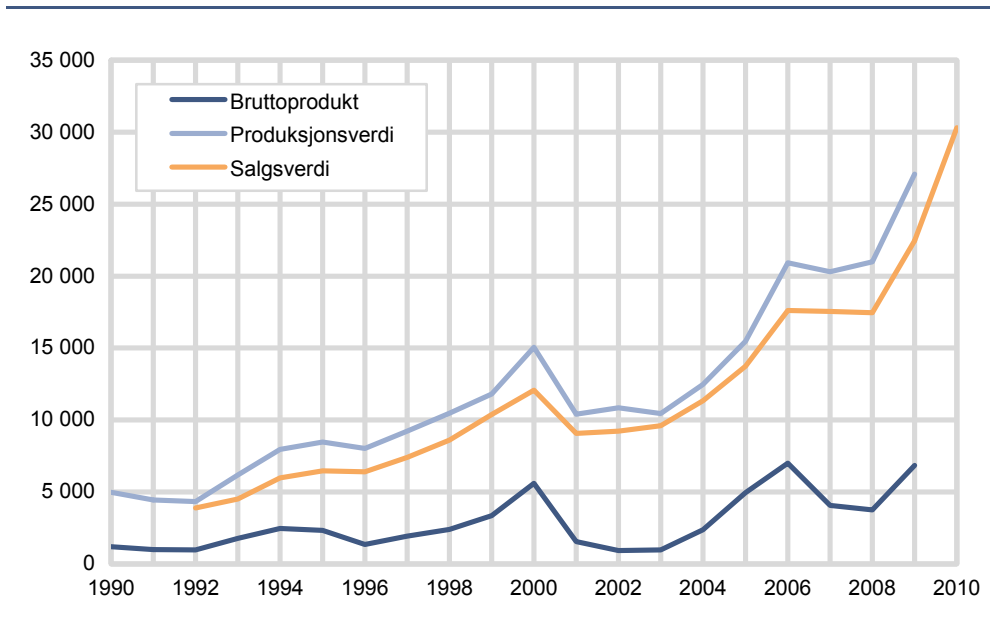
EU er det viktigste markedet for norsk oppdrettsfisk. I 2009 gikk 74 prosent av den eksporterte laksen til landene i EU. Også Russland er et viktig marked for fersk og fryst oppdrettslaks, og i 2009 utgjorde eksporten til Russland 10 prosent av Norges eksport av disse produktene. Eksportpriser og -mengder er svært påvirket av markedsforholdene (toll, straffetoll, eksportavtaler og eventuelle avtaler med EU og situasjonen innen fiskeoppdrett i andre markeder, for eksempel Chile).

Figur 9.16. Fiskeoppdrett. Andel av BNP, produksjonsverdi, eksport av tradisjonelle varer og sysselsetting. 1990-2009. Prosent

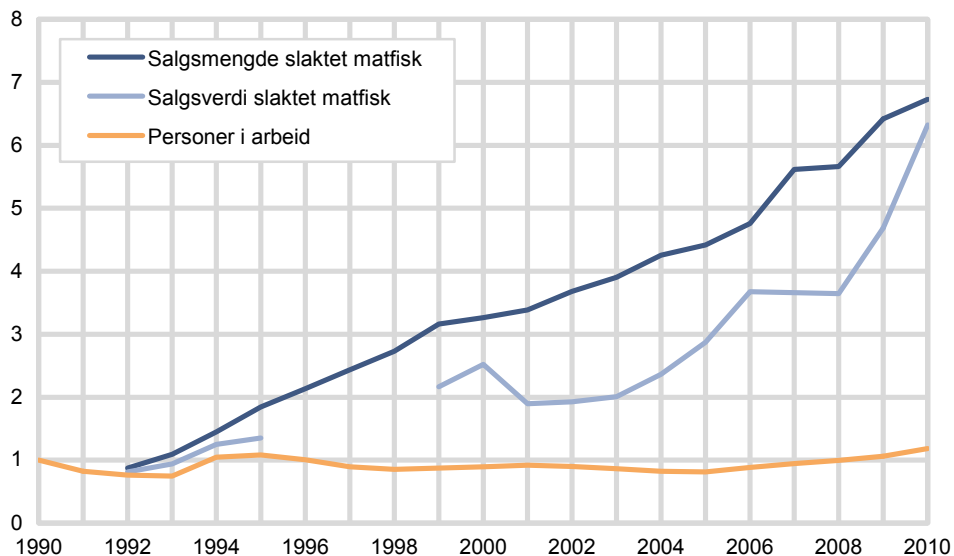
Kilde: Nasjonalregnskapet og statistikk for akvakultur. SSB.

Figur 9.17. Fiskeoppdrett. Bruttoprodukt, produksjonsverdi og salgsverdi av slaktet matfisk. 1990-2010. Millioner kroner

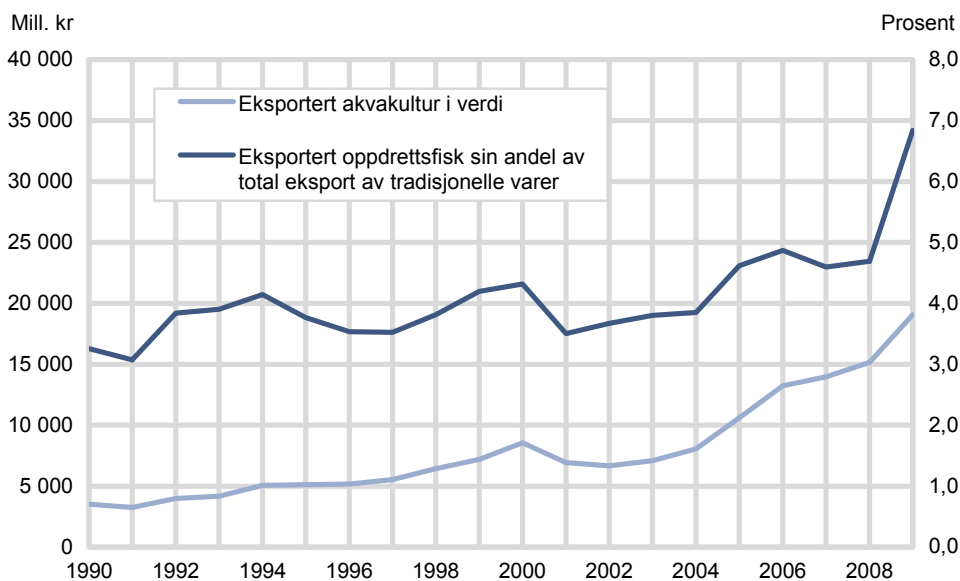
Kilde: Nasjonalregnskapet og statistikk for akvakultur. SSB.

Figur 9.18. Fiskeoppdrett. Salgsmengde, salgsverdi og personer i arbeid. Indeks, 1990=1

Kilde: Statistikk for akvakultur. SSB.

Figur 9.19. Akvakultur. Eksport fra akvakultur i millioner kr og andel av total eksport av tradisjonelle varer. 1990-2009

Kilde: Statistikk for akvakultur. SSB.

Tabell 9.2. Fiskeoppdrett. Førstehåndsverdi av salg av slaktet matfisk og fiskearterenes andel av totalt salg. Millioner kroner og prosent. Norge i alt. 1997-2010

	I alt	Laks	Regnbueørret	Andre fiskearter
	Mill. kr	Prosent		
1997	7 435	91	8	1
1998	8 633	88	11	0
1999	10 442	87	12	1
2000	12 143	90	10	1
2001	9 143	86	13	1
2002	9 222	84	15	1
2003	9 603	86	13	1
2004	11 314	87	11	1
2005	13 727	89	9	2
2006	17 587	89	9	2
2007	17 509	89	9	3
2008	17 448	87	9	3
2009	22 444	90	8	2
2010	30 751	93	6	2

Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

Fiskeoppdrett i tilknytning til Nordsjø- og Skagerrakfylkene

I de Nordsjøen/Skagerrak-relaterte fylker ble det i 2010 solgt fisk til en førstehåndsverdi på nær 10 milliarder kroner. Dette tilsvarte i 2010 omtrent 30 og 65 prosent av all førstehåndsverdi av henholdsvis laks og regnbueørret, og 27 prosent av all førstehåndsverdi av annen fisk. Totalt utgjorde salg av slaktet fisk fra kysten av Nordsjøen-/Skagerrak-relaterte fylker omtrent 316 000 tonn, som tilsvarte 31 prosent av total solgt mengde.

Utviklingen for fiskeoppdrett i Nordsjøen/Skagerrak-relaterte fylker viser grovt sett samme trend som de resterende kystfylkene i Norge når en sammenligner solgt mengde fisk. Det har vært en økning i solgt mengde fisk for begge områdene mellom 2002 og 2010. Solgt mengde fisk ligger hele 80 prosent høyere i 2010 sammenlignet med 2002 for fiskeoppdrettsanlegg i Nordsjøen-/Skagerrak-relaterte fylkene, tilsvarende økning er også skjedd for de resterende kystfylkene med 84 prosent. Figur 9.20 viser at for kystfylkene utenom de Nordsjøen/Skagerrak-relaterte fylker har det i årene etter 2002 hvert år vært en økning i mengde solgt fisk. For fiskeoppdrett i de Nordsjøen-/Skagerrak-relaterte fylkene har det vært en noe ulik trend; annethvert år fra 2005 har det vært en svak nedgang i solgt mengde fisk.

Tabell 9.3. Fiskeoppdrett. Fylkesvis andel av total førstehåndsverdi av salg av slaktet matfisk. Millioner kroner og prosent. 2010

	I alt	Laks	Regnbueørret	Andre fiskearter
Total førstehåndsverdi (millioner kroner)	30 769	28 512	1 729	383
Prosent				
I alt for hele landet	100	100	100	100
Nordsjø-fylkene	32	30	65	10
Møre og Trøndelag	30	31	15	21
Nord-Norge	37	38	19	64
Øvrige fylker	1	1	0	5

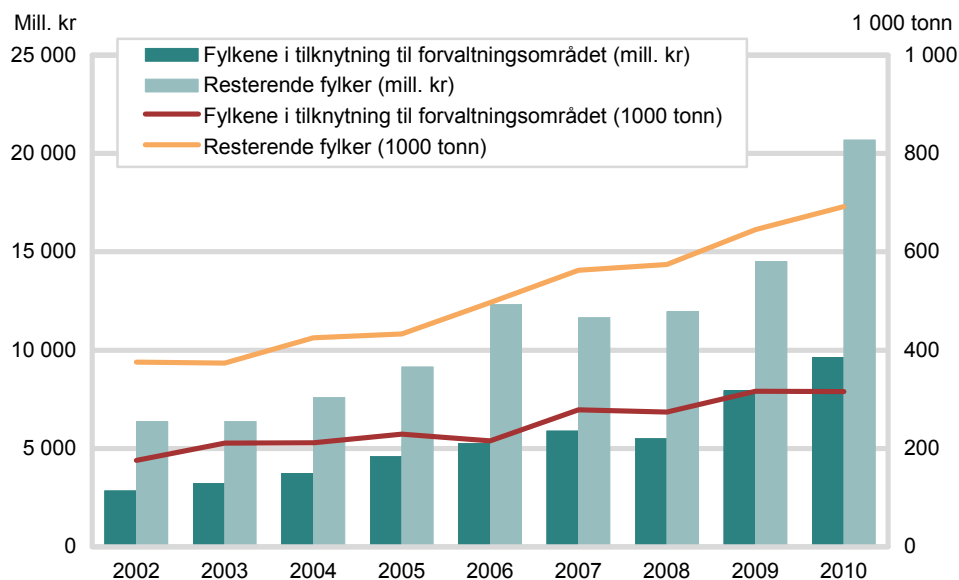
Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

Tabell 9.4. Fiskeoppdrett. Førstehåndsverdi av salg av slaktet matfisk fordelt på fiskearter og fylkesgrupper. Millioner kroner og prosent. 2010

	I alt	Laks	Regnbueørret	Andre fiskearter	I alt
	Mill. kr	Prosent			
I alt for hele landet	30 769	1	0	0	1
Nordsjø-fylkene	9 765 912	1	0	0	1
Møre og Trøndelag	9 348 274	1	0	0	1
Nord-Norge	11 318 902	1	0	0	1
Øvrige fylker	336 329	1	0	0	1

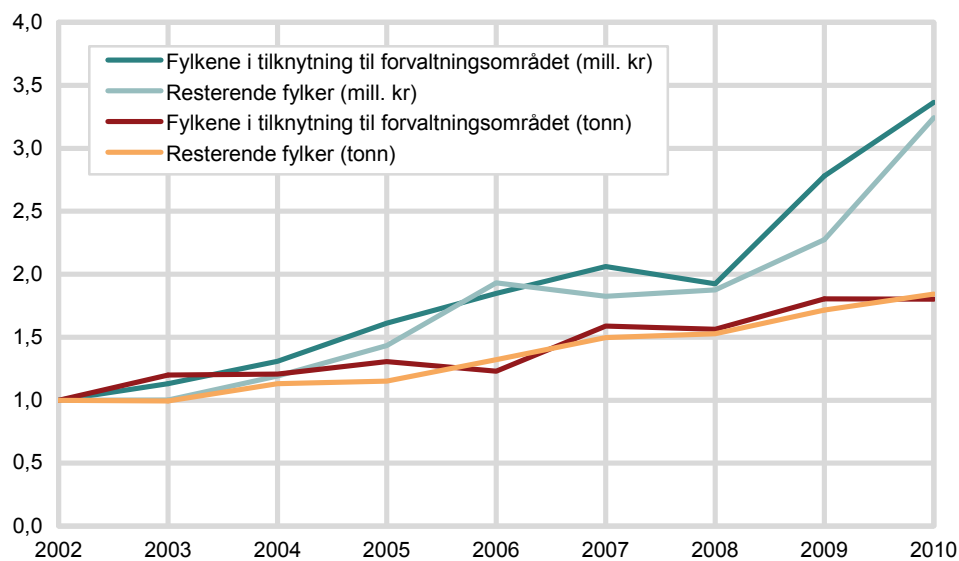
Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

Figur 9.20. Total mengde solgt fisk og total salgsverdi. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 1 000 tonn og millioner kroner. 2002-2010

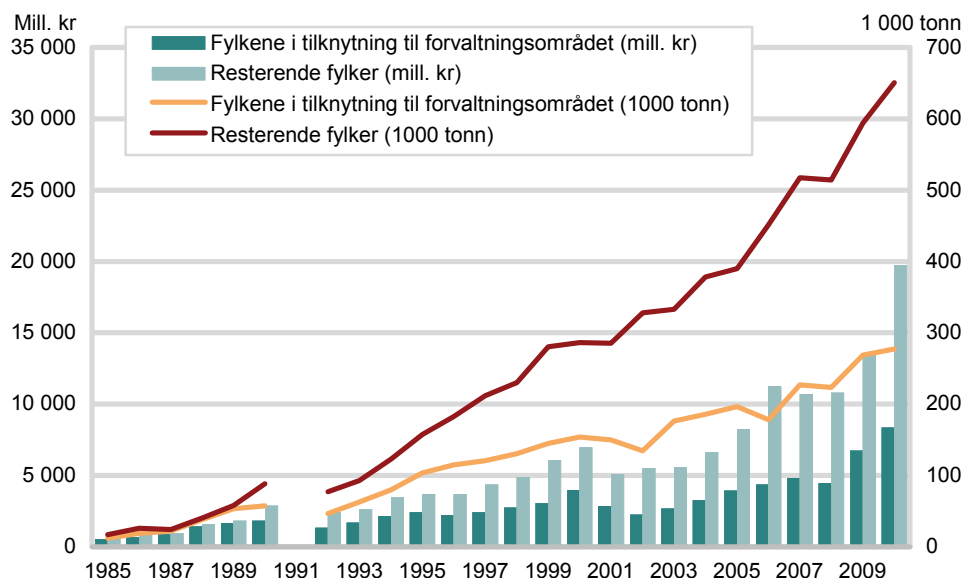

Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

Figur 9.21. Total mengde solgt fisk og total salgsverdi. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 2002-2010. Indeks, 2002=1

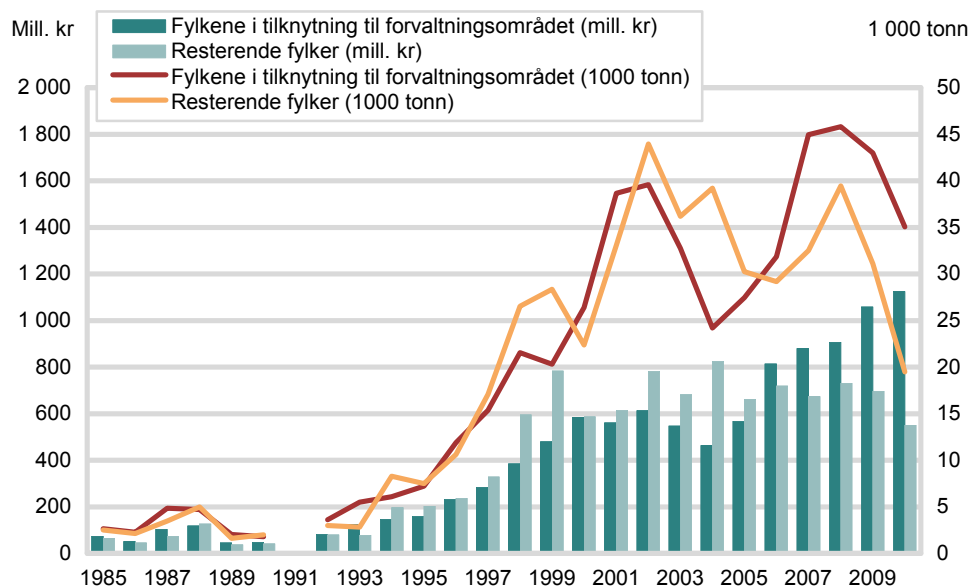

Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

Figur 9.22. Solgt mengde og førstehåndsverdi av laks. Fiskeoppdrett. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 1985-2010

Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

I 2010 utgjorde laks oppdrettet i forvaltningsområdet 30 prosent (figur 9.22) av total førstehåndsomsetning av oppdrettslaks i Norge. Fra 1987 og frem til 2001 sank andelen for solgt laks fra oppdrettsanlegg i forvaltningsområdet, både mengde og verdi, fra omtrent 48 prosent til omtrent 30 prosent sammenlignet med totaltall for Norge. Etter 2001 har andelen variert. Etter 2008 har veksten i både solgt mengde oppdrettslaks og førstehåndsverdien vært noe svakere i kystområdene i forvaltningsområdet sammenlignet med de resterende kystområdene i Norge. Dette er spesielt tydelig for 2009 og 2010. Det er spesielt de nordligste fylkene, Nordland, Troms og Finnmark, som har en sterkere vekst enn resten av landet.

Figur 9.23. Solgt mengde og førstehåndsverdi av oppdrettet regnbueørret. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 1985-2010

Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

For regnbueørret utgjør fisk fra forvaltningsområdet i 2010 hele 65 prosent (se tabell 9.23) av totalt oppdrett av regnbueørret i Norge. Fra 1985 og frem til 1997 var både mengde og verdi for solgt regnbueørret på samme størrelse i forvaltningsområdet sammenlignet med de resterende kystområder i Norge. Frem til og med 2005 har salgsværdien for regnbueørret ligget høyere for oppdrettere i kyst-

områdene utenom forvaltningsområdet, selv om det tidvis har vært høyere samlet verdi for solgt regnbueørret for oppdrettere i forvaltningsområdet. I årene fra og med 2006 har både salgsmengde og -verdi for regnbueørret ligget høyere for oppdrettere i forvaltningsområdet sammenlignet med de resterende fylkene. Mens oppdrettere i forvaltningsområdet opplever økt førstehandsverdi for solgt regnbueørret for perioden etter 2008 selv om mengde solgt regnbueørret er redusert, opplever oppdrettere av regnbueørret både en nedgang i mengde og i førstehandsverdi for høyere solgt mengde.

Samlet oversikt over økonomiske størrelser for fiskeoppdrett i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak

Tabell 9.5 og 9.6 gir en samlet oversikt over de økonomiske størrelsene for fiskeoppdrett i tilknytning til Nordsjøen/Skagerrak

Tabell 9.5. Økonomiske størrelser for fiskeoppdrett i kystområder som grenser til Nordsjøen/Skagerrak. Millioner kroner og 1 000 tonn. 2002-2010

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Salgsverdi (produksjonsverdi)	2 855	3 228	3 735	4 601	5 276	5 886	5 497	7 937	9 611
Salgsmengde (1000 tonn)	175	211	212	229	216	279	274	317	316

Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

Tabell 9.6. Økonomiske størrelser for Nordsjøen/Skagerrak. Andeler av total for akvakultur i Norge. 2002-2010. Prosent

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Salgsverdi (produksjonsverdi)	34	33	33	30	34	31	35	32	34
Salgsmengde	36	33	35	30	33	32	33	31	36

Kilde: Statistikk for akvakultur, SSB.

10. Annen næringsaktivitet relatert til Nordsjøen/Skagerrak

10.1. Turisme

Hva er effekten av Nordsjøen/Skagerrak på turisme, og hvordan kan det måles?

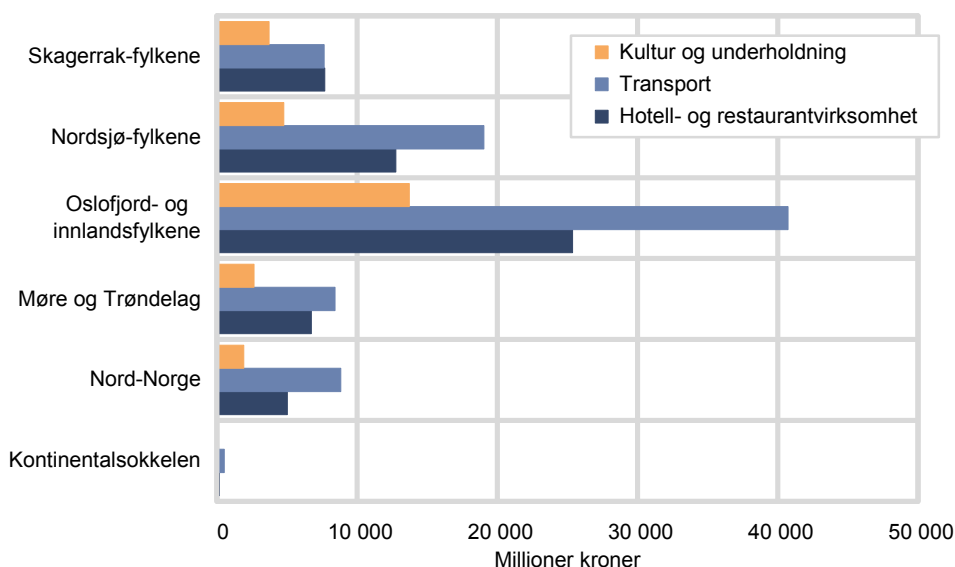
Turisme er definert som overnattings- og serveringsvirksomhet; næring 55-56 i Standard for næringsgruppering. Disse næringsgrupperingene kan være vanskelig (og unødvendig) å skille fra hverandre, og i dette arbeidet har vi behandlet dem sammen.

I tillegg vil deler av transportvirksomhet, næring 49-53, kunne tjene turismeformål, men kodifiseringen er ikke lagt opp med tanke på å skille ordinær lokal og regional transportvirksomhet fra turisme, og andelen til turisme i seg selv kan dermed være vanskelig å skille fra. Endelig gjelder samme forholdet for kultur og underholdning samt sport; næring 90-93: deler er rettet inn mot turisme og rekreasjon, men vi vet ikke andelen og har derfor tatt utgangspunkt i totalomfanget.

Satellittregnskap for turisme

Hotell- og restaurantvirksomheten har den klareste relevansen med tanke på turisme. Omfanget av dette er stort, men i snitt noe lavere enn transportvirksomheten. Til sammen utgjør hotell- og restaurantvirksomheten i fylkene til forvaltningsområdet 81 prosent av omfanget i innlandet i Sør-Norge inkludert Oslo og omegn. I forvaltningsområdet er omfanget av transport og hotell- og restaurantvirksomheten større i vest enn i øst, mens omfanget av kultur og underholdning er størst i øst.

Figur 10.1. Økonomisk omfang av næringsvirksomhet med relevans til turisme. 2007. Millioner kroner

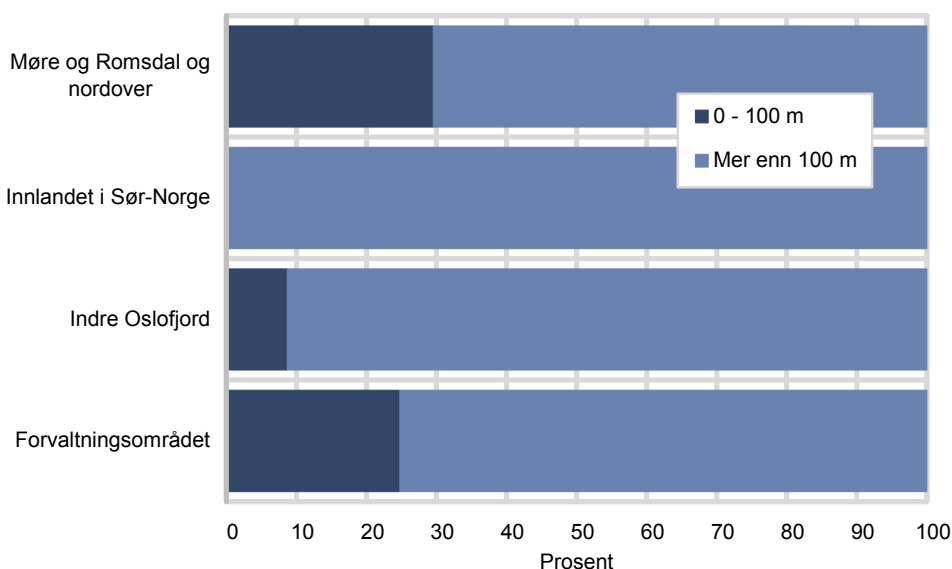

Kilde: Fylkesfordelt satellittregnskap for turisme. SSB

Et spesielt blikk på hotell og restaurant i forhold til beliggenhet

Beliggenhet betyr mye for hotell- og restaurantvirksomheten. Nærhet til sjøen vil her kunne spille inn. Ut fra et stedfestet bedriftsregister har vi fått fram tall for omsetning i bedrifter som ligger i umiddelbar nærhet til sjøen, dvs. innen en avstand av 100 meter.

Figur 10.2. Andel av omsetningen for hotell og restaurant i 100-meters-beltet langs kysten og innenfor. 2008

Kilde: Stedfestet bedriftsregister 2008.

Hele 25 prosent av omsetningen innen hotell og restaurant innenfor forvaltningsområdet fant sted innenfor det smale 100-metersbeltet langs kystlinjen (figur 10.2). Andelen var klart større enn for Indre Oslofjord og totalomsetningen var også noe større; 17,4 milliarder kr mot 15,0 milliarder kr. Derimot var andelen av omsetningen for Møre og Romsdal langs kystlinjen og nordover enda høyere; 30 prosent, men totalomsetningen var mindre; 11 milliarder kr. Totalomsetningen i innlandet i Sør-Norge innen hotell og restaurant var 10,5 milliarder kr, dvs. litt lavere enn for Møre og Romsdal og nordover.

Hytter og fritidshus ved sjøen

Før strandlova kom ved starten på 1960-tallet, var det nokså fritt fram for bygging av hus og hytter ved sjøen. Det er en alminnelig oppfatning at feriefolket la seg tett inntil sjøen, mens de fastboende som skulle leve med havklimaet hele året, gjerne bosatte seg litt innenfor. Etter at forbudet mot bygging i strandsonen trådte i kraft gjennom lovverket, er det et akseptert faktum at verdien av eiendommer i strandsonen jamt over er mye høyere enn verdien av eiendommer litt lenger inne, og det er også alminnelig antatt at verdien av en eiendom klassifisert som ferieeiendom er langt høyere enn en tilsvarende boligeiendom. Selv om vi mangler tall for verdiene av eiendommer i sjøkanten, er det grunn til å tro at i sentrale deler av Norge (ytre Oslofjord, Sørlandskysten) er de samlede verdiene av slike eiendommer og omsetningen i tilknytning til bruken av dem svært høy også i forhold til de pengene tradisjonell turistvirksomhet genererer. Det er mulig å utvikle data for dette, men det ligger utenfor mandatet for dette prosjektet.

I kapittel 5 (tabell 5.4) omtalte vi imidlertid antallet bygninger av ulike typer i 100-metersbeltet. I forvaltningsområdet er det registrert 51 500 fritidsbygninger med tilhørende 60 100 bygg som tjener som garasje, naust etc. Vi har ikke tall for hvor mange naust m.v. som er bygd om til fritidsbolig eller annek. Samlet kommer bygningsmassen for fritidsformål opp i 111 600 bygninger. Dette er mer enn de tilsvarende tallene for boligformål, som er 104 700 bygninger fordelt på 60 600 boligbygninger og snaut 44 200 garasjer, uthus m.v. til bolig.

Tabell 10.1 viser hvordan hytter og helårsboliger brukt som fritidsbolig over tid ofte er blitt lagt ved sjøkanten. I tillegg kommer 41 600 naust og 18 500 garasjer til fritidsbolig, hvor noen av disse kan helt eller delvis være innredet til fritidsbolig uten at det er fanget opp i Matrikkelen. Matrikkelen er for øvrig generelt for dårlig med hensyn på tidfesting av byggene til at vi kan se tydelige utviklingstrekk over tid, men status forteller at hytter helst er blitt plassert ved sjøen (og setre og koier helst i skogen og på fjellet). Avstandssonen 500-1000 m fra havet kan se ut til å være et slags ”ingenmannsland” mhp. hyttebygging; muligens er det vurdert til å befinne seg verken nær sjøen eller fjellet.

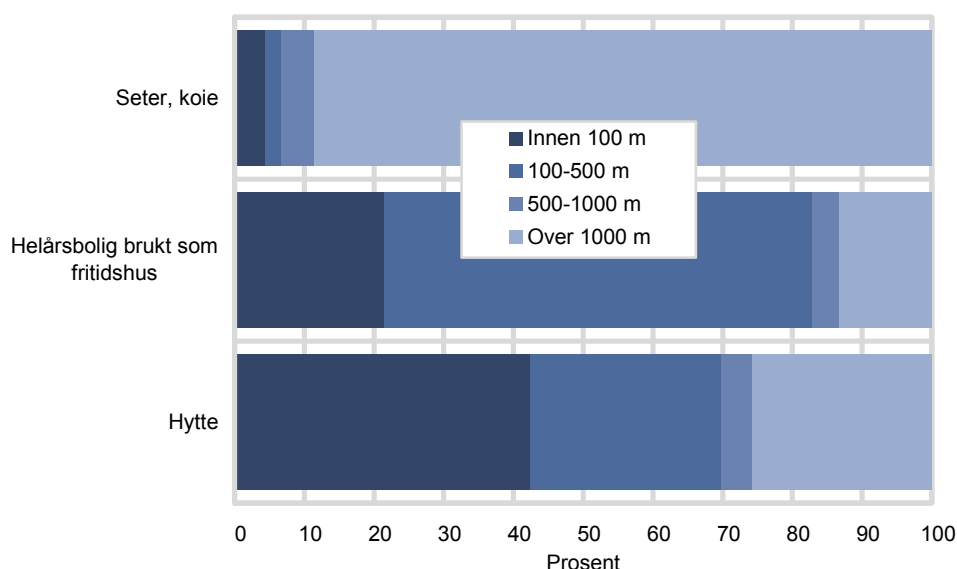
Tabell 10.1. Antall fritidshus etter type og avstand fra sjøen. Forvaltningsområdet. Status 2010

	Innen 100 m	100-500 m	500-1000 m	Over 1000 m
Hytte	47 037	30 359	4 995	28 519
Helårsbolig brukt som fritidshus ...	4 044	11 515	714	2 496
Seter, koie	426	238	452	8 694
I alt	51 507	42 112	6 161	39 709

Kilde: GAB/Matrikkelen.

Figur 10.3 viser avstandsfordeling fra kystlinjen for ulike bygningskategorier.

Figur 10.3. Andel av fritidshus etter typer og avstand fra havet. Forvaltningsområdet. Prosent

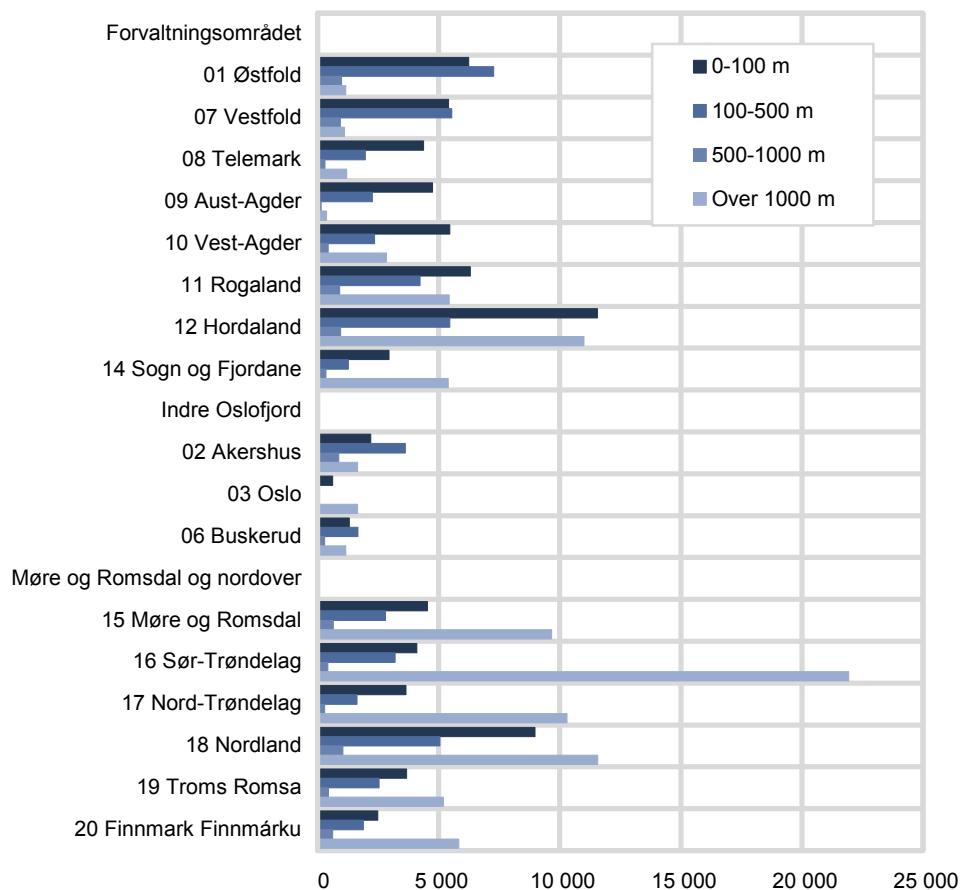

Kilde: GAB/Matrikkelen.

Mer enn 42 prosent av alle hytter i forvaltningsområdet befinner seg i 100-metersbeltet langs kysten. Antallet hytter synker raskt med økende avstand fra kysten. At det øker noe igjen når avstanden blir mer enn 1 km, kan henge sammen med at flere kommuner i forvaltningsområdet har store fjellområder som også har attraktiv beliggenhet.

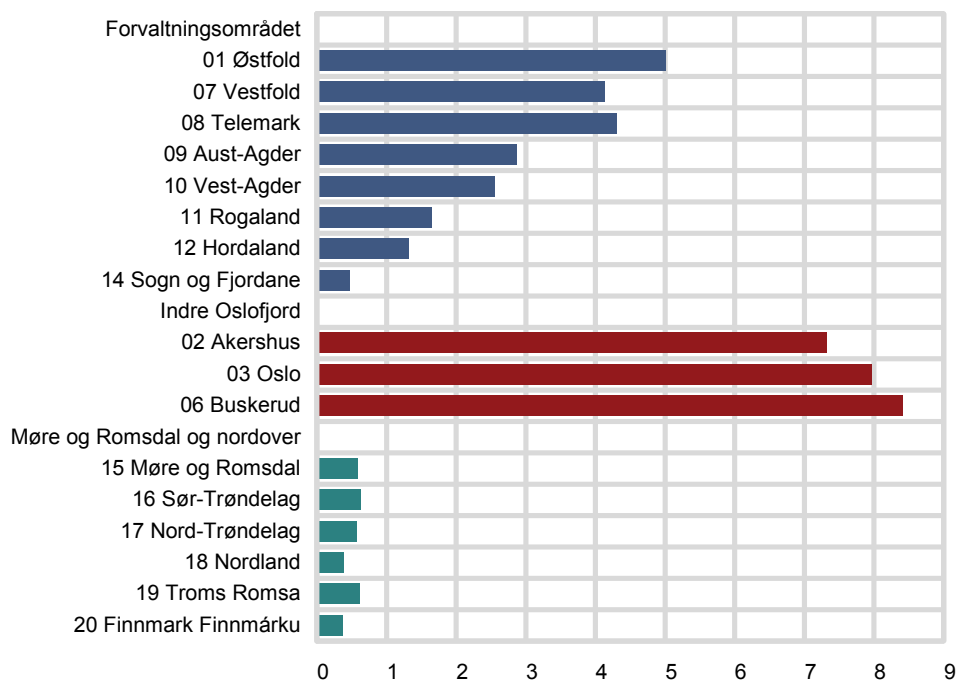
Hyttebyggingen er ujevnt fordelt over landet. Flest hytter er registrert i innlandsfylkene Oppland (45 900) fulgt av Buskerud (43 500 hvorav 39 000 i innlandet) og Hedmark (33 000). Av kystfylkene er det Sør-Trøndelag som har flest hytter (29 700) tett fulgt av Hordaland (29 000).

I 100-metersbeltet langs kysten finnes flest hytter i Hordaland (11 600), fulgt av Nordland (9 000) og Rogaland (6 300) med Østfold like bak (6 200), se fig. 10.4. Østfold er det fylket som har flest hytter bak 100-metersbeltet, dvs. inntil 500 m fra kysten (7 300) fulgt av Vestfold (5 500) og Hordaland (5 500). Rådata indikerer at en større andel av hyttene nærmest sjøen langs Skagerrak-kysten og i Indre Oslofjord kan være forholdsvis eldre (dvs. bygget før 1980) enn hytter på Vestlandet og lenger nordover. Data for byggeår er imidlertid heftet med usikkerhet, særlig for eldre åringer.

Figur 10.4. Antall hytter fordelt etter avstand fra kysten; 0-100m, 100-500m, 500-1000m, over 1000 m. Forvaltningsområdet, Indre Oslofjord samt Møre og Romsdal og nordover. 2010

Kilde: GAB / Matrikkelen

At det er flest hytter langs kysten vest- og nordpå kan synes overraskende, all den stund det er Skagerrak-kysten som vanligvis er betraktet som det største press-området. Kystlinja langs Skagerrak og i Indre Oslofjord er imidlertid mye kortere enn lenger vest og nord, og antallet hytter pr. km kyst er derfor mye høyere i Indre Oslofjord og delvis i forvaltningsområdet enn i det øvrige Norge (figur 10.5). Tettheten av hytter er i stor grad proporsjonal med avstanden fra Oslo.

Figur 10.5. Antall hytter i 100-metersbeltet langs kysten pr. km kystlinje. Forvaltningsområdet, Indre Oslofjord samt Møre og Romsdal og nordover. 2010.

Kilde: GAB/Matrikkelen

Hvorvidt hytter i større avstand fra kysten er lagt på eller ved fjellet har vi ikke undersøkt.

10.2. Sjøtransport

Noen hovedtall

Sjøtransport i Norge er en betydelig aktivitet. Omsetningen i for sjøtransport unntatt utenriks sjøfart var på 9,4 milliarder kr i 2009. Tabell 10.2 viser fordelingen over aktiviteter og tid.

Tabell 10.2. Omsetning i sjøfartsnæringa, etter aktivitet. Millioner kroner. 2002-2009

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
I alt	8 691	9 258	9 292	7 100	8 016	8 328	8 803	9 390
Passasjertransport								
- innenriks sjøtransport	2 018	2 006	2 321	2 136	2 272	2 460	2 315	2 839
- utenriks sjøtransport	2	44	41	74	374	427	276	363
Godstransport								
- innenriks sjøtransport – gods over 25 kg	1 504	1 673	1 548	1 830	1 792	2 026	2 448	2 339
- innenriks sjøtransport – gods inntil 25 kg	4	2	21	34	31	58	2	23
- utenriks sjøtransport	57	77	250	276	372	402	501	418
Bilferging	1 219	1 316	1 410	1 487	1 330	1 172	1 069	1 549
Forsyningstjeneste for oljevirkosomhet								
- innenriks sjøtransport	647	397	240	11	4	3	3	0
- utenriks sjøtransport	781	976	1 126	:	:	12	32	0
Utleie av skip								
- med mannskap	559	719	546	337	426	336	415	495
- uten mannskap	67	94	111	26	11	17	20	31
Slepebåttjenester	379	273	302	1	6	8	2	14
Annet	1 454	1 679	1 377	888	1 398	1 407	1 719	1 318

Kilde: Samferdselsstatistikk, SSB

Passasjertransporten innenriks er største næring, og omsetningen vokste fra 2,0 til 2,8 milliarder kroner. Verdien av innenrikstrafikken er større enn utenrikstrafikken for både passasjerer og gods.

Vi har ikke tall som forteller hvordan denne verdiskapingen fordeler seg på de forskjellige kyst- og havstrekningene, og ikke grunnlag for å fordele etter nøkler.

Imidlertid er det mulig å fordele både passasjer-, iland- og ombordstigninger på regioner og tilsvarende med gods. Det kan gi et innblikk i omfanget, men er utilstrekkelig som grunnlag for å fordele verdiskapingen.

Passasjertrafikk

Sjøtransporten i Norge er omfattende. Statistikken over innenlandsk persontransport viser at passasjermengden økte fra 25 millioner passasjerer i alt i 1965 til 54 millioner i toppåret 1990. Siden har antallet variert mellom 43 og 51 millioner passasjerer i alt. Av dette var ca. 40 millioner passasjerer på innenlandsferger i 2010. Dette fordelte seg på 21,2 millioner passasjerer i forvaltningsområdet – der Vestlandet har størst betydning, 18,7 millioner passasjerer i Møre og Romsdal og nordover og 214 000 i Indre Oslofjord (tabell 10.3).

Tabell 10.3. Antall passasjerer på innenlandske bilfergeruter. 2010

Region/fylke	I alt	Bilførere	Motorsykkelførere	Andre personer
I alt	39 459 142	19 542 737	215 123	19 701 282
Forvaltningsområde øst	3 437 325	1 702 489	17 900	1 716 936
Østfold	3 150 256	1 558 084	17 044	1 575 128
Vest-Agder	287 069	144 405	856	141 808
Forvaltningsområde vest	17 725 388	8 759 320	103 374	8 862 694
Rogaland	6 099 692	3 013 820	36 026	3 049 846
Hordaland	7 213 714	3 564 312	42 545	3 606 857
Sogn og F	4 411 982	2 181 188	24 803	2 205 991
Indre Oslofjord	213 900	104 950	2 000	106 950
Buskerud	213 900	104 950	2 000	106 950
Møre og Romsdal og nordover ..	18 661 004	9 225 756	94 234	9 341 014
Møre og R	11 892 972	5 892 184	54 302	5 946 486
Sør-Trøndelag	1 778 810	904 915	7 559	866 336
Nord-Trøndelag	448 418	228 304	1 125	218 989
Nordland	2 780 636	1 365 535	24 783	1 390 318
Troms	1 643 442	776 677	6 243	860 522
Finmark	116 726	58 141	222	58 363

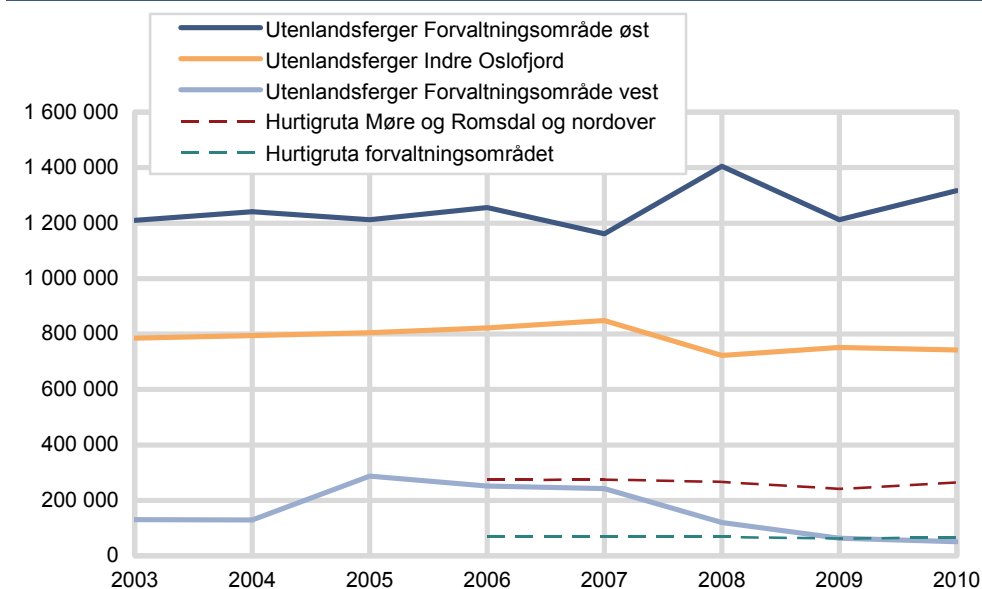
Kilde: Samferdselsstatistikk, SSB.

Utenlandstrafikken til sjøs er også omfattende. I 2010 var det 8,0 millioner ombord- og ilandstigninger i norske havner. Dette fordelte seg på 4,6 millioner passasjerer til Indre Oslofjord (dvs. til Oslo havn, som er den eneste havna i regionen som tar i mot utenlandstrafikk) og 3,4 millioner passasjerer til Nordsjøen/Skagerrak. Havnene fra Møre og Romsdal og nordover har ikke ordinær utenlandstrafikk.

Mye av utenlandstrafikken skjer i 3. kvartal, dvs. om sommeren. Trafikken til havnene i Nordsjøen/Skagerrak har variert mellom 1,28 og 1,53 millioner passasjerer i perioden fra 2003 til 2010. Det er Østlandshavnene som har klart størst trafikk med 1,3 millioner passasjerer 3. kvartal 2010, mens på Vestlandet har utenlandstrafikken sunket til 50 500 passasjerer. På Oslo havn har trafikken dette kvartalet og i samme tidsperiode ligget mellom 723 000 (i 2008) og 848 000 (i 2007).

Figur 10.4 viser utviklingen av utenlandstrafikken fordelt på regionene for 2. kvartal 2003-2010. Mye av utenlands passasjertrafikk har karakter av turisme. Dette gjelder også i noen grad for Hurtigruta, og tall for denne i 3. kvartal er derfor satt inn i figuren som et sammenlikningsgrunnlag for 2006-2010. Nivået på trafikken i forvaltningsområdet er relativt beskjedent i forhold til lenger nord.

Figur 10.6. Antall ombord- og ilandstigninger på utenlandsferger 3. kvartal 2003-2010 sammenliknet med Hurtigruta 3. kvartal 2006-2010. Fordelt på regionene

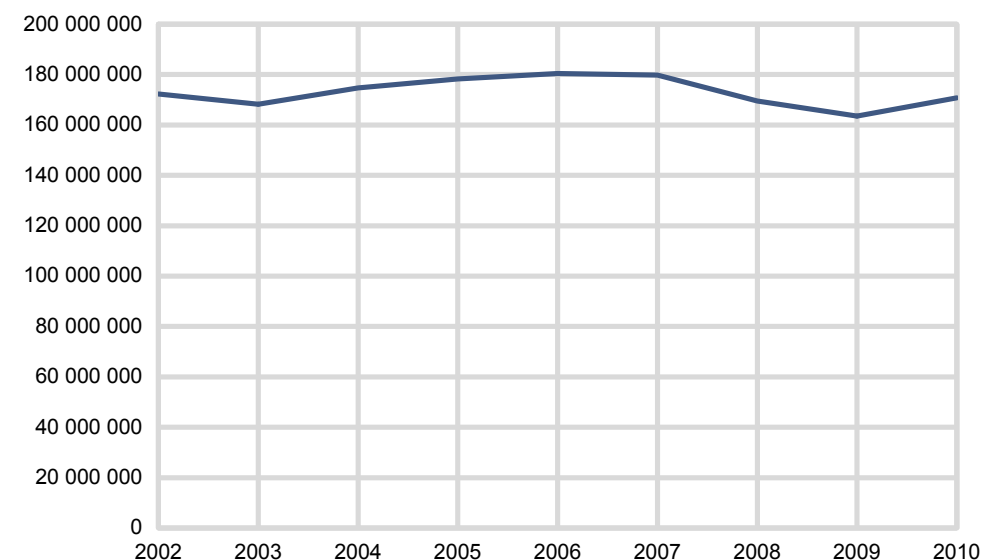
Kilde: Samferdselsstatistikk i SSB.

Det aller meste av passasjertrafikken fra Forvaltningsområdet gikk til Danmark. Noe gikk til Sverige. Fra Oslo er trafikken til Danmark og Tyskland på om lag samme nivå; 1,2 mot 1,08 millioner passasjerer.

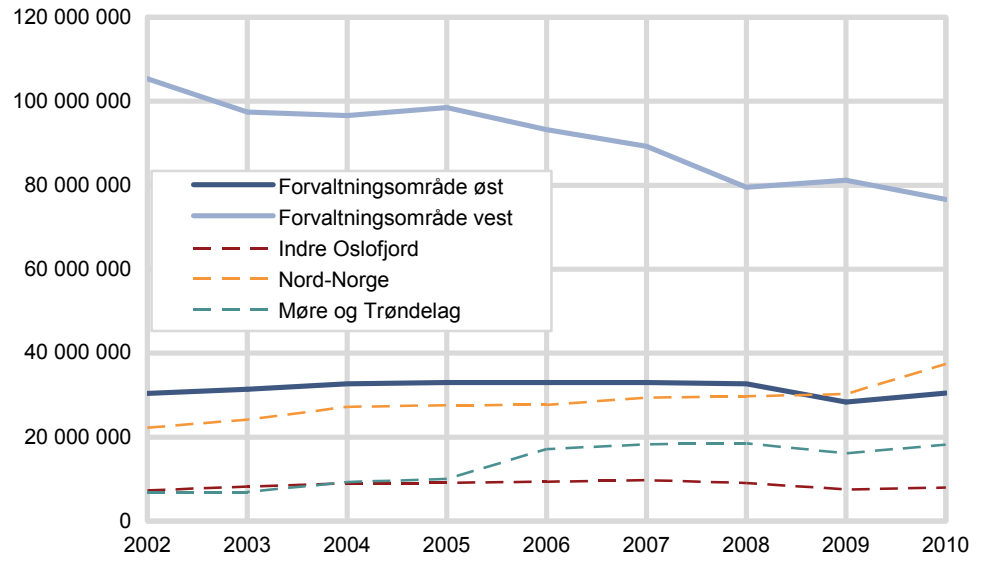
Godstrafikk

Total godsmengde fraktet med skip har holdt seg på omtrent samme nivå for de åra vi har statistikk; 2002-2010. Total mengde lastet og losset ligger mellom 163 og 180 millioner tonn i perioden (figur 10.7).

Figur 10.7. Total godsmengde fraktet på skip til og fra Norge. 2002-2010.Tonn

Landstallene skjuler noen regionale variasjoner. Godstrafikken er klart størst på Vestlandet (figur 10.8). Godsmengden på Vestlandet har imidlertid gått kraftig ned de seinere åra, og nedgangen er større enn i de andre regionene. Vi har ikke tall som forteller hva som fraktes på skipene, om transportnedgangen til sjøs oppveies av oppgang med andre transportformer, det være seg lastebil, rørtransport eller lignende.

Figur 10.8. Godsmengde fraktet på skip. Regionene. 2002-2010. Tonn

Kilde: Samferdselsstatistikk, SSB.

11. Kunnskapsbehov og forslag til oppfølging

Erfaringene fra dette prosjektet er at statistikktilfanget for viktige samfunnsforhold om Nordsjøen/Skagerrak-området er fragmentarisk. Statistikken er ikke innrettet verken mot dette geografiske området eller spisset i forhold til de problemstillingene som reises når man skal utvikle et faktagrunnlag for forvaltning.

Det er tidligere utgitt tilsvarende faktaunderlag for Barentshavet – Lofoten (KRD udatert) og for Norskehavet (Agenda utvikling 2007). Den første rapporten refererer en mengde statistikk, men drøfter ikke kunnskapsgrunnlaget. Den andre gir en blanding av dokumentasjon av datatilfanget og noen momenter om begrensninger i datamaterialet (kapittel 1.4). Begge rapportene indikerer at datatilfanget for havområdene er mangelfullt.

Ønsker om tilrettelegging og fleksibilitet i statistikktilgang er for mangfoldige til at SSB kan tilfredsstillende alle behov. Dersom det imidlertid er slik at forvaltningsplaner for havområdene utenfor Norge skal rulleres med jevne mellomrom, vil spørsmålet om en mer standardisert statistikkpakke aktualiseres.

Vi kan skille mellom følgende typer tiltak:

1. Tilrettelegging av eksisterende SSB-statistikk
2. Generell forbedring av statistikkgrunnlaget
3. Standardisering av nye geografiske enheter
4. Tiltak spesifikt for forvaltningsplaner for havområdene

I det følgende går vi litt nærmere inn på de enkelte tiltakstypene.

1. Tilrettelegging av eksisterende SSB-statistikk

Generelt er statistikkbanken egnet for å hente fram statistikk for ulike samfunnsmessige emner. Det er imidlertid litt ulike standarder for de forskjellige områdene, og vi anbefaler noen tiltak for å kunne strømlinjeforme uttrekk av data fra de ulike basene:

- Statistikkbanken har en grense på 15 000 celler for å kunne vise resultater og bearbeide videre. Forbausende ofte setter dette begrensninger på hva man kunne hente ut. Det er mulig å få flere celler over i Excel, men en slik løsning er mindre brukervennlig å pivotere (sjonglere mellom ulike elementer i forspalte og tabellhode)
- Statistikkbanken gir mange valgmuligheter mellom enheter og variable. Flere ganger er det imidlertid mer nyttig å få fram sumtall enn alle valgmulighetene. Noen statistikker har lagt inn sumtall i valgene, men langt fra alle, og dette fører til endeløse summeringer i Excel i etterkant.
- I dette prosjektet har vi produsert statistikk for regionale enheter på tvers av fylker og kommuner. Dette er mulig å få til ved å peke ut søkekommuner fra lista. Det burde være mulig å ta vare på et søk på kommunegrupper for ett fagområde og bruke det på et annet.
- Alle kommunelister bør være standard utstyrt med kommunenummer. Det vil forenkle utplukk der det måtte være tvil.
- For flere lange tidsserier finnes det data for kommuner som er utgått. Disse utgåtte kommunene burde enkelt kunne lenkes til dagens kommunestruktur, slik at det ikke er tvil om hvilke tidligere kommuner som går inn i nåværende.

2. Forbedring av statistikkgrunnlaget

- Mye SSB-statistikk er aggregert fra lokale geografiske områder, men etter aggregering er det ikke lenger mulig å knytte statistikken til mindre enheter (selv om det ikke er noe i veien for det ut fra konfidensialitetshensyn). Dette gjelder særlig for olje- og gassproduksjon samt for flere samferdselsstatistikker.
- Stedfesting av befolkning og bedrifter er generelt blitt kvalitetsmessig bedre, men fortsatt er det mange enheter som mangler link til bygning eller adresse. Dette gjør det vanskelig å kunne gi presise aggregater for demografi, økonomi og miljø.
- Som en videreføring av stedfestingsrutinene bør det utvikles bedre datafangst som gjør oss bedre i stand til å skille nærings- og arbeidslivsstatistikk mellom hovedkontor og lokal avdeling (local unit).

3. Standardisering av nye geografiske enheter

- Det må avklares i hvilken grad det er behov for å standardisere nye enheter ift nærhet til kysten eller andre karakteristika. I dette notatet er det valgt å bruke tre ulike geografiske tilnærminger til enhetsproblematikken:
 - ✓ Aggregering av fylker til geografiske regioner ift nærhet til forvaltningsområdet
 - ✓ Aggregering av kommuner med kystlinje til forvaltningsområdet ift. andre kystkommuner og ift rene innlandskommuner
 - ✓ Identifisering av enheter ift luftlinjeavstand fra kysten (0-100m, 100-500 m, 500-1000 m, over 1000 m)

Kapittel 3.2 redegjør for dette og drøfter kort begrunnelse for og forbehold ved bruk av slik tilnærming. Generelt gjelder at dersom en spesiell geografisk vinkling har universelle trekk, bør det vurderes å standardisere dette og innrette statistikken slik at den kan respondere på behovet. I dette tilfellet må behovet for slike alternative inndelinger på mer varig basis avklares. Dersom slikt behov er til stede, må det etableres en strategi og gjøres et konkret arbeid for å finne løsninger.

- På sikt bør det utvikles rutiner som gjør søk via kart mulig – og som lagrer søket for nye formål.

4. Spesielt om dette og tilsvarende prosjekter

- Prosjekter som dette vil i startfasen alltid ha karakter av prøving og feiling. I løpet av prosjektperioden vinner man erfaringer og kunnskap som man gjerne skulle hatt ved oppstart av prosjektet.
- Generelt gjelder at man bør legge vekt på en god faglig dialog i forkant av prosjektet. I dette tilfellet har det vært flere runder med oppdragsgiver for å avklare spørsmål, og prosessen har slik sett vært god. Det må avklares på forhånd om det ønskes slike avklarende runder, og kalibreres ift ressursbehov.
- Den store utfordringen har vært å definere hva som skal regnes som *i* Nordsjøen/Skagerrak og *i tilknytning til* Nordsjøen/Skagerrak. Konklusjonene på dette er gjort rede for i kapittel 3, og vi har holdt oss

strengt til de ulike definisjonene for forvaltningsområdet og andre områder. Det er imidlertid en mulighet for at vi burde utviklet alternative definisjoner spesielt for Vestlandet der naturen med sine lange og dype fjorder, bosettingsmønsteret og kommunestrukturen med store geografiske enheter som omfatter både fjell og fjord, har ført til at områder som kanskje er perifere i forhold til en forvaltningsplan for Nordsjøen/ Skagerrak har blitt medregnet, jf. at hele Hordaland og nesten hele Sogn og Fjordane er regnet med til forvaltningsområdet. Hvilke kriterier som skulle vært nyttet for å gjøre et mer selektivt utplukk av kommuner, er vi imidlertid ikke sikre på.

- Sammenstillinger på tvers av geografiske enheter gir nye muligheter for analyse. For dette prosjektet har vi gjort noen små forsøk på å soneinndeles det kystnære området etter avstand fra havet, men rammene har ikke tillatt noe dypdykk i de mulighetene som finnes for å utvikle dette videre, og vurdere relevansen av det. I SSB har vi et rikelig tilfang av informasjon om enkeltpersoner og -bedrifter, inkludert geografiske koordinater. Det er derfor mulig å analysere nærmere på økonomiske variable etter fleksible geografiske grenser. Slike analyser kan være arbeidskrevende, og det er viktig med en god faglig avklaring mellom oppdragsgiver og oppdrags-taker før man gir seg i kast med det.

Referanser

Brunvoll og Kolshus 2011 (red.): Indikatorer for bærekraftig utvikling 2011. SA (Statistiske analyser) nr. 123. Statistisk sentralbyrå

HI og DN, 2010: Faglig grunnlag for en forvaltningsplan for Nordsjøen og Skagerrak:
Arealrapport. Havforskningsinstituttet og Direktoratet for Naturforvaltning.

Holmelin, Erik: Forvaltningsplanen for Norskehavet. Samfunnsmessige forhold i planområdet. Rapport nr. R5931EHO. Agenda utvikling. 2007. Link:
http://www.regjeringen.no/Upload/MD/Vedlegg/Forurensing/Forvaltningsplan%20Norskehavet/Samfunnsmessige_forhold_i_planområdet.pdf

KRD udatert: Deskriptiv analyse – næringer og samfunn i området knyttet til forvaltningsplanen. Underlagsrapport for oppdateringen av den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet – Lofoten (HFBL).

Oljedirektoratet (2011): Helhetlig forvaltningsplan for Nordsjøen og Skagerrak. Sektorutredning for petroleumsvirksomhet. Rapport fra faggruppen for Nordsjøen og Skagerrak. TA- 2828/2011. http://www.npd.no/Global/Norsk/3-Publikasjoner/Rapporter/Forvaltningsplan_2011/Forvaltningsplan_Nordsjoen_Skagerrak_petroleum_150911.pdf

Skartveit, Jon 2006: Strukturstatistikk for olje og gassvirksomhet. Dokumentasjon av prinsipper, metoder, beregninger og rutiner. Link:
http://www.ssb.no/emner/10/90/notat_200676/notat_200676.pdf

Statistisk sentralbyrå. Årsstatistikk for oljevirksomhet: Link:
<http://www.ssb.no/oljev/tab-2011-02-14-01.html>

Statistisk sentralbyrå. Kvartalsvis investeringsstatistikk for olje- og gassvirksomhet: <http://www.ssb.no/emner/10/06/20/oljeinv/>

Vedlegg A: Kommuner fordelt etter region og nærhet til kysten

Forvaltningsområdet

0101 Halden	1142 Rennesøy	1429 Fjaler
0104 Moss	1144 Kvitsøy	1430 Gaular
0105 Sarpsborg	1145 Bokn	1432 Førde
0106 Fredrikstad	1146 Tysvær	1433 Naustdal
0111 Hvaler	1149 Karmøy	1438 Bremanger
0135 Råde	1151 Utsira	1439 Vågsøy
0136 Rygge	1160 Vindafjord	1441 Selje
0701 Horten	1201 Bergen	1443 Eid
0702 Holmestrand	1211 Etne	1445 Gloppen
0704 Tønsberg	1216 Sveio	1449 Stryn
0706 Sandefjord	1219 Bømlo	
0709 Larvik	1221 Stord	
0711 Svelvik	1222 Fitjar	
0713 Sande (Vestf.)	1223 Tysnes	
0716 Re (f.o.m. 2002)	1224 Kvinnherad	
0720 Stokke	1227 Jondal	
0722 Nøtterøy	1228 Odda	
0723 Tjøme	1231 Ullensvang	
0805 Porsgrunn	1232 Eidfjord	
0806 Skien	1233 Ulvik	
0807 Notodden	1234 Granvin	
0814 Bamble	1235 Voss	
0815 Kragerø	1238 Kvam	
0901 Risør	1241 Fusa	
0904 Grimstad	1242 Samnanger	
0906 Arendal	1243 Os (Hord.)	
0914 Tvedestrand	1244 Austevoll	
0926 Lillesand	1245 Sund	
1001 Kristiansand	1246 Fjell	
1002 Mandal	1247 Askøy	
1003 Farsund	1251 Vaksdal	
1004 Flekkefjord	1252 Modalen	
1018 Søgne	1253 Osterøy	
1029 Lindesnes	1256 Meland	
1032 Lyngdal	1259 Øygarden	
1037 Kvinesdal	1260 Radøy	
1101 Eigersund	1263 Lindås	
1102 Sandnes	1264 Austrheim	
1103 Stavanger	1265 Fedje	
1106 Haugesund	1266 Masfjorden	
1111 Sokndal	1401 Flora	
1119 Hå	1411 Gulen	
1120 Klepp	1412 Solund	
1122 Gjesdal	1413 Hyllestad	
1124 Sola	1416 Høyanger	
1127 Randaberg	1417 Vik	
1129 Forsand	1418 Balestrand	
1130 Strand	1419 Leikanger	
1133 Hjelmeland	1420 Sogndal	
1134 Suldal	1421 Aurland	
1135 Sauda	1422 Lærdal	
1141 Finnøy	1424 Årdal	
	1426 Luster	
	1428 Askvoll	

Indre Oslofjord

0211 Vestby
0213 Ski
0214 Ås
0215 Frogn
0216 Nesodden
0217 Oppegård
0219 Bærum
0220 Asker
0301 Oslo kommune
0602 Drammen
0626 Lier
0627 Røyken
0628 Hurum

Innlandet i Sør-Norge

0118 Aremark
0119 Marker
0121 Rømskog
0122 Trøgstad
0123 Spydeberg
0124 Askim
0125 Eidsberg
0127 Skiptvet
0128 Rakkestad
0137 Våler (Østf.)
0138 Hobøl
0221 Aurskog-Høland
0226 Sørum
0227 Fet
0228 Rælingen
0229 Enebakk
0230 Lørenskog
0231 Skedsmo
0233 Nittedal
0234 Gjerdrum
0235 Ullensaker
0236 Nes (Ak.)
0237 Eidsvoll

1702 Steinkjer	1828 Nesna	1922 Bardu
1703 Namsos	1832 Hemnes	1923 Salangen
1711 Meråker	1833 Rana	1924 Målselv
1714 Stjørdal	1834 Lurøy	1925 Sørreisa
1717 Frosta	1835 Træna	1926 Dyrøy
1718 Leksvik	1836 Rødøy	1927 Tranøy
1719 Levanger	1837 Meløy	1928 Torsken
1721 Verdal	1838 Gildeskål	1929 Berg
1723 Mosvik (t.o.m. 2011)	1839 Beiarn	1931 Lenvik
1724 Verran	1840 Saltdal	1933 Balsfjord
1725 Namdalseid	1841 Fauske	1936 Karlsøy
1729 Inderøy (t.o.m. 2011)	1845 Sørfold	1938 Lyngen
1736 Snåsa	1848 Steigen	1939 Storfjord
1738 Lierne	1849 Hamarøy	1940 Gáivuotna Kåfjord
1739 Røyrvik	1850 Tysfjord	1941 Skjervøy
1740 Namsskogan	1851 Lødingen	1942 Nordreisa
1742 Grong	1852 Tjeldsund	1943 Kvænangen
1743 Høylandet	1853 Evenes	2002 Vardø
1744 Overhalla	1854 Ballangen	2003 Vadsø
1748 Fosnes	1856 Røst	2004 Hammerfest
1749 Flatanger	1857 Værøy	2011 Guovdageaidnu
1750 Vikna	1859 Flakstad	Kautokeino
1751 Nærøy	1860 Vestvågøy	2012 Alta
1755 Leka	1865 Vågan	2014 Loppa
1804 Bodø	1866 Hadsel	2015 Hasvik
1805 Narvik	1867 Bø (Nordl.)	2017 Kvalsund
1811 Bindal	1868 Øksnes	2018 Måsøy
1812 Sømna	1870 Sortland	2019 Nordkapp
1813 Brønnøy	1871 Andøy	2020 Porsanger Porsángu
1815 Vega	1874 Moskenes	Porsanki
1816 Vevelstad	1901 Harstad	2021 Kárásjohka Karasjok
1818 Herøy (Nordl.)	1902 Tromsø	2022 Lebesby
1820 Alstahaug	1911 Kvæfjord	2023 Gamvik
1822 Leirfjord	1913 Skånland	2024 Berlevåg
1824 Vefsn	1915 Bjarkøy	2025 Deatnu Tana
1825 Grane	1917 Ibestad	2027 Unjárga Nesseby
1826 Hattfjelldal	1919 Gratangen	2028 Båtsfjord
1827 Dønna	1920 Lavangen	2030 Sør-Varanger

Figurregister

3.1. Forvaltningsområdet Nordsjøen/Skagerrak.....	10
3.2. Norge inndelt etter fylkesgrupper	11
3.3. Norges kommuner inndelt i sammenliknende regioner	12
3.4. Inndeling av landet langs kysten i soner. Eksempel fra Strand kommune, Rogaland	13
5.1. Folketall i de fire regionene. 2010	23
5.2. Areal og befolkning i kommunene som grenser til Nordsjøen/Skagerrak, fordelt på fylke. 2010.....	23
5.3. Befolkningsmengde langs kystbeltene i regionene. 1.1 2011	25
5.4. Utvikling i folkemengde i regionene. Antall innbyggere. 1951-2011	25
5.5. Årlig folketilvekst i regionene. 1951-2010.....	26
5.6. Årlig folketilvekst i kommunene som grenser til forvaltningsområdet. Fylkesvis sortert. I alt for 10-årsperioder 1951-2010.....	26
5.7. Innflytting til kommuner i regionene. Antall personer. 1994-2010	28
5.8. Netto flytting i regionene. 1994-2010	28
5.9. Innvandring til Norge fordelt på regionene. 1999-2010. Antall personer	29
5.10. Netto innvandring til Norge fordelt på regionene. 1999-2010. Antall personer.....	29
5.11. Inn- og utvandring til Nordsjø-Skagerrak-kommunene etter statsborgerskap. 1986-2010. Antall personer	31
5.12. Antall bygg i ulik avstand fra kysten. Forvaltningsområdet, kystkommuner i Oslofjorden og landet fra og med Møre og Romsdal og nordover. 1. januar 2011	32
5.13. Fordeling av bygningsmassen etter avstand fra havet. Hele landet og fordelt på de ulike regionene per 1. januar 2011. Prosent.....	32
5.14. Antall bygninger igangsatt fordelt på tiårsperioder. Regioner. 1941-2010	34
6.1. Sysselsetting i regionene, etter bosted. 2001-2010	35
6.2. Sysselsettingsprosent for aldersgruppen 15-74 år for regionene, etter bosted. Kommunevis gjennomsnitt. 2005, 2008 og 2010	36
6.3. Sysselsettingsprosent etter aldersgrupper i forvaltningsområdet, etter bosted. Veid gjennomsnitt. Prosent. 2000-2010.....	36
6.4. Andel registrerte arbeidsledige i regionene i prosent av befolkningen, etter bosted. 1990, 1995, 2000, 2005 og 2010	37
6.5. Andel arbeidsledige i prosent av befolkningen for kystkommunene som grenser til forvaltningsområdet, etter bosted. 1990, 1995, 2000, 2005 og 2010	38
6.6. Antall sysselsatte som pendler inn og ut av forvaltningsregionen, og antall sysselsatte på sokkelen sør for 62. breddegrad. 2000-2010.....	39
6.7. Gjennomsnittlig bruttoinntekt. De fire regionene. 1993-2010	40
6.8. Antall personer fordelt på høyeste utdanning. De fire regionene. 1995, 2000, 2005 og 2010	41
6.9. Andel av befolkningen med kjent utdanning, fordelt etter høyeste utdanning. De fire regionene. 1995, 2000, 2005 og 2010. Prosent.....	42
7.1. Relativ fordeling. BNPR per sysselsatt. Etter fylkesgrupper. 1995, 2000, 2004 og 2007. Landsgjennomsnittet ekskl. ekstrarfylke = 100.....	44
7.2. Havrelaterte næringer. Andel verdiskaping fordelt på fylkesgrupper. 1997-2007.....	48
7.3. Verdiskaping i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet sett i forhold til andre aktiviteter i Norge. 1997-2007. Prosent	49
7.4. Verdiskaping i havrelaterte og andre næringer i forvaltningsområdet sett i forhold til hele landet. 1997-2007. Prosent	49
7.5. Sysselsetting i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet sett i forhold til andre aktiviteter i Norge. 1997-2007. Prosent	51
7.6. Sysselsetting og BNPR i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet vs. havrelaterte næringer i hele landet. 1997-2007. Prosent	51
7.7. Sysselsetting og BNPR i havrelaterte næringer i forvaltningsområdet vs. alle næringer i hele landet. 1997-2007. Prosent	51
8.1. Olje- og gassutvinning (inkl. rørtransport). Andel av BNP, eksport, investeringer og sysselsetting. 1970-2010	53
8.2. Prisutvikling råolje (Brent Blend). USD/fat. 1976-2010.....	54
8.3. Utvinningstillatelser i Nordsjøen 2010	54
8.4. Produksjon råolje og naturgass i og utenfor Nordsjøen. Millioner Sm ³ o.e. 2010	55
8.5. Produksjonen av olje og gass i Nordsjøen. 2006-2010. Millioner Sm ³ o.e.	55
8.6. Produksjonen av olje og gass <i>utenfor</i> Nordsjøen. 2006-2010. Millioner Sm ³ o.e.	56
8.7. Utvinning. Bearbeidingsverdi og produksjonsverdi i mrd kr og Nordsjøens andel av total bearbeidingsverdi offshore. 2002-2009.....	57
8.8. Gjennomsnittlige eksportpriser for olje og gass og bearbeidingsverdi for Nordsjøen. 2002-2009. Indeks, 2002=1	57
8.9. Rørtransport. Produksjonsverdi i mrd kr og Nordsjøens andel av total produksjonsverdi offshore. 2002-2009	58
8.10. Utvinning. Sysselsetting i antall personer og Nordsjøens andel av total sysselsetting offshore. 2002-2009.....	58
8.11. Investeringer i utvinning- og rørtransportnæringen. 1985-2010. Milliarder kroner.....	59
8.12. Utvinning og rørtransport. Investeringer i Nordsjøen som en andel av totale investeringer. 1985-2010. Prosent.....	60
8.13. Investeringer knyttet til Nordsjøen. Fordeling på ulike investeringstyper. 1985-2010. Prosent	60
8.14. Bruttoprodukt for utvinningsnæringen, fordelt på land og sokkel. 1997-2007. Milliarder kr.....	62
8.15. Utvinning. Bruttoprodukt etter fylke. 1997-2007. Milliarder kr.....	62

8.16. Sysselsatte i landvirksomhet innenfor olje- og gassutvinning. Fylkesgrupper. 2003-2007. 1 000 personer.....	63
8.17. Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass. Bruttoprodukt i løpende priser. 1997-2007. Millioner kroner.....	65
8.18. Sysselsetting i tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass 1 000 personer. 1997-2007.....	65
9.1. Fiske og fangst. Andeler av BNP, total produksjonsverdi, eksportverdi. 1990-2009. Prosent.....	67
9.2. Fiske og fangst. Bruttoprodukt, produksjonsverdi og fangstverdi i millioner kroner. Løpende priser. 1990-2010.....	68
9.3. Fangstverdi av fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak vs. andre norske havområder. 2000-2010. Millioner kroner.....	69
9.4. Fangstmengder i fiske og fangst i Nordsjøen/Skagerrak vs. andre norske havområder. 2000-2010. Tonn.....	69
9.5. Fangstverdi i Nordsjøen og Skagerrak. 2000-2010. Millioner kroner.....	70
9.6. Fangstmengde i Nordsjøen og Skagerrak. 2000-2010. Tonn.....	70
9.7. Andel av fangstverdi etter hovedgruppe av fangstarter. Nordsjøen/Skagerrak. 2008. Prosent.....	71
9.8. Andel av fangstverdi etter hovedgruppe av fangstarter. Andre havområder enn Nordsjøen/Skagerrak. 2008. Prosent.....	71
9.9. Fangstmengde. Nordsjøen/Skagerrak, etter hovedgrupper av fangstarter. 2000-2010. Tonn.....	72
9.10. Fangstverdi. Nordsjøen/Skagerrak, etter hovedgrupper av fangstarter. 2000-2010. Millioner kroner.....	72
9.11. Antall heltidsfiskere. Fiske og fangst. Fordelt på fylkesgrupper. 1990-2010.....	73
9.12. Antall deltidfiskere. Fiske og fangst. Fordelt på fylkesgrupper. 1990-2010.....	73
9.13. Fangstverdi i Nordsjøen/Skagerrak fordelt på fiskefartøyets hjemfylke. 2000-2010. Millioner kroner.....	75
9.14. Fangstmengde i Nordsjøen/Skagerrak fordelt på fiskefartøyets hjemfylke. 2000-2010. Tonn.....	75
9.15. Fangstverdi i Nordsjøen/Skagerrak fordelt på fiskefartøyets landingsfylke. 2000-2010. Millioner kroner.....	75
9.16. Fiskeoppdrett. Andel av BNP, produksjonsverdi, eksport av tradisjonelle varer og sysselsetting. 1990-2009. Prosent.....	77
9.17. Fiskeoppdrett. Bruttoprodukt, produksjonsverdi og salgsværdi av slaktet matfisk. 1990-2010. Millioner kroner.....	77
9.18. Fiskeoppdrett. Salgsmengde, salgsværdi og personer i arbeid. Indeks, 1990=1.....	78
9.19. Akvakultur. Eksport fra akvakultur i millioner kr og andel av total eksport av tradisjonelle varer. 1990-2009.....	78
9.20. Total mengde solgt fisk og total salgsværdi. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 1 000 tonn og millioner kroner. 2002-2010.....	80
9.21. Total mengde solgt fisk og total salgsværdi. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 2002-2010. Indeks, 2002=1.....	80
9.22. Solgt mengde og førstehåndsværdi av laks. Fiskeoppdrett. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 1985-2010.....	81
9.23. Solgt mengde og førstehåndsværdi av oppdrettet regnbueørret. Fylkene i tilknytning til forvaltningsområdet og resterende fylker. 1985-2010.....	81
10.1. Økonomisk omfang av næringsvirksomhet med relevans til turisme. 2007. Millioner kroner.....	83
10.2. Andel av omsetningen for hotell og restaurant i 100-meters-beltet langs kysten og innenfor. 2008.....	84
10.3. Andel av fritidshus etter typer og avstand fra havet. Forvaltningsområdet. Prosent.....	85
10.4. Antall hytter fordelt etter avstand fra kysten; 0-100m, 100-500m, 500-1000m, over 1000 m. Forvaltningsområdet, Indre Oslofjord samt Møre og Romsdal og nordover. 2010.....	86
10.5. Antall hytter i 100-metersbeltet langs kysten pr. km kystlinje. Forvaltningsområdet, Indre Oslofjord samt Møre og Romsdal og nordover. 2010.....	87
10.6. Antall ombord- og ilandstigninger på utenlandsferger 3. kvartal 2003-2010 sammenliknet med Hurtigruta 3. kvartal 2006-2010. Fordelt på regionene.....	89
10.7. Total godsmengde fraktet på skip til og fra Norge. 2002-2010. Tonn.....	89
10.8. Godsmengde fraktet på skip. Regionene. 2002-2010. Tonn.....	90

Tabellregister

3.1. Aktivitetsinndeling benyttet i sammenlignbare analyser på nasjonalt nivå	14
5.1. Areal av regionene i alt samt 100-metersbeltet. Km ² og prosent. 2010	22
5.2. Befolkning, areal og befolkningstetthet for kommunene som grenser til forvaltningsområdet og for 100-metersbeltet i de samme kommunene. Etter fylke. 2010	24
5.3. Andel av arealet og befolkningen i kystkommunene til forvaltningsområdet som er lokalisert i 100-metersbeltet. 2011. Prosent.....	24
5.4. Andel av bosatt befolkning etter avstand fra havet. Regionene 2001 og 2011. Prosent	27
5.5. Antall bygninger, areal og bygningstetthet for 3 av 4 regioner. 2011	33
5.6. Bygninger innen 100 m fra kystlinja etter bygningstype, etter region. 2011	33
6.1. Pendling innen og mellom regionene. 2010	39
7.1. BNPR fordelt på fylkesgrupper. 1997-2007. Millioner kroner og prosent	44
7.2. Andel av totalt bruttoprodukt i næringene. Fylkesgrupper. 2007. Mill. kr og prosent.....	45
7.3. Fordeling av næringsaktivitet innenfor ulike fylkesgrupper. 2007. Bruttoprodukt. Mill. kr og prosent.....	46
7.4. Havrelaterte næringer fordelt på fylkesgrupper. Bruttoprodukt (millioner kroner) og prosent av totale havrelaterte næringer. 1997-2007	47
7.5. Havrelaterte næringer fordelt på aktiviteter. Nordsjøen, Skagerrak samt Nordsjø- og Skagerrakfylkene. 1997-2007. Millioner kroner	48
7.6. Sysselsetting i havrelaterte næringer fordelt på fylkesgrupper. Sysselsetting (1000 personer) og prosent av total sysselsetting i havrelaterte næringer. 1997-2007	50
8.1. Økonomiske størrelser for olje- og gassutvinning i Nordsjøen. Milliarder kroner og antall sysselsatte. 2002-2009	61
8.2. Økonomiske størrelser for olje- og gassutvinning i Nordsjøen. Andelen av total olje- og gassutvinning offshore. Prosent. 2002-2009	61
8.3. Bruttoprodukt for landvirksomhet innenfor olje- og gassutvinning. Regionvise tall. 1997-2007. Milliarder kr og prosent	63
8.4. Økonomiske størrelser for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. Hele landet, onshore og offshore. 1997-2007. Milliarder kroner og sysselsatte (i 1000 personer)	66
8.5. Økonomiske størrelser for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. Offshore og Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane. 1997-2007. Milliarder kroner og sysselsatte (i 1000 personer).....	66
8.6. Økonomiske størrelser for tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning. Offshore og Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane. 1997-2007. Andel av totalen i prosent	66
9.1. Økonomiske størrelser for fiskerinæringen i Nordsjøen/Skagerrak. 2000-2010. Millioner kroner og prosent av totalen for fiskerinæringen i Norge.	74
9.2. Fiskeoppdrett. Førstehåndsverdi av salg av slaktet matfisk og fiskeartenes andel av totalt salg. Millioner kroner og prosent. Norge i alt. 1997-2010.....	79
9.3. Fiskeoppdrett. Fylkesvis andel av total førstehåndsverdi av salg av slaktet matfisk. Millioner kroner og prosent. 2010	79
9.4. Fiskeoppdrett. Førstehåndsverdi av salg av slaktet matfisk fordelt på fiskearter og fylkesgrupper. Millioner kroner og prosent. 2010	79
9.5. Økonomiske størrelser for fiskeoppdrett i kystområder som grenser til Nordsjøen/Skagerrak. Millioner kroner og 1 000 tonn. 2002-2010.....	82
9.6. Økonomiske størrelser for Nordsjøen/Skagerrak. Andeler av total for akvakultur i Norge. 2002-2010. Prosent.....	82
10.1. Antall fritidshus etter type og avstand fra sjøen. Forvaltningsområdet. Status 2010	85
10.2. Omsetning i sjøfartsnæringa, etter aktivitet. Millioner kroner. 2002-2009	87
10.3. Antall passasjerer på innenlandske bilfergeruter. 2010	88

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
NO-2225 Kongsvinger

Statistisk sentralbyrå

Oslo:

Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo
Telefon: 21 09 00 00
Telefaks: 21 09 49 73

Kongsvinger:

NO-2225 Kongsvinger
Telefon: 62 88 50 00
Telefaks: 62 88 50 30

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no

ISBN 978-82-537-8381-9 (trykt)
ISBN 978-82-537-8382-6 (elektronisk)
ISSN 1891-5906

ISBN 978-82-537-8381-9

9 788253 783819

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway